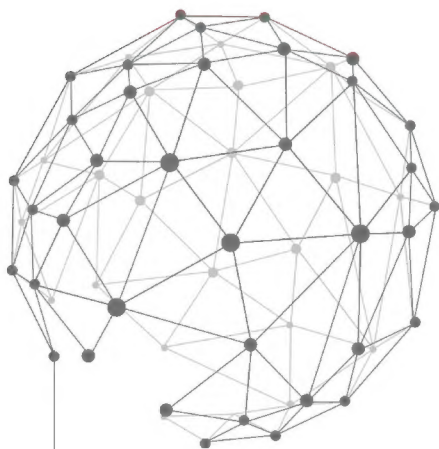


عه‌ل‌ه‌بایر



تایه‌تمه‌ندیه‌فیکری و

ئیمانییه‌کافی جه‌ماده‌ری مسرطانان



2021-1442





تاییه تمه نذیه فیکری و ایمانیه کافی
 چه ماده ری سرطانات

www.alibapir.com

تایبه تمه ندیه فکری و ئیمانیه کانی جه ماوه ری مسؤلمانان

نووسین: عه لی باپیر

مافی له چاپدانه وهی پارژراوه بۆ نووسینگه ی ته فسیر

چاپی یه کهم ۱۴۴۲ک - ۲۰۲۱ز



نوسینگه ی ته فسیر

بۆ بلاوکردنه وه

هه ولێر- شه قامی 30 مه تری ته نیشت مناره ی چۆلی

+964 750 818 08 66

www.al-tafseer.com

tafseerooffice@yahoo.com

f t g+ y i /TafseerOffice

ئاماده کردنی پپرست - نووسینگه ی ته فسیر

عه لی باپیر (نوسهر)

تایبه تمه ندیه فکری و ئیمانیه کانی جه ماوه ری مسؤلمانان

۱۹۵ لاپه ره

۱۴ * ۲۱ سم

بابه ت : ئایینی

ISBN : 978-99-22-632-11-7

له بهر ئیوه به رایه تی گشتی کتیبخانه گشته کان - هه ری می کوردستان

ژماره سپاردنی (۲۱۹) ی سالی ۲۰۲۰ پێدراوه

"بیروبوچونی ئەم کتیبه، مه رج نیه هه مان بیرو بوچونی نووسینگه ی ته فسیر بی"

خه تی بهرگ : نه وزاد کۆیی

دی زاینی ناوه وه : زه رده شت کاوانی

www.alibapir.com

مه وسووعه ی به ره و با شتر تیگه ی شتن و پیگه ی شتن

- کتییی ۸ -

تاییه نمه ندیه فیکری و ئیمانییه کاری جه ماده ری سرلطانان



نووسینی
عه لی باپیر

www.alibapir.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ ۖ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا
وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾ آل عمران.

آلہ بابیر

www.alibabir.net

English - برہمی - گوتی



آلہ بابیر

www.alibabir.net

English - برہمی - گوتی

آلہ بابیر

www.alibabir.net

English - برہمی - گوتی



آلہ بابیر

www.alibabir.net

English - برہمی - گوتی

آلہ بابیر

www.alibabir.net

English - برہمی - گوتی



آلہ بابیر

www.alibabir.net

English - برہمی - گوتی

پیشکش بی

به و مسولمانانه ی: هه میسه به دواى خاّله هاوبه شه کان
دا ده گه رپن، تاكو بیانكه نه بناغه ی لیك تیگه یشتن و
پردی پیگه یشتن.

رله یاندنی مەکتەبی مامۆستە عەلی بابیر

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

www.alibapir.net

English - عربي - گۆزى

له ئۆرە كۆمەڵەزەربەركەش مەكتەبەش
www.alibapir.net
ئەم مەكتەبەش بۆ مەزەنەش كۆمەڵەش



عەلى بابیر/ AliBapir

عەلى بابیر/ AliBapir

مەکتەبەش
رله یاندنی مەکتەبی مامۆستە عەلی بابیر













پیشه کی و ریت خوشکردن

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ، وَنَسْتَغْفِرُهُ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا، وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ﴾
آل عمران. (۱۰۲)

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَجِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً ۚ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا﴾ (۱) النساء.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا﴾ (۷۰) يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾ (۷۱) الأحزاب.

أَمَّا بَعْدُ:

فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كَلَامُ اللَّهِ، وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحَدَّثَاتُهَا، وَكُلُّ مُحَدَّثَةٍ بِدْعَةٍ، وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ، وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ.



به پیزان!

شتیکی پروون و مشت و مپ هه لئه گره، که هه میشه بنیاتنان و چاککردنه وه، قورس و زهحه تهو، تیگدان و ویرانکردن، ئاسان و کهم مه سره فه.

ئهم واقیعه شل و شیواوو، له هه موو پروویکه وه: نه خوش و ناخوش و ناته واوهی، ئۆمه تهی ئیسلام به گشتی و، هه ر کام له کۆمه لگا و پیکهاته کانیسی به تایبهت، تییدا دهژین، که هه تا بلی له گه ل ته ودها که ئیسلام فه رمانی به مسولمانان پیکردوه، پیچه وانه و ناکو که و، به رۆژیک و دووان و بگره به چه ندان سالیس له کارکردنی به رده وام.

- بۆ هیئانه کایه ی، چ راسته وخۆ: له لایه ن دوژمن و ناحه زانه وه، چ ناراسته وخۆ: له لایه ن شوینکه وتووانی دواکه وتوو و دوستانی نه زانه وه - نه هاتۆته دی، به لکو به ره مه می که له که بووی چه ندان سه دهیه، بۆیه نابێ خه یاله پلاوی وا بکه ین، که به سینایی و به سه بریک و دوو فووان، چاره سه ر ده بی!

به لام بیگومان ئیمه ی ئه هلی ئیسلام، هه رچه نده به ده ست نه خوشیی و ناخوشیی زۆریشه وه گرفتار بین، مادام راسته شه قامی خوا عزوجل - به رجه سته له قورئان و ریبازی پیغه مبه ردا - مان له به رده سته، هه ر کاتی که بمانه وی هه لسینه وه و ته هه لچینه وه، ته نیا پیوستیییمان به دوو شتانه:

یه کهم: شاره زایی و به رچاو پروونی.

دووهم: هه بوونی ئیراده و عه زمیکی پته و.

ئەجەلە مەسۆلمانان - ئەم کەتیبە - کە ئالەمەتە کە لە زەنجیریە کە - ھۆکاریک
بە بەرچاوەروونی و شارەزایی مەسۆلمانان و، دواشیخا بە کەرەم
و لوتفی بە سنووری خۆی، عەزەم و ئیرادەیی کە وامان بە بەخشی: کە
زانینە کەمانی بە کەینە توانین و، حالێ بوونە کەمانی لە خۆماندا، بە
کەینە حال و، سەرەنجام بەو زانین و توانینە، حال و واقعیی خۆمان
بە جۆریک بگۆڕین، کە شایستەیی سەرورەیی پێغەمبەرەن (مەحمەد) صلی
اللە علیہ وسلم و باشتەرین ئۆمەت بە (۱).



(۱) - ئەم کەتیبە بەتۆزیک دەستکارییە، بریتیە لە بەشی دووەمی کەتیبی دووەمی
(مەسۆوعە). بێرکردنەوی ئیسلامیی لە نیوان وەحیی و واقع دا و هیواداریشم
ئەو کەلینە بگرت و ئەو رۆلە بگێڕێ کە پێویستە.



به رایى

خوئنه رى سه نگین!

دوای خستنه پرووی {تاییه تمه ندییه گشتیه کانی جه ماوهری مسولمانان} له کتیبی هه وته م دا، له دوو توئی بیست (۲۰) باسدا، خوا پشتیوان بی، له م کتیبی هه شته مه دا له میانى هه قده (۱۷) باسدا {تاییه تمه ندییه عه قیدهی و فیکرییه کانی جه ماوهری مسولمانان} ده خهینه پروو.

هه لبه ته له م کتیبه دا، جه خت له سه ر ئه و بنه ماو بابه تانه ده کهینه وه، که تاییه تمه ندییه جه ماوهری مسولمانان له بواری ئیمان و عه قیده و فیکردا، نه ک ئه و بنه ماو بابه تانه ی که خالی هاویه شی نیوان تیکرای مسولمانانی ته هلی قیبله ن، چ ته وانه ی که په پره وانی ریبازی هه ق بوون، که جه ماوهری مسولمانان و، چ ته وانه ش که هه لئو لادانیان هه بووه، له کو مه ل و تا قمه خاوه ن ناوو نیشانه جوړاو جوړه کان: خه واریج، شیعه، مورجیه، جه همیه، موخته زیله، قه ده رییه، جه بریه.. که به (أهل البدع) و (أهل الأهواء) ناسراون.

بو وینه: پایه کانی ئیمان (أركان الإيمان) که له قورئانیدا، پینج (۵)ن و، له سوننه تدا پروا به قه ده ریشیان خراوته پال و، بوونه شه ش (۶) پایه.

ئنجبا با ئه و باره وه، سه رنجی ئایه تیکی قورئانی به رزو به پیژو، فه رمایشتیکی پیغه مبه ری به ریژمان (محمد) (صلی الله علیه وسلم) بدهین:

۱- له سوورپهتی (البقرة) ئایهتی (۱۷۷) دا، خوا سبحانه و تعالی ده فهرموئ: ﴿لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ ءَامَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّنَ ۚ﴾ (۱۷۷)

واته: چاکه کاریی نهوه نیه که پرووی خوتان بکه نه رپوژه لات و رپوژتاوا، به لکو چاکه کاریی سیفه تی که سیکه، حالی که سیکه: ئیمانی هیئاوه به خواو، به رپوژی دوایی و، به فریشته کان و، به کتیب (کتیبه کانی خوا) و، به پیغه مبه ران.

۲- پیغه مبه ری خواش (صلی الله علیه وسلم) ده فهرموئ: {... قَالَ أَخْبَرَنِي عَنْ الْإِيمَانِ، قَالَ: أَنْ تُؤْمِنَ بِاللّٰهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبِالْقَدَرِ خَيْرِهِ وَشَرِّهِ} أخرجه الترمذي برقم (۲۶۱۰) وقال: حسن صحيح، والنسائي برقم (۴۹۹۰)، ومسلم برقم (۸)، وأبو داود برقم (۴۶۹۵).

واته: (جبریل) گوتی: هه وائلم پییده له بارهی ئیمانه وه، (پیغه مبه ر) فهرموئ: ئیمان نهوهیه که بر و به خوا بیئی و، به فریشته کانی و، به کتیه کانی و، به پیغه مبه رانی و، به رپوژی دوایی و، ئیمان به نه ندازه گیریی خوا بیئی، نهوهی که پیته خوشه و نهوهشی که پیته ناخوشه {یاخود نهوهی که به چاکی ده زانی و، نهوهشی که به خرابی ده زانی} که هه مووی له خواوهیه.

به لئی نهوانه خالی هاوبه شی نیوان جه ماوهری مسولمانان و، تیکرای گرووپ و تاقمه کانن و، لیژدها باسی نهوانه ناکهین، به لکو ته نیا باسی تاییه تمه ندییه ئیمانیی و عه قیدهیه کانی جه ماوهری مسولمانان ده کهین، له هه قده (۱۷) باسدا، به لام وهک پیشتریش گوتوو مانه و لیژدهش دووباره دی ده کهینه وه: مه رج نیه کۆمه ل و تاقمه کانی دیکهش



که به (الفِرَق) و (أهل البدع) و (أهل الأهواء) ناسراون، هیچ پشک و به‌شیان له هیچ کام لهو تایبه تمه ندییه ئیمانیی و عه‌قیده‌ییانه‌دا، نه‌بی! نه‌خیر، به‌لام به‌گشتیی تهو تایبه تمه ندییه‌یه، ئیمتیازو نیشانه‌کانی جیاکه‌رده‌ی، زۆربه‌و جه‌ماوه‌ری مسولمانی شوینکه‌وتووی رِیبازی پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) و هاوه‌لانی دل‌سۆزی و، بنه‌ماله‌ی به‌ریزی به‌گشتیی و، به‌تایبه‌ت خه‌لیفه‌ راشیده‌کانی.

تایبه تمه ندییه ئیمانیی و عه‌قیده‌یی و فیکرییه‌کانی جه‌ماوه‌ری مسولمانان:

۱- پیناسه‌ی راست و دروستی ئیمان.

۲- خوا سبحانه و تعالی، ته‌نیا خۆی به‌دییه‌نه‌رو به‌رو‌رد گارو په‌رستراوه (أَللهُ هُوَ الْخَالِقُ، وَالرَّبُّ، وَالْإِلَهُ الْوَاحِدُ).

۳- ناوو سیفه‌ته‌کانی خوا: چه‌سپاندن و به‌پاک‌گرتن (إِثْبَاتٌ مَعَ تَنْزِيهِ).

۴- قورئان فه‌رمایشتی خوایه و سیفه‌تی خوایه.

۵- بینینی خوای به‌رزو مه‌زن، له‌به‌هه‌شتدا.

۶- قوناغی به‌رزه‌خ و پاش خرا‌نه نیو گۆر.

۷- قه‌ده‌رو قه‌زا (القدر والقضاء).

۸- ویکرا خۆشویستنی هاوه‌لانی و خزمانی پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) خوا لییان رازی بی.

۹- هه‌لو‌یستی {جه‌ماوه‌ری مسولمانان} ده‌رباره‌ی خزمان و نزیکانی پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم).



۱۰- رېژ لېناني خوا بو دۆستانى (كرامة الأولياء).

۱۱- هاوسه نكيي له نيوان عه قل و نه قل دا.

۱۲- وەرگرتنى هه والي جورى (الاحاد) مادام ئوممەت قبولي كردي، له بوارى عه قیده دا.

۱۳- قورئان هه مووى پروونه ده گونجى مرووف له هه مووى تيبگات.

۱۴- هوکاره كان کارىگه رييان هه يه، له کارتیکراوه كانياندا، به مؤلەتى خوا (الأسباب لها تأثير في مسبباتها، بإذن الله).

۱۵- چاكيي و خراپي له كرده وه كاندا، هه م به عه قل دهرک ده كرين، هه م به شهرع، به لام پاداشت و سزا، ته نيا له پي شهرعه وه ده زانري.

۱۶- وه حبي راست له گهل عه قل ته واو، هه رده م پيکه وه گونجان.

۱۷- موحه ممه د (صلى الله عليه وسلم) پيغه مبه رى کو تاي خواو، گه وهره ترين ره وانه كراوى و پرووناكيي هه ره ته واويه تى.

AliBapir

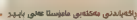
www.alibapir.net

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

www.alibapir.net

archive.org/details/@alibapir



تاییه تمهندی یه کم

پیناسه ی راست و دروستی ئیمان

The collage features several elements:

- Top Left:** A blue banner with the Facebook logo and the text "دکتراندی مکتبی، مکتبسا علی بابیر" (AliBapir's Library, Library of Ali Babir).
- Top Right:** A blue banner with the Facebook logo and the text "علی بابیر AliBapir" (Ali Babir AliBapir).
- Middle Left:** A red banner with the text "archive.org/details/@alibapir" and a download icon.
- Middle Right:** A red banner with the YouTube logo and the text "علی بابیر AliBapir" (Ali Babir AliBapir).
- Bottom Left:** A section titled "AliBapir" showing QR codes for Google Play and the App Store.
- Bottom Right:** A section titled "کتابی" (Books) showing a QR code and a link to "دکتراندی مکتبی مکتبسا علی بابیر" (AliBapir's Library, Library of Ali Babir).
- Center:** A portrait of a woman with the text "نه کور، نه کور، نه کور" (Not a corner, not a corner, not a corner) and "بنا مکتب مکتب مکتب" (Library, library, library).

به پیزان!

زۆربه ی هه ره زۆری مسؤلمانان که به {ئه هلی سوننه ت} ناسراون، پیناسه یه کی راست و دروستی ئیمانیان کردوه، ئاوا پیناسه ی ئیمانیان کردوه: {ایمان: قول و عمل، یزید بالطاعة، وینقص بالمعصية}، واته: ئیمان قسه و کردوهیه، به فه رمانبه ری زیاد ده کات و، به سه ریچی که م ده کات.

ئه مه ش چه ند ئایه تیکی قورپان و ده قی سوننه ت، له سه ر سه لماندن ی راستی ئه و پیناسه یه، وه ک نموونه:

۱- خوا سبحانه و تعالی له سووڤه تی (الأنفال) ئایه ته کانی: (۲ و ۳ و ۴) دا، پیناسه ی پرواداران ده کات، ده فه رموی:

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴿٢﴾ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ ﴿٣﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا هُمْ دَرَجَتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾ ﴾

واته: بینگومان پرواداران ته نها ئه وانه ن که: هه ر کاتی که باسی خوا کرا، دلیان راده چله کی و^(۱)، کاتی که ئایه ته کانی خویان به سه ردا خوئرانوه، ئیمانیان زیاد ده کات و، پشت به په روه رد گاریان ده به ستن،

(۱) واته: له هه ندی حاله تی تایبه تدا، که حاله تی په رسته شه، مه به ستم ئه ویه له خو تان نه که ونه گومان، ئه گه ر هه ر ناوی خوا هات، دلتان رانه چله کی، نه ئین: ئیمه مسؤلمان نین! مه به ستم ئه و نه یه، به لکو مه به ستم هه ندی حاله تی تایبه ته، که جیی ئه و به دلت رابه چله کی و مچوڤ که ت پیدایی.

ٲهوانه‌ي نويژ بهرپا ده‌گهن و، له‌وه‌ي پيمان داوڼ دهبه‌خشن، ٲاهوانه
برواداري راسته‌قينن، له‌لای په‌روهردگاربان چه‌ندان پله‌يان هه‌ن و،
ليبورډن و بژيوئکي پر ريټرو حورمه‌ت.

۲- پیغمبر مہرِ خوا (صلی اللہ علیہ وسلم) دہرہ رموی: {اِثْنَانِ فِي النَّاسِ هُمَا بِهِمْ كُفْرُ الطَّعْنُ فِي النَّسَبِ وَالنِّيَاحَةُ عَلَى الْمَيِّتِ} أخرجه أحمد برقم (۱۰۴۳۸)، ومسلم برقم (۶۷).

واته: دوو سیفہت له خه لکیدا ههن، که شه دوو سیفہته کوفرن
تییاندا: تانه دان له رچه لک و، شین گیران له سهر مردوو (یانی:
یه خه دادرین و، پيدا هه لگوتن و هتد).

۳- له فہرماشتی کی دیکھ دا پیغہ مہری خاتمہ (صلی اللہ علیہ وسلم) دہ فہرموی: {لَيْسَ بَيْنَ الْعَبْدِ وَبَيْنَ الْكُفْرِ أَوْ الشُّرْكِ، إِلَّا تَرْكُ الصَّلَاةِ} أخرجه مسلم برقم: (۸۲).

واته: له نیوان بندهو کوفر یان شیرکدا، جگه له وازلیهینانی نویژ، شتکی دیکه نیه.

واته: هەر که سیک وازی له نوێژی هینا، دهچته نیو بازنه ی کوفرده، یان دهچته نیو بازنه ی شیرکه وه.

٤- ههروهها پیغه مبه‌ری خاتهم (صلی الله علیه وسلم) دده‌رموی: {لَا يَزْنِي الزَّانِي حِينَ يَزْنِي وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلَا يَسْرِقُ حِينَ يَسْرِقُ وَهُوَ مُؤْمِنٌ، وَلَا يَشْرَبُ الْخَمْرَ حِينَ يَشْرَبُهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ} أخرجه مسلم برقم (٥٧)، وأبو داود برقم (٤٦٨٩)، والترمذي برقم (٢٦٢٥) وقال: حسن صحيح غريب، وأخرجه أيضا: أحمد برقم (١٠٢٢٠)، والبخاري برقم (٦٤٢٥)، وابن حبان برقم (٤٤١٢).

واته: که سیڤ که زینا دهکات، له کاتی زینا کردنه کهیدا ئیماندار نیهو، که سیڤ دزیی دهکات، له کاتی دزیی کردنه کهیدا برودار نیهو، که سیڤ شه راب ده خواته وه، له کاتی شه راب خواردنه کهیدا برودار نیه. وهک پیشتتر باسمان کرد: مه بهست لهو کوفره، کوفری گچکه یه، که ده فهرموئ: ئیماندار نیه، واته: ئیمانی تهواوی نیه، به ته ئکید ته گهر ئینسان ئیمانی تهواوی هه بی، له گوناوه گه وره کان دیگپریتته وه، به لکو ته گهر ئیمانی تهواوی هه بی، له گوناوه بچووکه کانیشی دیگپریتته وه. به پریزان!

پیوسته بزانری که جووری تیگه یشتنی مرووف له (ئیمان) و جه وه ره رو نیو ده پوکه کهی، کاریگه ری گه وره و گرنگی له سه ری هه یه وه، لیرو هه ئینسان یان پری راست ده گری، یا خود ریگای هه له ده گری، وهک دواپی باسی ده کهین، بو وینه: مورچیئه که گوتوو یانه: له گهل ئیماندا هیچ گوناهیك زه ده ری نیه، ئنجا بویه ش ناو نراون (مرچئه) چونکه کرده و دیان له ئیمان دواخستوه، تهو جوړه تیروانینه بو ئیمان، هیچ گومانی تیدا نیه، که کاریگه ری زور نه رینی هه بو وه له سه ر ئوممه تی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم)، تهو که تو پیت وای: هه ر له بهر ته وهی که پیت ده لین: مسؤلمان، ته گهر هه زار گوناوه بکه ی، ئیمانت وهک ئیمانی ته بوو به کرو عومهر وایه!!

ئنجا به باریکی دیکه دا: ته وهش که خه واریج گوتوو یانه، هه ر که سی یه ک گوناخ بکات، پیی کافر ده بی، مو عته زیله ش گوتوو یانه: نه مسؤلمانه و نه کافره، به لکو هه لواسراوه! تهو جوړه بیروکانه، به باری تیپه راندن یان به باری کورته یاندا، به ته ئکید کاریگه ری خراپی



زۆریان بووه له سه ر ئۆممه ت، بۆیه جیی خۆیه تی ئیمه بابه تی ئیمان باش ساغ بکهینه وه.

ئنجا بۆ ته وه ی بزانی ئیمان چۆنه و چیه؟ با ته ماشای ئهم قسانه ی خواره وه بکهین، وه ک چه ند نموونه یه که له بیرو پای زانیانی ناوداری ئیسلام له باره وه ی ئیمانه وه:

(۱)- (الشافعي) ده لێ: {الإيمان قولٌ وعملٌ، يزيد وينقص، يزيد بالطاعة وينقص بالمعصية، ثم تلا (ويزداد الذين آمنوا إيماناً) المذثر (۳۱)}^(۱)، واته: ئیمان قسه یه و کرده یه، زیاد ده کاو که م ده کات، به فه رمانبه ری زیاد ده کاو، به سه رپچیی که م ده کات، دوا یی ئهم ئایه ته ی خوینده وه: (ويزداد الذين آمنوا إيماناً)، واته: ئهو حه قیقه ته که باس کرا، که نۆزه فریشته، دۆزه خه وانن، زانیی ئهو حه قیقه ته، ده بیته هو ی زیاد کردنی ئیمان، له لای ئیمانداران، که واته: ئیمانیان هیه، به لام زیاد ده کات}.

(۲)- (الحسن البصري) ده لێ: {لَيْسَ الْإِيمَانُ بِالْتَّحَلِّيِّ وَلَا بِالتَّمَنِّيِّ، وَ لَكِنْ مَا وَقَرَ فِي الْقُلُوبِ وَصَدَّقَتْهُ الْأَعْمَالُ}^(۲)، واته: ئیمان به قسه ی شیرین و خۆزگه خواستن نیه، به لکو ته وه یه که له دلدا ده چه سپی و، کرده وکانیش پشتراستی ده که نه وه.

(۳)- (أحمد بن حنبل) ده لێ: {الإيمان يزيد وينقص، فزيادته بالعمل، ونقصانه بترك العمل}^(۳)، واته: ئیمان زیادو که م ده کات، به کرده وه ی باش زیاد ده کات و، به واز لیهینانی کرده وه که م ده کات.

(۱) فتح الباري ج ۱ ص ۶۲.

(۲) إقتضاء العلم العمل، الخطيب البغدادي ص ۵۶.

(۳) شرح أصول اعتقاد أهل السنة والجماعة، من الكتاب والسنة، وإجماع الصحابة، والتابعين، اللالكائي، ج ۱، ص ۱۷۲-۱۷۶.



(۵) - (ابن تیمیہ) دہلی: {أَنَّ الدِّينَ وَالْإِيمَانَ: قَوْلٌ وَعَمَلٌ، قَوْلُ الْقَلْبِ وَاللِّسَانِ، وَعَمَلُ الْقَلْبِ وَاللِّسَانِ وَالْجَوَارِحِ، وَأَنَّ الْإِيمَانَ يَزِيدُ بِالطَّاعَةِ وَيَنْقُصُ بِالْمَعْصِيَةِ} (۱)، واته: دین و ایمان: ہم کہوہیہ، ہم کردوہیہ، قسہی دل و زمان و، کردوہی دل و زمان و ئەندامہ کان، {جیبہ جی کردیشہ بہ ئەندامہ کان}، ھوہا ئیمان بہ فەرمانبەری زیاد دہکات و، بەسەرچی کەم دہکات.



(۲) مجموع الفتاوى، ج ۳ ص ۱۵۱.



سى ئىنجامگيريى گرنىگ له باره ي ئيمانوه:

ئىنجا ئىمه له بهر رۆشنايى ئوهدها كه رابرد، دهگهينه سى
ئىنجامگيريى گرنىگ له باره ي ئيمانوه:

ئىنجامگيريى يه كه م: ئيمان پايه وه رز و په سندن هه ن:

ئيمان چهن د پايه يه كى هه ن، كه به يى وان، نايه ته دى و، چهن د
فه رزىكى هه ن، كه به يى وان، ته واو نايى و، چهن د شتىكى خوشويستراو و
په سه نديشى هه ن، كه به يى وان نايته ته واوترين، وه ك چۆن نوپزىش
ههن دى شتى واجبن و، ههن دى شتىشى سوننه تن و، هه ج و عومرپه ش
هه روا ن و، هه ر كام له زه كات دان و رۆزو و گرتنىش هه روا ن.



۲۴



ئىنجامگيريى دووه م: ئيمان به گشتى سى پله ي هه ن:

أ- (إيمان السابقين المقرئين): ئيمانى پيشكه وتوه نزيكخراوه كان،
ئويش ئوهديه كه خاوه نه كه ي: هه م ئه ركه كانى ئيمان دينته دى،
هه م خوشويستراوه كان (مستحبات)ى ئيمان، چ په يوه ندييان به كردار
(عمل)وه هه يى، چ په يوه ندييان به وازه ينان و (ترك)وه هه يى.
(ئهرىك كه ده يى جيبه جى بكرى و، گوناھىك كه ده يى وازى لى
به يترى).

ب- (إيمان المقتصدین، أصحاب اليمين): ئيمانى ميانجيه كان، ئويش
ئوهديه كه خاوه نه كه ي ئه ركه كانى ئيمان جى به جى بكا، چ په يوه ندييان
به ئىنجامدانه وه هه يى، چ په يوه ندييان به وازه ينانه وه هه يى.

ج- (إيمان الظالمين): ئیمانی سته مکاران، مه به ست له سته مکاران، نه وانن که سته له خو یان ده که و گونا بهارن، نه وانن که هندی له تهرکه کان واز لی ده یئن، یان هندی له گونا بهارن نه نجام ددهن، یا خود له وهش خراپتر: هندی له واجبه کان ده چو یئن و، هندی له قه دهغه کانیش ده شکینن.

به لگه شمان له سهر نهو پۆلین کردنه ی سهر وه نهو یه، که خوا سبحانه و تعالی ده فهرموی:

۱- ﴿ثُمَّ أَوْرَثْنَا الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ إِذِنَ اللَّهُ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ﴾ (۳۲) فاطر.

واته: دوایی کتیی خو مان کرده میراتی نهو به ندانه مان که هه لمانبژاردوون، (هه موویان هه لبرێردا و، نه هلی ئیمان)، نجا هه یانه سته می له خو ی کردو (به هو ی نهو وه که هندی له تهرکه کانی چواندوون، یان هندی له قه دهغه کانی شکاندوون) و هه یانه میانجیه (زۆر دوا نه که وتوووه، زۆریش پێش نه که وتوه) و، هه شیان له چاکه کاند پێش خه لک که وتوتوه.

۲- به لگه ش له سهر نهو وه که ئیمان چهند به شیکه و، هه ر یه ک شت نه، نهو یه که پێغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) ده فهرموی: {الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً، فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ} أخرجه أحمد برقم (۹۳۵۰)، ومسلم برقم (۳۵)، وأبو داود برقم (۴۶۷۶)، والنسائي برقم (۵۰۰۵)، وابن ماجه برقم (۵۷)، وابن حبان برقم (۱۶۶) .



واته: ئیمان چه فتاو ئه وندده، یان شهست و ئه وندده به شه، باشتیرین به شی گوتنی (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) یه و، بچووکتیرین به شی لابرندی تازاریکه له سهر رپنگاو، شهرم و شکوش به شیکه له ئیمان.

وهك ته ماشا ددهكین: ئیمان، ههم خوا به یه کگرتن ده گریته خوئی، ههم گوپزایه لئی ده گریته خوئی و، ههم رهوشیتیش ده گریته خوئی.

۳- ههروهها پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) ده فهرموی: {مَنْ أَحَبَّ لِلَّهِ، وَأَبْغَضَ لِلَّهِ، وَأَعْطَى لِلَّهِ، وَمَنَعَ لِلَّهِ، فَقَدْ اسْتَكْمَلَ الْإِيمَانَ} أخرجه أبو داود برقم (۴۶۸۱)، قال الألبانی: صحيح، في السلسلة الصحيحة.

واته: ههركه سیك له بهر خوا خه لکی خوش بوی و، له بهر خوا رقی له خه لك بی و، له بهر خوا ببه خشی و، له بهر خوا نه به خشی، ئه وه ئیمانیه کی ته واو کردوه.

ئه وه به نسیبه ت پیناسه ی ئیمانیه وه، که زۆربه ی هه ره زۆری مسولمانان و زانایان و پهیره وانی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) و خه لیفه راشیده کان و هاوه لانی، له سهر ئه و جوړه پیناسه ییه ی ئیمان کوک بوون.

ئه نجامگیری سیته م: ئیمان به بی کردوه نایه ته دی، پیکه ینه ری بی، یان به ره ه می:

ئه میش ئه نجامگیرییه کی دیکه ی ئه ویه که له باره ی ئیمانیه وه باسمان کرد، چونکه له باره ی په یه وندی نیوان ئیمان و کردوه وه، له نیوان زانایاندا، راجیاییه ک هیه، ئه بوو خه نیفه بوچوونیکی هیه ده لی: کردوه پیکه ینه ری ئیمان نیه، به لکو به ره ه می ئیمان، یانی:



کرده‌وه به‌شیکی پیکهینه‌ری ئیمان نیه، به‌لکو به‌شیکی ته‌واوکه‌ری ئیمانه، یاخود به‌ره‌می ئیمانه، نه‌و راجیاییه هیه له‌نیو هه‌ندی له زانیانی {ته‌هلی سونه‌ت و جه‌ماعه‌ت}دا، به‌لام پیم وایه ته‌نجامی هه‌مووی ده‌بیته‌وه به‌یه‌ک، چونکه ته‌گه‌ر کرده‌وه به‌ره‌می ئیمانیس بی، که‌واته: ئیمانیک کرده‌وه به‌ره‌م نه‌هین، نه‌و ئیمانه نیه که خوا ویستویه‌تی، به‌لام ته‌وانه‌ی که ده‌لین: کرده‌وه ته‌واوکه‌ری ئیمانه، نه‌ک پیکهینه‌ری، من پیم وایه نه‌یانپیکاوه، چونکه به‌پیی ته‌وه که ده‌رده‌که‌وی له‌رواله‌تی قورپان و سونه‌ت، خوی په‌روهردگار و باسی ئیمانی کرده‌وه، که ده‌بی ته‌وه کرده‌وانه له‌خاوه‌نه‌که‌یدا بییته‌دی، ته‌وجار خوی زانا فه‌رمویه‌تی ته‌وانه به‌روادارن، وه‌ک له‌تایه‌ته‌کانی سه‌ره‌تای سوورپه‌تی (الانفال)دا خوا رایگه‌یانده‌وه که: ئیماندارانی راسته‌قینه هه‌ر ته‌وانه‌ن که خاوه‌نی کرده‌وه باشه‌کانن، وه‌ک ده‌فه‌رموی:

﴿ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ ﴾ (٢) الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ﴿٣﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٤﴾

پاکستانی مکتبہ طبعی مائسترا علی بابیر

archive.org/details/@alibapir

Alibapir



www.alibapir.net

علی بابیر/Alibapir

علی بابیر/Alibapir

پاکستانی مکتبہ طبعی مائسترا علی بابیر








تایہ تمہندی دووہم

خو سبڃانه و تعالى، تنهيا خوڻي
بهديهنهرو پهروهردگارو پهريستراوه
(اَلله هو الخالق، والرب، والاله الوحيد)



به پیزان!

له وانیه یه کئی بلی: ته مه خالی هاویه شی نیوان هه موو مسولمانانه، به لام نه خیر له هه ندی شتدا لیک جیا دهنه وه، به لی مسولمانان هه موویان ده لئین: خوا به دیهنه رهو په روهرد گارهو په رستراوه، به لام دواپی هه ندیکیان له هه ندیکیان جیا دهنه وه، وه دواپی باسی ده که یین.

سه رهتا با سه رنجی ته م ده قانه بده یین:

۱- له سووره تی (الأعراف) نایه تی (۵۴) دا، خوی په روهرد گار ده فهرموی: ﴿إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُغْشَىٰ اللَّيْلَ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَيْثُ وَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِ رَبِّهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ بَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ ۝۵۴﴾

واته: بیگومان په روهرد گارتان ته و خوایه یه که تاسمانه کان و زوی له شهش پوژاندا {واته: له شهش قوناغدا} هیناونه دی، پاشان چوته سه ر عهرش (وهک بو خوا شایسته یه)، به شهو گار پوژ گار داده پو شی، به خیرایی شوینی ده که وی و، خوړو مانگ و ته ستیره کان رام کراون به فهرمانی خوا، ناگادارین! دروست کردن و، فهرمان، ته نیا هی خوان به رزی و مه زنبی بو خوی په روهرد گاری جیهانه کان.

۲- له سووره تی (المؤمنون) نایه تی (۱۷) دا خوا ده فهرموی: ﴿وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ ۝۱۷﴾

واته: به دلنیایی له سه رووی ئیوه ده ههوت چینمان دروست کردوون، (واته: ههوت تاسمانی له سه ر یه ک) و، ئیمه له دروستکراوه کانی خو مان بی ناگا نین.

۳- له سووره‌تی (الزمر) ئاییه‌تی (۶۲) دا، ده‌فه‌رموی: ﴿اللَّهُ خَلِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ﴾.

واته: خوا به‌دییه‌نهری هه‌موو شتی‌که‌و، به‌سه‌ر هه‌موو شتی‌که‌وه چاود‌پرو ئاگاداره.

۴- له سووره‌تی (الزمر) ئاییه‌ته‌کانی: (۶۴ و ۶۵) دا، ده‌فه‌رموی: ﴿قُلْ أَغْفِرَ اللَّهُ تَأْمُرُونِي أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ﴾ (۶۴) وَلَقَدْ أَوْحَىٰ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكَتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ (۶۵).

واته: بلی: ئە‌ی نه‌فامه‌کان! ئایا فه‌رمانم پێ ده‌که‌ن که جگه له خوا بپه‌رستم!! پیت راگه‌یه‌نراوه به‌تۆش و به‌وانه‌ی پێش تۆش: ئە‌گه‌ر هاوبه‌ش (بۆ خوا) دابنێ، کرده‌وه‌که‌ت هه‌ل‌ده‌وه‌شیته‌وه‌و له‌ زیان‌باران ده‌بی.

به‌پێزان! وه‌ک گوتم: بپروا به‌ خوا هێنان وه‌ک تاکه به‌دییه‌نهره‌و په‌روه‌رد‌گا‌رو په‌رستراو، خالی هاوبه‌شی نیوان هه‌موو مسوّلمانانه، به‌لام دوا‌یی له‌ هه‌ندێ شتی ورد‌دا، جه‌ماوه‌رو زۆربه‌ی مسوّلمانان، له‌ تاقمه‌ داهیه‌نه‌ره‌کان جیا ده‌بنه‌وه، بۆ وینه:

۱- کرده‌وه‌کانی م‌رو‌ف له‌ نیوان دروست‌کران و وه‌ده‌سته‌پێراندا:

موعه‌ته‌زیله‌ گوتوویانه: (الإنسان خالق أفعاله)، م‌رو‌ف به‌دییه‌نهری کرده‌وه‌کانی خۆیه‌تی، له‌ به‌ران‌به‌ر ته‌واندا جه‌بریه‌ گوتوویانه: نه‌خێر، خوا به‌دییه‌نهری کرده‌وه‌کانی م‌رو‌فه‌و، م‌رو‌ف هیه‌چ کاره‌ نه‌یه، یه‌کێ تیپه‌په‌راند‌وه‌و، یه‌کێ کورتی هێناوه، به‌لام جه‌ماوه‌ری مسوّلمانان

گوتوویانه: به لئی خوا به دیهینه ری کرده کانه، به لام کرده کانی شی پال داو ته لای مرؤفه کان خویان، که واته: مرؤفه کان خویان کرده کانی خویان ته نجام ددهن.

ثنجا من ثم مهسه له یهم هم له پروونکردنه وی عه قیده ی {طحاوی} داو، هم له مه وسووعه ی: (الإسلام كما يتجلى في كتاب الله) دا باس کرده و، له ثنجامی لیکۆلینه وی خومه وه گه یشتوومه ته چاره سه ریك، من پیم وایه: کرده کانی مرؤف، نه خوا دهیانخولقی نی، نه مرؤف، چونکه ته صلن کرده کانی مرؤف هر دروستکراو نین، تاکو پیوستییان به دروستکهر هه بی، کرده کانی مرؤف ته نجام دراو و، وه دهست هیئراو و، کراو و، ته نیا پیوستییان به (جاعل) و (کاسب) و (فاعل) یک هه یه، پیوستییان به (عامل) هه یه و، پیوستییان به به دیهینه ر (خالق) نیه، ثنجا ته و بابه ته م له و دوو سه رچاوه یه دا که باسم کردن، به ته فصیل خستوته پروو، به و شیویده ش هم دهر بازمان ده بی له رای موخته زیله و، هم جه بریه، (معتزله) ش بویه وایان گوتوه، که به حیسابی خویان: به رگری له داد گه ری خوا بکن، گوتوویانه: ته گهر خوا کرده کانی مرؤف بهیینه دی، مرؤف هیچی بو نامیینه وه!

ته بو حه سه نی ته شعهری ره حه ته خوی لی بی ویستویه تی: چاره سه ریکی میانجی بی نیته وه، گوتویه تی: مرؤف کرده کانی خوی به دی ناهینی، خوا دروستیان ده کات، به لام مرؤفیش به ده ستیان دینی، ثنجا زانایان له باره ی شتیکه وه که زور لی ورد بیته وه، گوتوویانه: (هذا أدق من كسب الأشعري)، چونکه: ته گهر خوا کرده کانت بو دروست بکات، تو چیت بو ماوته وه؟!



به بۆچوونی من، هیچ نامییتیه وه، بۆیه موخته زیله تییان په راندوه که ده لێن: ئینسان کرده وه کانی خۆی به دی دینێ و، له دروستکردن (خلق) دا ئینسان ده به نه ئاستی خوا! جه بریه کانی کورتیان هیناوه که ده لێن: مرووف هیچ کاره نیه و، وه که په ره مریشکی که (با) دهیجوو لێن، ئاوا ویستی خوا دهیجوو لێن! ئنجا وه که گوتم: ئه بوو حه سه نی ئه شعهری ویستویه تی: چاره سه ریکی میانجی بکات، به لام به بۆچوونی من، تییدا سه رکه وتوو نه بووه، چونکه وه ده سه ئینان (کسب) ده که، دیار نیه چییه؟ وه ختی خوا شتی که بخو لقی، تازه ئه وه خو لقان دی، ئیدی (کسب) ی مرووف له کو ی دایه؟!

بۆیه من پیم وایه: ده بی بگوتری: {کرده وه کانی مرووف دروست کراو نین}، تا کو پیوستیان به به ده یته ره ه به ی، له راستییدا ئه و بۆچوونه شم له کتیی دیکه دا نه بینیه، به لام له کاتی مانه وه م له گرتووخانه دا^(۱)، له ئه نجامی تیرامانه وه، هه ندی بیرۆکه م بۆ دروست بوو، که ئه م مه سه له یه یه کیکیانه و، که سیکیش به به لگه وه بۆم راست بکاته وه، زۆر سوپاسی ده که م.

به لێ گه یشتوومه ته ئه و قه ناعه ته که کرده وه کانی مرووف، ئه صلّه ن دروست کراو نین، که سی که نو یتر ده کات، چ شتی که په یدا بووه؟ مرووفه که هه ر خو یه تی، هه ر هه ندی جو و له و قسان ده کات، هیچ شتی که په یدا نه بووه، تا کو حه وجی به ده یته ره بی و له نه بووه وه هاتیه تی دی، هه روه ها مرووف هه رچی ده یکا، هه ر به م شیویه، هیچ شتی کی پی نایه ته دی،

(۱) گرتووخانه (کرۆپه رای ئه مریکا که له: ۲۰۰۳/۷/۱۰ ز دا تا کو: ۲۰۰۵/۴/۲۸ ز تییدا مامه وه.

که نه بووی، به لکو ته نیا شته کان ده گورین، یانی: کردهوه کانی مروف (جَعَلِي) و (خَلْقِي) نین، خوی په روه رد گاریش له قورپاندا جیاوازی کرده له نیوان (خلق) و (جعل) دا، وهك خوی به رزو مه زن ده فهرموی:

﴿وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُم مِّنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنْ جُلُودِ الْاَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ اِقَامَتِكُمْ وَمِنْ اَصْوَافِهَا وَاَوْبَارِهَا وَاَشْعَارِهَا اَثْنًا وَمَتَعًا اِلَىٰ حِينٍ﴾ (٨٠) وَاللّٰهُ جَعَلَ لَكُم مِّمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْجِبَالِ اَكْنَنًا وَجَعَلَ لَكُم سُرُرِيْلَ تَقِيْكُمْ الْحَرَّ وَسُرُرِيْلَ تَقِيْكُمْ بِالْسَّكَمِ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ نِعْمَتَهُ عَلَیْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ ﴿٨١﴾ النحل.

واته: ههروهه خوا ماله کانتانی بو گیراون به هوکاری ئوقره گرتن و، له پیستی ئازده لانیس مال و جیگای بو ره خساندوون، که له کاتی بارو سوارو نیشته جی بوونتاندا، سوووکبارن، ههروهه له خوری و تووک و موویان، کهل و پهل و پیداویستی گوزهران ودهست دین.

ههروهه خوا لهو شتانهی دروستی کردوون، سیبه ری بو ره خساندوون و، له چیاو کیوه کانیسدا هه شارگهی بو هیوانه دی، ههروهه پو شاکي وای بو ره خساندوون که له گهرما (وسهرما) ده تانپاریزی و، پو شاکي واش که له زهبری کاتی جهنگتان چه پاله تان ده دات، بهو شیویه (خوا) چاکه کانی خویتان له سه ره ته واده کات، به لکو (بو خوا) ملکه چ بن.

وهك ده بینین:

ئهو شتانهی که له نه بوون (عَدَم) وهه ودهیه تیراون، خوا وشهی (خَلْق) ای بو به کار هینان، به لام ئهو شتانهی ودهی نه هی تیراون و، له



تهنجامی گورانکارییه کانی سروشت، یان دهستکاریی مروڤدا پهیدا دهبن، وشهی (جعل)ی بۆ به کار هیئاون.

واته: هر شتیك كه به دیهینراو بی، خوا به دی دهینی، به لام شتیك به دیهینراو نه بی، به لكو به دهستهینراو بی، شهوه ده گونجی مروڤ به دهستی بهینی و، ده گونجی ئاژهل به دهستی بهینی، یان شتیکی دیکه به دهستی بهینی.

(۲)- زانیاریی خوا له ئیوان په ها بوون و سنووردار بوون دا:

شه میش مه سه له یه کی دیکه یه كه زۆریه ی مسولمانان تییدا له موخته زیله جیا ده بنه وه، موخته زیله گوتوویانه: خوی په روه ردگار زانیاریی نیه به ورده کارییه کان (جزئیات) بۆ وینه: شه و کرده وانه ی ئیمه دهیانکهین، خوا نایانزانی، تاكو تهنجامیان نه دین! به حیسابی خویان بهرگریان له دادگه ربی خوا کرده و گوتوویانه: شه گهر بلین: خوا دهیانزانی، كه واته نووسیویشنی، ئنجا مروڤ چی بۆ ده مییتته وه؟ ئیدی بۆ شه وهی بهرگریی له دادگه ربی خوا بکهن، له زانیاریی خویان کهم کردۆته وه، (جه بریه) ش بۆ شه وهی بهرگریی له دهسته لاتی خوا بکهن، له دادگه ربی خویان کهم کردۆته وه، به لام جه ماوه ری مسولمانان هه موو سیفه ته کانیان بۆ خوا جیگیر کردوون و، هیچیان له گهل هیچیان تیک ناگیرینن.

(۳)- ته نیا خوا په رستران:

هه ندی له تاقمه کان جوړیک له په رستنیان بۆ غهیری خوا داناوه، بۆ وینه: شیعه وک زۆر جار گوتوومه: له بهر حوسهین فریای عه لییش

نەكەتوتون و، لەبەر عەلى بە فرىاي پېغەمبەرىش (صلى الله عليه وسلم) نەكەتوتون، لەبەر پېغەمبەرىش (صلى الله عليه وسلم) بە فرىاي خوا ھەر نەكەتوتون، بۇ لى پارانە^(۱)، ئەھلى تەسەۋۋىش ئەۋە ديارە، مەگەر كەسانىك باش تىگەشتىن و پابەند بن بە شەرىعتەۋە، ئەگەرنا شىرك و بىددەتيان زۆرە! كە پىم وايە لەرپى شىعەگەرىي و سۇفىگەرىيەۋە لىتەۋ لاللىكى زۆر ھاتۆتە نىۋ ئىسلام، بەلام خەللىكى باشىش ھەيە لە نىۋ ئەھلى تەسەۋۋەفدا، بەلام بىگومان لەۋ دوو رپىيەۋە،

(۱) ھەر بۇ خۇشى ئەۋەتان بۇ دەگىر مەۋە: لە سالى (۱۹۹۶)دا سەفەرنىكى ھەجمان كرد، لە شۆيىنىك خەللىكى شىعەى لىۋو كە دەمناسىن، لە: (حزب الدعوة) و (منظمة العمل) و (المجلس الأعلى) گوتيان: شىخ! ئىمە شەۋانە دانىشتىمان ھەيە، پىمان خۇشە جەنابىشت يىيە لامان، بەناچارىي گوتە: باشە، دوو رەفقىش لەگەلدا بوون، شەۋىكىيان چووم، ديارە ئەۋەيان كە قەسەى دەكرد، ۋەغزى بۇ دەدان، لە خەللكەكە توۋرە بوو، گوتى: ئىۋە دەللى بۇ خەۋو خواردىن ھاتوون، بۇ ھەج ھاتوون يان بۇ خەۋو خواردن! لەمەۋدوا شەۋانە دەيى زىكرى حوسەين بىكەين، بۇ ئەۋەى بەرپۇز كە لە گۆرستانى بەقىع گەراين، بەلكو گۆرپىكى ئال و بەيتمان دەست بىكەۋىت و، بۇخۇمان سەرفراز بىين، دۋايى گوتيان: شىخ! تۆ بۇچوونت چى بوو؟ گوتە: ھەج خوا پەرسىيەكە، بەئىمىتياز خوا بەيەكگرتنى تىدا بەرجەستە دەيى، ئىنسان تەۋاۋ بۇ خوا خۇى ساغ دەكاتەۋە، بەلام ئىۋە بۇ ھەج ھاتوون، كەچى شەۋى زىكرى حوسەين دەكەن، لەجىياتى زىكرى خوا بىكەن، بەرپۇزىش لە قەبرىستانى دەگەرىن، ئەدى كەى دەپەرژىنە سەر خوا؟! خۇشيان تۆزى پىكەنەين و، گوتيان: بلىين چى؟ گوتە: چۆن بلىين چى! خوا پەرسەن.

پىاۋىكى دىكەم بىينى بەرامبەر كەعبە دانىشتىۋو لە ئىمامەكان دەپارايەۋە، مىنىش گوتە: كاكە تۆ بەرامبەر كەعبە دانىشتۋى، ھەر بەلاى كەم، لىرە لە خوا پىارپۇ، ئىنجا گوتە: تۆ برۇ (الصحيقة السجادية)ى خۇتان بخۋىنەۋە، ئىمامەكانتان بەس لە خوا پاراۋنەتەۋە.



دانانی به‌شیک له پهرستن بۆ غهیری خوا، دزی کردۆته نیو ئەهلی ئیسلامه‌وه، هه‌رچه‌نده وه‌ک (ابن تیمیة) گوتویه‌تی: هه‌ر که‌سی شیرکمان لیی بینی، نالین موشریکه‌و، له‌بازنه‌ی ئیسلام به‌ده‌ره، له‌به‌ر ئەوه‌ی تینه‌گه‌یشته‌وه، یان له‌ ته‌ئویلدا به‌هه‌له‌ داچوه‌وه.

که‌واته: ته‌نها خوا به‌دیه‌ینه‌رو په‌روه‌ردگارو په‌رستراو بوون، پیم وایه ته‌نها جه‌ماوه‌ری مسوّلمانان به‌ته‌واویی حه‌قیان پێداوه، هه‌رچه‌نده ئەوه‌ش خالی هاوبه‌شی نیوان هه‌موو مسوّلمانانه، به‌لام له‌ هه‌ندی روه‌وه، خه‌لکیک به‌م لا‌ولادا لایداوه، هه‌رچه‌نده ویستبیشیان به‌ ته‌ئویلی بی جی، پینه‌وپه‌رۆ بۆ لادانه‌کانیان بکه‌ن.



له‌ نۆزه‌ کۆمه‌ڵه‌یه‌یه‌کان له‌که‌شێن

ئێم هه‌م ئێم موافق التوايل الدیماسی

پاڤه‌یاندنی مه‌که‌ته‌ی ماموستا عه‌لی بابیر

AliBapir

archive.org/details/@alibapir

AltiBapir

www.alibapir.com

پاڤه‌یاندنی مه‌که‌ته‌ی ماموستا عه‌لی بابیر

علي بابير AliBapir

علي بابير AliBapir

هه‌مانو

پاڤه‌یاندنی مه‌که‌ته‌ی ماموستا عه‌لی بابیر

www.alibapir.com

پاڤه‌یاندنی مه‌که‌ته‌ی ماموستا عه‌لی بابیر

تایبه تمه ندی سیهم

ناو و سیفه ته گانی خوا:

چه سپاندن و به پاکگرتن (اثبات مع تنزیه)





ناوو سیفته بهرزو بی وینه کانی خوا، پیویسته بیانچه سپین، به لام
هاوکاتیش خوا به پاک بگرین و، خۆمان پاریژین لهودی خوا سبحانه
و تعالی بشویهین به غیری خوا، یان به پیچه وانه ده.

با لهو بارهوه سهرنجی ئهم تایه تانه بدهین:

۱- له سوورهتی (الشوری) تایهتی (۱۱) دا خوا سبحانه و تعالی
ده فهرموی: ﴿لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ (۱۱).

واته: هیچ شتیک وهک خوا نیهو، خوا بیسه ری بینهره.

۲- له سوورهتی (الأعراف) تایهتی (۱۸۰) دا، ده فهرموی: ﴿وَلِلَّهِ
الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ
سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ (۱۸۰).

واته: خوا ناوه ههره چاکه کانی ههن، ئنجا بهو ناوه چاکانه ی لئی
پارینهوهو، واز له وانه بینن که لادهدن له ناوه کانی خوا، له مهودوا
سزای ئهو کردهوه خراپانه یان دهری.

۳- له سوورهتی (الروم) تایهتی (۲۷) دا، ده فهرموی: ﴿وَلَهُ الْمَثَلُ
الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ (۲۷).

واته: وهسفی ههره بهرز له ئاسمانه کان و زهیدا تنها هی خوایهو،
خوا زالی کاربه جیه.



براو خوشکه بهر یژده کان!

به نسبت ناوو سیفه ته کانی خواوه: بهرگی سییه می مه وسووعه ی: {ئیمان و عه قیده ی ئیسلامی}م بۆ ته رخان کردوه لیره ناتوانین هه قی خو ی بدهین، به لام زانایان لهو بواره دا دوو بنچینه یان داناون: ا- {امروها گما جاءت} یانی: نهو ناوو سیفه تانه ی که خوا خو ی پی وه سف کردوون، یان پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) خوی پی وه سف کردوون، چۆن هاتوون، ئاوا بیانرۆین و دهستکارییان مه کهن، ته ئویلیان مه کهن.

ب- {اثبات بلا تکلیف، وتنزیه بلا تعطیل}، واته: چه سپاندن به بی و یچواندن و، به پاکگرتن به بی په کخستن.

ده بی ناوو سیفه ته کان بۆ خوا بچه سپیتی، به لام وریا بی له و یچواندن (تشبیه)، هه ندیک له هه نه لیه کان - وه ک جاری دیکه باسمان کردوه - تییان په راندوه، به تایبه ت له سیفه ته خه به ریه کاند، تاکو گه یاندوو یانه ته و یچواندن، نه گه ر ته ماشای هه ندی له کتیب و قسه ی هه ندی له هه نه لیه کان بکه یین، خوی په روه ردگار وه ک به شه ریک دینه بهر چاو له سه ر کورسییه ک چوارمه شقی لی دانیشه توه!! هه لبه ته نه وه ش زیاتر به رانه ر زیده رۆیی و کورته یانی جه همیه و هه ندی له نه شاعیره و ماتوریدییه کانه، که نه وانیش به بیانوی به پاکگرتنی خواوه، سیفه ته کانی خویان، په ک خستوون، ته نانه ت جه می کوری سه فوان گوتوویه تی: دروست نیه بلئی: خوا (عالم)، یان (قدیر)، یان (سمیع)، یان (بصیر)، بیگومان مسولمان بووه، به لام نایا بۆچی وای گوتوه؟

هه رچه نده هه ندی به کافری داده نین، به لام من پیم وایه مسؤلما نان
 بووه و هه زانایان گوتوو یانه: به ته ئویل وای گوتوه و گوتوو یه تی:
 نه گهر بلی: خوا (علیم) هه (قدیر) هه ... هتد، نه وه ده کاته (تَعَدُّد)
 و نه ویش دژی یه کبوان (وحدانیه) ی خواهه! به حساب به رگری
 له به یه کگرتنی خوا کرده وه، گوتوو یه تی: نابی خوا به هیچ سیفه تیک
 وه صف بکری، هه ندیکان گوتوو یانه: خوا (علم و سمع و بصر) ی
 هه یه، به لام دروست نیه بلی: (عالم) هه، (سمیع) هه، هه ندیکی دیکه ش
 به پیچه وانه و هیان گوتوه، یانی: خوا (عالم و قدیر و سمیع... هه،
 به لام نابی بگوتری: (علم و قدرة و سمع و بصر... ی هه ن! به لام
 بوچوونی راست، هه ر نه وه یه که ئیمه ناوو سیفه ته کانی خوا، بو خوا
 دابننن، به لام وریابین له ویچواندن (تشبیه) ههروه ها خوا به پاک
 بگرین، به لام وریا بین له په کخستن (تعطیل) ی سیفه ته کانی خوا،
 دارنینی ناوو سیفه ته به رزو بی وینه کان له خوی تاك و پاک.

The collage features a central portrait of a man in a turban. Surrounding it are various digital links and QR codes:

- Facebook:** AliBapir (AliBapir) and AliBapir (AliBapir)
- YouTube:** AliBapir (AliBapir)
- Website:** www.alibapir.com
- QR Codes:** Multiple QR codes for mobile access.
- Text:** "له دوه کونه به یه کانی هه کاتین" (From two sides, one side is the same), "هه کاتین" (The same), "هه کاتین" (The same), "هه کاتین" (The same).



تاییه تمهندی چوارم

قورئان فهرمایشتی خویه و سیفته تی خویه

The graphic is a promotional poster for Alibapir. It features a central portrait of a man with a beard and turban. The text is in Persian. At the top, it says "به نورو کومله نایه تمه کن لجه لکاس" and "بش هکم بز مواج انوریل لکجه مانی". Below the portrait, it says "www.alibapir.com" and "بش هکم بز مواج انوریل لکجه مانی". The bottom section contains various links and QR codes. On the left, it says "Alibapir" and "archive.org/details/@alibapir". On the right, it says "Alibapir" and "www.alibapir.com". There are also QR codes for Google Play and the App Store.

به نورو کومله نایه تمه کن لجه لکاس
بش هکم بز مواج انوریل لکجه مانی

Alibapir
archive.org/details/@alibapir

Alibapir
www.alibapir.com

Alibapir
www.alibapir.com



براو خوشکانی سه نگیں!

زۆریه ی هه ره زۆری مسؤلمانان گوتوو یانه: {القرآن: کلام الله، منه بدء و الیه یعود، وصفه الله غیر مخلوق} قورئان فرموده ی خوایه، له خواوه هاتوهو، بۆ لای خوا ده چیته وهو، سیفه تی خوایه و دروستکراو نیه.

به پـێـزان!

بابه تی ئایا قورئان دروستکراو (مخلوق)ه، یان دروستکراو نیه؟ کاتی خۆی کێشه و مشت و مریکی زۆری له سه ره بوو، ئه حمه دی کۆری حه نبه له سه ره ئه وه ی نه یگوتوه: قورئان دروستکراو (مخلوق)ی خوایه، سجن کراوه و هه زار قامچی لێ دراوه، چه ند زانایه ک له زانایان له سه ره ئه وه کۆژراون، هه روه ها شافیه یی له سه ره ئه وه عیراقی به جی هیشته وه چوه بۆ میصر، گێپراوه ته وه: بانگیان کرد گوتیان: قورئان مه خلوقه یان نا؟ ئه ویش گوتی: (صحف) و ته ورات و زه بوورو ئینجیل و قورئان، ئه م پێنجه مه خلوقن، زانیشیان ئه وه فیلکی تیدایه، به لام گوتیان: برۆ، ئه و مه به ستی له و پێنجه، پێنج په نجه که ی خۆی بوون، که ئاماره ی پێ کردن، دیاره زانایان ده لێن: دروسته له و کاتانه دا، ئینسان به کینایه خۆی ده رباز بکات.

به لێ ئه و مه سه له یه کێشه و مشت و مریکی زۆری له سه ره بوو، ئایا: (علم العقیده، علم التوحید، علم أصول الدین) بۆچی ناوی (علم الکلام)ی به سه ردا زāl بوو؟

هه ر له به ره ئه و کێشه یه، که ئایا قورئان که (کلام الله)یه، مه خلوقه یان مه خلوق نیه؟ هه له به ته وه ک گوتم: زۆریه ی هه ر زۆری زانایان گوتوو یانه: قورئان سیفه تی خوایه، فره مایشتی خوایه، سیفه تی



خواو فرهمايشتی خواش له گه‌ل خوايه‌و، خواي په‌روه‌ردگار پيش ته‌وه‌ی (صحف) بۆ ئیبراهيم بنیري، به‌لکو پيش ته‌وه‌ی فرهمايشت له‌گه‌ل ئاده‌مدا بکات، سيفه‌تی فرهمايشتکردن (تکلم)ی هه‌ر هه‌بووه، به‌لام نایا بۆچی خوا هه‌ر کام له‌کتیب و فرهمايشته‌کانی له‌و کاتانه‌دا که دایه‌زاندوون، بۆ پیغه‌مبه‌رانی سه‌لامی خویان لیبي ناردوون؟! وه‌لامه‌که‌ی هه‌ر ته‌وه‌یه که خوا هه‌ر شتيک که ده‌یکا، له‌و کاته‌دا که خۆی به‌چاکي ده‌زانئ، ده‌یکات، ته‌گه‌رنا سيفه‌ته‌کانی خوا له‌گه‌ل خوادا ته‌زه‌لیين و، له‌نیویاندا سيفه‌تی فرهمايشت کردن، که قورئانی خواش فرهمايشتی خوايه.

ئیس‌تاش با چه‌ند ئایه‌تیکی قورئان و فرهمايشتی پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) له‌باردی (قورئان) کو‌تا فره‌مووده (کلام)ی خواوه، بخه‌ینه‌ر وو:

۱- ﴿وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَىٰ تَكْلِيمًا﴾ (النساء: ۱۶۴)

واته: هه‌روه‌ها خوا به‌ فرهمايشتکردن فرهمايشتی له‌گه‌ل مووسادا کرد.

که‌واته: فرهمايشت کردن (تکلم) سيفه‌تی خوايه.

۲- ﴿وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلِمَ اللَّهِ﴾ (التوبة: ۶)

واته: هه‌ر کات یه‌کیک له‌هاوبه‌شدانه‌ران داوای په‌نادانی لیکردی، په‌نای بده‌تاكو گو‌یبه‌ستی فرهمايشتی خوابی.

که‌واته: قورئان فرهمايشت (کلام)ی خوايه.



۳- خوا سبجانه و تعالی ئاوا پیناسهی قورئانمان بۆ دهکات: ﴿کَتَبَ
أَنزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِّيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُوا الْأَلْبَابِ﴾ ۲۹ ص.

واته: ئەم قورئانه کتیبکی به پیت و پیژده، دامانبه زاندوده بۆ
سه رتۆ، تاکو له نایه ته کانی ورد بنه وهو، بۆ ئەوه دی خاوه ن عاقلان
په ندی لی وهریگرن.

۴- له سوورپه تی (الشوری) نایه تی (۵۲) دا، ده فهرموئ: ﴿وَكَذَلِكَ
أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا مَا كُنتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَٰكِن
جَعَلْنَاهُ نُورًا نَّهْدِي بِهِ مَن نَّشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ
مُّسْتَقِيمٍ﴾ ۵۲

واته: ئاوا به و شیوه یه {وهك چۆن وه حیمان بۆ پیغه مبه رانی پیش
تۆ ناردوه}، روو حیکیشمان به فهرمانی خو مان بۆ تۆ ناردوه، که تۆ
پیشتر نه تده زانی نه کتیب چییه و نه ئیمان چییه؟ به لام قورئانمان
کرد به رووشناییه که ههر که سیك بمانه وی له بنده کانی خو مان،
پی رینمایی ده که یه و، تۆش به ره و راسته ری {خه لك} رینمایی
ده که ی.

۵- پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) ده فهرموئ: ﴿إِنَّ اللَّهَ
يَرْفَعُ بِهِدَا الْكِتَابِ أَقْوَامًا، وَيَضَعُ بِهِ الْآخَرِينَ﴾ أخرجه أحمد برقم (۲۳۲)،
والدارمي برقم (۳۳۶۵) ومسلم برقم (۸۱۷)، وابن ماجة برقم (۲۱۸)، وابن
حبان برقم (۷۷۲).

واته: خوا به م کتیبه که سانیك به رز ده کاته وهو، که سانیکی پی نزم
ده کاته وه.



تایا کی به قورپان بهرز ده بیته وه؟ نهو که سهی ئیمانی به قورپان بی و، لئی تیگاو، پیوهی پابه ند بی و، کارلنکی له گه لدا بکات، پیی بهرز ده بیته وه، ته ماشای میژوو بکه ن! به درپژایی میژوو کی له گه ل قورپاندا هاو پیتتر بووبی و، هاو دلتتر بووبی و، چاکتر کارلنکی له گه ل کردبی، زیاتر پیی بهرز بوته وه، له لای خواو خه لک، هه لیه ته که سیکش پشت له قورپان بکات، خوای داد گهر نرمی ده کاته وه.

٦- له سوورپه تی (الواقعة) تاییه ته کانی: (٧٥-٨٠) دا، خوا ئاوا پیناسه ی قورپانمان بو ده کات، ده فهرموی:

﴿ فَلَا أَقْسَمُ بِمَوْعِدِ الْجُومِ ۖ (٧٥) وَإِنَّهُ لَقَسَمٌ لِّو تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ (٧٦) إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ (٧٧) فِي كِتَابٍ مَّكْنُونٍ (٧٨) لَا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ (٧٩) نَزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ (٨٠) ﴾

واته: نه خیر {وده ئیوه ده یلین وا نیه، نه ی کافره کان}! سویند ده خۆم به ری و شوینی ته ستیره کان و، ته گهر ئیوه بزنان و زانستان هه بی، نه وه سویندیککی مه زنه، ته مه قورپانیکی به خشنده یه، یا خود قورپانیکی به ریزه {کریم} هه م به مانای به خشنده وه هه م به مانای به ریزیش دی، له کتیبیکی شیردراوه دایه {که عیلمی ته زه لی خوا یان (الروح المحفوظ) ه} جگه له پاکراوه کان {واته: فریشته پاکه کان} هیه چکه س دهستی نایگاتی، {چونکه کافره کان پیغه مبه ریان (صلی الله علیه وسلم) به وه تاوانبار ده کرد، که شهیتانه کان قورپانیان بو ناردوه} ^(١)، له لایهن پهروه رد گاری جیهانییه کانه وه دابه زیندراوه.

(١) کهواته: نهوانه ی به پشت بهستن به م تاییه ته، پینان وایه به بی دهست نوژ



دروست نیه دهست له قورئانی، بدهی، تیی نه گه‌یشتوون، جاری ئه‌مه سوورپه‌تیکی مه‌ککه‌یییه و مه‌به‌ستیش له‌و قسانه: به‌ریه‌رچدانه‌وه‌ی تو‌مه‌تیکی کافرانه، که دهبانگوت: شه‌یتانه‌کان قورئان بو موحه‌مه‌د دینن، خوی پهره‌ردگار ده‌فه‌رموی: فریشته زور پاکه‌کان نه‌بی، ده‌ستیان ناگاته قورئان، هه‌لبه‌ته ئه‌گهر به‌لگه‌ی دیکه هه‌بن له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی که دروست نیه، به‌بی ده‌ست‌نوێژ ده‌ست له قورئان بدهی، ئه‌وه له‌جیی خۆیدا، به‌لام ئه‌م نایه‌ته ئه‌وه ناگه‌یه‌نی، من راشم وایه بو ده‌ست له قورئان دان، ده‌ست نوێژ به‌مه‌رج نه‌گیراوه، به‌لام وا باشته‌وه ئه‌وه‌ش رای زۆریک له زانایانه.



بینینی خوی بهرزو مهزن له بههشت دا





به پـزان!

زۆریه ی هه ره زۆری مسوئلمانان {جه ماوه ری مسوئلمانان - جمهور المسلمین} رایان وایه که: خوا له دنیا دا نابینری، به لام برواداران له به هه شتدا دهیین، ئه وهش له خۆرا نه گوتراوه، هه ندی له ئه هلی ته سه ووف گوتروویه نه: خوا مان بینیه، ئنجا ئایا به هه له دا چوون، یان ویستوویه نه خه لک هه له خه له تین، گرنگ ئه وهیه ئه و قسانه کراون، بۆیه ش {جه ماوه ری مسوئلمانان} گوتروویه نه: خوا له دنیا دا نابینری، به لام له خه وندا دهیینری، وهک له ته فسیری سوورته تی (الأنعام) دا - که دوایی کراوه به نامیلکه یه کیش - باس کردوه، که بینینی خوا له خه وندا، له نیو زانایاندا، شتی که وهک ئه لیف و بی وایه، که خوا له خه وندا دهیینری، ئنجا هه ره له ویدا له و باره وه نو (۹) فه رمایشتی پیغه مبه ری خوام (صلی الله علیه وسلم) هیئاون و، ناوی بیست (۲۰) زانام له و باره وه هیئاوه، بۆیه هه ره که سیئک له وه دا ئیشکالی هه بی، شاره زای نیه، نه شاره زای سونه ت و، نه شاره زای قسه ی زانایان و، نه شاره زای ته عبیره شه.

به لام برواداران له به هه شتدا خوی به رزو مه زن به چاوی سه ره دهیین، چۆنی دهیین؟ ئیمه نازانین.

ئه وهش چه ند ده قتیکی شه ریعه ت له و باره وه:

۱- خوا سبحانه و تعالی به نسبه ت نه بینرانی خوا وه له دنیا دا، له سوورته تی (الأنعام) ئایه تی (۱۰۳) دا، ده فه رموی:

﴿لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ﴾ (۱۰۳)

واته: چاوه کان نابیین و ئه و چاوه کان دهیین و، ئه و زۆر په نهانکاری شاره زایه.

۲- به نسبت بینرانی خواوه له دوا رۆژدا، له سووره تی (القیامة) هه ر دووک ئایه تی (۲۲و۲۳) دا، خوی پاک و تاک ده فره موی:

﴿وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاصِرَةٌ ۖ (۲۲) إِلَىٰ رَبِّهَا نَاظِرَةٌ ﴿۲۳﴾﴾

واته: لهو رۆژدها چه ند روهیه ک هه ن گه شاهه ن، ته ماشای په روه رد گاری خویان ده که ن.

۳- فره مایشتی پیغه مبه ری خواش (صلی الله علیه وسلم) لهو باره وه زۆرن، یه کیک له وانه ده فره موی: {فَإِنَّكُمْ سَتَرُونَ رَبَّكُمْ كَمَا تَرَُونَ الْقَمَرَ لَيْلَةَ الْبَدْرِ لَا تَضَامُونَ فِي رُؤُوسِهِ} أخرجه أحمد برقم (۱۹۲۱۳)، والبخاري برقم (۵۲۹)، ومسلم برقم (۶۳۳)، وأبو داود برقم (۴۷۲۹)، والترمذي برقم (۲۵۵۱)، وابن ماجه برقم (۱۷۷)، وابن حبان برقم (۷۴۴۲).

واته: بیکومان ئیوه په روه رد گارتان ده بینن، وه ک چۆن مانگ له شهوی به در {چواردهو پازده} دا ده بینن و، زیانتان پی ناگات به هوی بینینی {خوی په روه رد گار} ده، یاخود که م و کورپییه ک روه تان تی ناکا، یاخود له بینینه کهیدا ته م و مژیکتان ئایه ته به رچاوو به روه نیی ده بینن.

شایانی باسیشه هه ندیک له گروپ و تاقمه لاده رو داهینه ره کان - به تاییه ت موعته زیله و شیعه ی دوا زده بی (المعتزلة والشيعة الاثنا عشرية) - پیمان وایه له رۆژی دوا ییشدا ناگونجی خوا بینری! به لام ئیمه له ته فسیری ئایه تی (۱۰۳) ی (الأنعام) دا، به رپه چیکی باشی شهو بیرۆکه یه مان داو ده وه.

تایبەتمەندیی شەشەم

قۆناغی بەرزەخ و پاش خراوە نیۆ گۆڕ



www.alibapir.com



به‌پـِـزان!

{جه‌ماوه‌ری مسوّلمانان} له‌سه‌ر هه‌بوونی ژيانی قوّناغی به‌رزخ و دواى مردن يه‌کده‌نگن و، ده‌لّين: هه‌رچى له پيڤه‌مبه‌رى خواوه (صلی الله عليه وسلم) له‌و باره‌وه هاتوه، مادام له رپيه‌کى راسته‌وه هاتبى، بروامان به هه‌مووى هه‌يه، هه‌رچه‌نده له قورثانىشدا - وه‌ک ئيستايه‌يه سه‌رى - باسى ژيانى قوّناغى به‌رزخ و ژيانى دواى خرايه نيو گوڤ، يان دواى مه‌رگ کراوه، به‌لام نه‌وه‌ى که ورده‌کارپيه‌کانى باس کردوون، سونه‌تى پيڤه‌مبه‌ره (صلی الله عليه وسلم) به‌لام له قورثاندا به‌شيوه‌ى گشتى ئاماژه‌ى پي دراوه، با سه‌يرى ئه‌م چهند ده‌قه بکه‌ين:

١- خواى په‌روه‌ردگار له سووره‌تى (المؤمنون) ئايه‌تى ژماره (١٠٠) دا، ده‌فه‌رموى: ﴿وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ﴾.

واته: له پشتيانه‌وه په‌رده‌يه‌ک هه‌يه، تاكو ئه‌و رپوژده‌ى که تيدا زيندوو ده‌کړينه‌وه.

واته: په‌رده‌يه‌ک، نيوانيك هه‌يه که جيايان ده‌کاته‌وه له ژيانى دنيا، يانى: قوّناغيكى راگوزهر (انتقالى)، له نيوان ژيانى دنياو دواپوژدا.

٢- له سه‌ره‌تاي سووره‌تى (الواقعة) دا خوا ده‌فه‌رموى: ﴿إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ۚ لَيْسَ لَوْفِعِنَهَا كَذِبَةٌ ۖ ۲ خَافِضَةٌ رَافِعَةٌ ۚ ۳ إِذَا رُجَّتِ الْأَرْضُ رَجًا ۚ ۴ وَبُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًا ۚ ۵ فَكَانَتْ هَبَاءً مُنْبَثًا ۚ ۶ وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً ۚ ۷ فَأَصْحَبُ الْمُيمَنَةُ مَا أَصْحَبُ الْمُيمَنَةُ ۚ ۸ وَأَصْحَبُ الْمُشْأَمَةِ مَا أَصْحَبُ الْمُشْأَمَةِ ۚ ۹ وَالسَّيِّقُونَ السَّيِّقُونَ ۚ ۱۰ أُولَٰئِكَ الْمُقَرَّبُونَ ۚ ۱۱﴾.



لیرده دا خوا سبحانه و تعالی باسی ئاخیر زه مان (الساعة) ده کات و، ودواییش باسی هه لسانه وه (قیامة) ده کات، زۆر جار باسم کردوه: که (ساعة) واته ئاخیر زه مان، ئه و قوئاغهی که ئه م ژیا نه ی ئیستای تیدا کو تایی پی دی، (قیامة) ش واته: هه لسانه وه بو قوئاغی رۆژی دوا یی، ئنجا ئه م ئایه تانه ی سه رده تای سوورده تی (الواقعة) باسی هه ردووک قوئاغی: (الساعة والقیامة) ده کهن، به تیکه ه لکیشی: سه رده تا له ئایه ته کانی: (۱-۶) دا باسی روودا وه کانی ئاخیر زه مان (ساعة) ده کات.

واته: هه ر کات کاره سات قه و ما. هیچک هس نیه به روودانه که ی بیروا بی و به درۆی دابنی.

{بو بیروایان} نزمکه ره وه {بو برواداران} به رزکه ره وه یه.

هه ر کات زه مین به راشله قینران راشله قینراو، چیا یه کانیش به ورده خاش کران، هارپان، یه کسه ر بوونه تۆزو گه ردی پرژو بلاو.

پاشان ده گوازیته وه بو قوئاغی هه لسانه وه (قیامة) و لیبرسینه وه (حساب) و سزاو پاداشت و ده فهرموی: ﴿وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً﴾ ئیوه ده بنه سی پۆل.

ئنجا باسیان ده کات و ده فهرموی:

﴿فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ ۖ ﴿٨﴾ وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمِ ۖ ﴿٩﴾ أَصْحَابُ الْمَشْأَمِ ۖ ﴿٩﴾ وَالسَّيِّفُونَ السَّيِّفُونَ ۖ ﴿١٠﴾ أُولَٰئِكَ الْمُقَرَّبُونَ ۖ ﴿١١﴾﴾

دوا یی خوا ی په روهر دگار باسی چۆنیه تی پاداشت دانه وه ی: (السَّيِّفُونَ) (المُقَرَّبُونَ) ده کات.

دوایی باسی چۆنییه تی پاداشت دانه وهی (أصحاب الیمین)، یان (أَصْحَابُ الْمِیْمَنَةِ) دهکات.

پاشان باسی سزای: (وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ) (أصحاب الشمال) یش دهکات، ئه وه به نسبت سزاو پاداشتیک که به دوای ههردووک قوناغی (الساعة، والقیامة) دادی.

به لام له کۆتایی ئهم سوورته دا، خوا سبحانه وتعالی جارئکی دیکه ههمان بابته باس دهکات، ئنجا ئه وه ههلهینجانی خۆمه که ئه وهی دوایی مه بهست قوناغی به رزه خه، رهنگه له تهفسیره کانیشدا هه بی، به لام من نه مبینیی، به لگه شم ئه وهیه که: خوی کار به جی له ئایه ته کانی سه رتهای سوورته که دا، چ بو (السَّيْقُونَ) و (الْمُقَرَّبُونَ)، چ بو (أَصْحَابُ الْمِیْمَنَةِ) و (أصحاب الیمین)، پاداشته که یان به ته فصیل باس دهکات، ههروه ها بو (أصحاب الشمال) و (وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ) ش سزایه که یان به ته فصیل باس دهکات.

دوای له ئایه ته کانی کۆتایی سوورته تی (الواقعة) دا، باسی ئه و سى کۆمه له و پاداشت و سزایه کانیان دووباره دهکاته وه، به لام زۆر به کورتیی، هه له به ته له قورئاندا هیچ دووباره یه کی بی حکمه ت نیه، ئنجا له دوای گیان کیشرانیش باسی دهکات، بۆیه ده زانین ئه وهی پشش، که له دوای ئاخیر زهمان (ساعة) باس دهکری، مه بهست پیی رۆژی دوایی و قیامهت و لیپرسینه وه و سزا و پاداشتی کۆتاییه، به لام ئه وهی دووهم، که ئاوا دهست پیی دهکات دهفه رموی:

﴿فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلُقُومَ ﴿٨٢﴾ وَأَنْتُمْ حِينِيذٍ نَّظُرُونَ ﴿٨٣﴾ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ



مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا تُبْصِرُونَ ﴿٨٥﴾ فَلَوْلَا إِنْ كُنْتُمْ عَيْرَ مَدِينٍ ﴿٨٦﴾ تَرْجِعُونَهَا إِنْ
كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٨٧﴾ فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ ﴿٨٨﴾ فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّتْ
نَعِيمٌ ﴿٨٩﴾ وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ ﴿٩٠﴾ فَسَلَمٌ لَّكَ مِنْ أَصْحَابِ
الْيَمِينِ ﴿٩١﴾ وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ ﴿٩٢﴾ فَنَزَلَ مِنْ جَمِيمٍ
﴿٩٣﴾ وَتَصْلِيَةُ جَحِيمٍ ﴿٩٤﴾ إِنَّ هَذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ ﴿٩٥﴾ فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ
الْعَظِيمِ ﴿٩٦﴾ الواقعة.

ئهوه دیاره باسی سه رده تای مه رگه:

واته: نه خیر {ئهوهی ئیوه دهیلین وا نیه}، هه ر کاتیک رپووح^(١)
گه یشته گه روو، {کهواته: رپووح له نیو جهسته دایه و له جهسته
ده رده هیتری، هه تا ده گاته گه روو، که له گه رووش چوو ده ر، دیاره
حاله تی مه رگ رپو ددهات} ئیوهش له و کاته دا ته ماشا ده کهن، {ئهوه
مروقه ده که ویتته حاله تی سه ره مه رگ و گیانه لا، ئیوهش به ده ریه وهن
و ته ماشای ده کهن}، ئیمهش له ئیوه لئی نزیکترین به لام ئیوه
نابینن، {یانی: فریشته کانمان، چونکه خوا به زوری که له قورئاندا
راناوه کانی: (إنا، نحن) به کار دهیئنی، مه به سستی پی فریشته کانه،
خوای په روهر دگار هه میسه فریشته کان له گه ل خویدا باس ددهکات،
چونکه فریشته کان چی خوا به رموی، وا ده کهن و، فەرمانه کانی

(١) وشه ی (روح) یان (نفس) نه هاتود، به لام راناوی (تای سهر وشه ی
(بلغت) ده یگه یه نی، {إِذَا بَلَغَتِ الْحُلُقُومَ} نه م راناوی (تای سهر (بَلَغَتْ) که
بو مینه (مؤنث)، به ته نکید ده چیتته وه بو رپووح، یان بو (نفس) ئه ویش به سیاق
و سه لیه ده زانری، ته گه رنا پیشت ر باس نه کراوه.

خوا جی به جی ده کهن، هه موو شتی به ئیراده ویستی خوایه، به لام
خوا سبحانه و تعالی کارو باری بوونی به فریشتان سپاردوده، ئنجا
ئه گهر ئیوه مل که چ نین و له ژیر رکینی خوا دانین، ئه و رووچه
که گه یشتوته گه روو، بیگیر نه وه بو نیو جه سته و مه هیلن دهر بچی،
ئه گهر راست ده کهن {ئنجا دیسان سی کۆمه له کان باس ده کاته وه}
ئه گهر ئه و که سه {که خاوه نی ئه و رووچه یه}، له خوا نزیکان بی،
ئه وه پاداشته که ی: فهره حنایی و میوه، یان بو نی خو ش و، باغیکی
پر له نازو نیعمه ته، به لام ئه گهر له هاوه لانی لای راست بی
{ئه وانه ی که به دهستی راستیان نامه ی کرده وه کانیان و درده گرنه وه}
ئه وه له لایهن منه وه، سه لام له هاوه لانی لای راست بی، به لام ئه گهر
له به درو دانه رانی گومرا بی، {واته: (أصحاب الشمال) بی} ئه وه
میوانداریی ده کری له نیو ئاویکی داغ و کولیوداو، ده شبر ژینری و
ناگری به درده دریتی {کله سه وه که ی ناگر}، دوا یی ده فهرموی:
بیگومان ئه وه ی که باس کرا، حه قیکه جی دنیایی، توش ناوی
په روه ردگاری مه زنت به پاک بگره.

که واته: ئه وه ی پیشی مه به ست پی سزاو پاداشتی که، که له قیامه تدا
دی، ئه مه ش مه به ست پی سزاو پاداشتی که، که به ته نکید له دوا ی گیان
کیشرانه وه یه، ئه ویش بریتیه له پاداشت و سزای قو ناغی به رزه خ.

۲- هه روه ها له و باره وه فهرمایشتی پیغه مه به ری خوا (صلی الله علیه
وسلم) زۆرن، بو نمونه: {لَوْلَا أَنْ لَا تَذَاقُوا لَدَعَوْتُ اللَّهَ أَنْ يُسَمِعَكُمْ مِنْ
عَذَابِ الْقَبْرِ} أخرجه أحمد برقم (۱۳۹۱۵)، ومسلم برقم (۲۸۶۸)، والنسائي
برقم (۲۰۵۸)، وابن حبان برقم (۳۱۲۶).



واته: نه گهر له بهر نه وه نه بوایه که یه کدی نه شیرنه وه {له ترسی سزای گۆر}، له خوا ده پارامه وه که نه وه دی من ده بیستم، {له سزای گۆر}، ئیوهش بییستن.

دیاره پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) چهند دهنگیکی بیستون، که به ته ئکید ئیمه نایانیستین، وهک: (دهنگی جبریل، دهنگی سزای گۆر)، که له چهندان فرمایشندا هاتون.

۳- له فرمایشتیکی دیکه دا هاتوه، پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) ده فرموی: {إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا وُضِعَ فِي قَبْرِهِ وَتَوَلَّى عَنْهُ أَصْحَابُهُ، إِنَّهُ لَيَسْمَعُ خَفَقَ نَعَالِهِمْ، فَيَاتِيهِ مَلَكَانِ} أخرجه مسلم برقم (۲۸۷۰).

هه کاتی بهنده خرایه گۆر ده که یه وه، هاوه له کانی رویشتن، دهنگی پیلاوه کانیان ده بیستی، که ده روڤ {دهنگی پییه کانیان ده بیستی}، دوا ی نه وه دوو فریشته دینه لای.

پیویسته بگوتری: که هه ندی لهو پیرو تا قمانه ی له راسته شه قامی پیغه مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) و خلیفه راشیده کان لایانداوه، نکوولیان کردوه له سزاو پاداشتی دوا ی خرا نه گۆر و گوتویانه: تا کو قیامهت، هیچ شتیک له ئارادا نیه، که به ته ئکید وا نیه، به بوچوونی من وهک له جیی دیکه به درێژی با سمان کردوه، له ته وه دی پینجه مدا، هوکاری سه ره له دانی نه و جوړه بیروکانه نه وه یه که هه لگرانیان وهک پیویست پشت به نه قل نابهستن و، زیاتر پشت به عه قل ده بهستن، هه لبه ته عه قلیش ده بی پشتی پی بیه ستری، به لام له بواری خویداو به نه ندازه ی خو ی، ئنجا نه وان هه ره ده قیک له گه ل عه قلدا نه گونجا، ده یانه وی یان ته ئویلی بکه ن،

کهواته: نابجی چاو لهسهر عهقل چر دابگرین، ههرچی ئهو نهیسهلماند، یان ههرچی ئهو تیینهگه‌یشت، بلیین: بوونی نیه، وهك زانایان بنچینه‌یه‌کیان داناوه ده‌لین: (إِنَّ عَدَمَ الْعِلْمِ لَا يَسْتَلْزِمُ عِلْمَ الْعَدَمِ)، زانیاریی نه‌بوون به شتیك، مانای نه‌بوونی ئهو شته نیه، جاری وایه ئینسان زانیاریی به شتیك نیه و شته‌كه‌ش هه‌یه، وهك له جیی دیکه‌دا باسَم کردوه: به‌ر له‌وه‌ی (لویس باستور) میکروؤسکوب دروست بکات، ئهو زینده‌وه‌ره بچووکانه‌ی وهك فایروُس و به‌کتری، هه‌بوون و خه‌لکیش نه‌یده‌زانی هه‌ن، ئنجا ئایا نه‌بیرانیان و نه‌زانیان، به‌لگه‌ بووه له‌سهر نه‌بوونیان؟! به‌ته‌ئکید نه‌خیر، ئنجا به‌ چ مه‌علووم، ئه‌گه‌ر زانیاریی به‌ره‌و پێشه‌وه‌ بچیی، شتی دیکه‌شمان بوُ ئاشکرا نابجی!





په یوه ندییه کانی رووح به جهسته وه

زانایان ده ئین: رووح پینچ جوړه په یوه ندییه هه ن به جهسته وه:

- ۱- په یوه ندییه یه که م: کاتی که کوړپه له یه، له سکی دایکیدا.
- ۲- په یوه ندییه دوو دم: له کاتی ژیاننی دنیادا.
- ۳- په یوه ندییه سییه م: له حاله تی خه ودا.
- ۴- په یوه ندییه چواره دم: له قوناغی بهرزه خدا دواى مهرگ، نه وه په یوه ندییه ش ئیمه نازانین چونه، به لام نزیکه لهو په یوه ندییه ی رووح به جهسته مانده وه، له کاتی خه ودا.
- ۵- په یوه ندییه پینجه م: له قیامه تدا، جوړیکى دیکه له په یوه ندییه هیه، که دیاره مروؤف به رووح و جهسته وه، یان ده چیتته به هه شت، یان ده چیتته دؤزه خ.

روونکردنه وه یه که له باره ی چونه تی سزا و نیعمه تی بهرزه خه وه:

له بواړی مه سه له ی سزای گوړو پاداشتی گوړدا، وه که چو ن پیوسته خو مان له که مته رخه میی و بهزایه دان پیاړتین و، نه وه ده قانه ی که هه ن، مادام له رییه کی راسته وه پیمان گه یشتبن، با عه قلیش دهرکی نه کات چونه؟ هه ر ده بی وه که راستییه کی ئیمانیی قبولیان بکه یین، چونکه ئیمان نه وه یه که تو شتیک نابینى و بو ت بهر هه ست (محسوس) نیه، به لام بروات پییه تی، ئیمان به غه یب هه ر نه وه یه، نازانی خوا چونه؟ به لام ناوو سیفه ته کانی خوا، له دروستکراوه کانی دا دره وشاونه ته وه، ئیمه له ری عه قلوه په ی به

خوای پهروه ردگار دهبهین، ههروهها فریشته کان و بههشت و دۆزهخ، له ئیمه پنهان و (غیب)ان، ئنجا نیعمهت و عهزایی دواي گۆریش بههه مان شیوه، پنهان (غیب)ه، ئنجا ئیمه دهبی عهقلی خۆمان هینده پی زل نهبی، پیمان وابی هه موو شتیك تیده گات و، هه رچی عهقل تیینه گه یشت، رهتی بکهینهوه، چونکه نهو کاته عهقلی خۆمان دهپه رستین، نهك خواو، بهدواي عهقل دهکوهین، نهك بهدواي وهحیی!

بهلام بهباریککی دیکهشدا: دهبی خۆمان له تیپه راندنیش بپاریژین، تیپه راندن تهوهیه، زیاد لهوهی دهقهکانی وهحیی گوتوویانه، بیلین و لییان تیپه ریتین، یاخود دهقهکانی وهحیی به شیوهیهکی رووکهشیی و روالهتیی بهبی قوول بوونهوه، لی تیبگهین و بهکار بیین.

بووینه: یه کیک بوی گیرامهوه گوتی: خزمیکمان مردبوو گهنجیکی (سهله فیی ناو) لهوی بوو گوتی: دهبی قهبرهکی قوول بکهن، گوتمان: بوچی؟ گوتی: بۆ تهوهی که دوو فریشته که هاتن پرسارو وهلامی لیبکهن، بتوانی دابنیشی، چونکه فهرمووده که دهلی: دایدهنیشین، دهبی بتوانی دابنیشی!! گوتی: شوینه کهش زۆر سهخت بوو، گوتمان: ئاخ زهحمهته، گوتی: نهخیر دهبی ئیلا وای! {ههلبهته لهو جوړه کهسانه بووه، که تهنها تهماشای روالهتی دهقهکان دهکهن، بهبی بهکار هینانی عهقل و لی ورد بوونهوه}، گوتی: بههه حال قهبرهکه مان بهو جوړه هه لکهند که گوتی، بهلام خزمیکیان لهویبوو گوتی: باشه تهوه نهو گرفته مان چارهسه ر کرد، بهلام تهوه هه موو کهسانه ی پیشتر مردوون، چۆن بتوانین دهریان بیین و قهبرهکانینان بۆ قوول بکهین، تاکو بتوانن دابنیشن!!



فهرمایشته که ی پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) که ده فهرموی: فریشته کان دایدنیشینن و لیی دهرسن، به تهکید مه بهست ثه وه نیه که جهسته که ی دادنیشینن، چونکه تایا ثه و که سه ی ههر به بن گلی دهخن، یان دهسووتینری، یان ههر نانیژری، چونی دابنیشینن؟! ههزاران کهس ههر ناخرینه گۆره وه! به لکو پیغمبر ی خوا (صلی الله علیه وسلم) ویستوویه تی ئیمه حالی بکا که ثه و مروقه پرسیارو وهلامی نه گه لدا ده کری، به لام جاریکی دیکه رووح بچیتته وه نیو جهسته، هیچ دهقیک کی له سهر نیه و، ته گهر دهقیک کی واش هه بی، ده بی تهویل بکری، چونکه ثه و جهسته یه ی رووحی لی چووه دهر، تازه به که لکی ثه وه نایهت رووح بچیتته وه نیوی، تا کو رۆژی قیامهت، رووح ناچیتته وه نیو جهسته، به لام جوړیک له په یوه ندیی له گه ل ثه و جهسته یه دا ده بی، تا که ی ثه و په یوه ندییه هه یه؟ ئیمه نازانین، به لام جوړیک له په یوه ندیی له گه لدا هه یه، چونکه فهرموده کان نامازه به وه دهکن و، خه ونیش له و باره وه هینده زور بینراون، که ده گنه رادده ی ته و اتور، (ابن القیم) یش له کتیبی (الروح) دا له و باره وه شتی زۆری باسکردوه.

منیش له و باره وه به سهرهاتی زۆرم له لان، که بۆ نموونه یه کینکیان باس ده که م:

دایکم - به ره حمهت بی - له سالی ۱۹۸۲ز دا بۆی گیرامه وه، گوتی: دایکم - واته: نه نکم خوا لیی خوشبی - به ماوه یه ک پاش مردنی، هاته خه ونم دیتم سهر و پرچی ته ر بووه و پیشانی دام، وه سکالا کردن که پیملی: ودره قه بره که م ناوی دهچیتته نیو، چاکی بکه! گوتی: که چوم، بینیم گۆره که ی له لای سهریه وه کونیکی

تەي بووبوو، وەرزی زستانیش بوو، باران دەباری و جوگەلەي ئاو
دەچووہ نیو گۆرە کە یەوہ!

كەواتە: جۈرئىڭ لە پەيۋەندىي لە نىۋان رۇوح و جەستەي باباي
مردودا ھەيە، بەلام چۆن و ھەتا كەي بەردەوام دەي؟ نازانين!
گرنگ ئەۋەيە مەرۇف دواي ئەۋەي رۇوحى لە جەستەي جيا
دەيئەۋەو، دەچئە قۇناغى بەرزەخەۋە، پرسيارو ۋەلام ھەيە، سزاو
پاداشت ھەيە، لەقەدەر ئەو قۇناغە، يەكئە بۆي ھەيە بلى: ئەدى
لە قىيامەت؟ دەليين: ديارە پرسيارو ۋەلامئەي لەقەدەر ئەو قۇناغە
دەكرى، ھەروەھا سزاو پاداشتەكەش بەھەمان شىۋە، ئىجا ھى وا
ھەيە لە ئەنجامى سزاي قۇناغى بەرزەخدا پاك دەيئەۋەو، ئەو
گوناهانەي كە كەروونى و ئەو سزايەي كە لە سەريەتەي، بە قۇناغى
بەرزەخ لەسەرى لادەچى، بگرە ھەيە بە ناپەھەتتەيەكانى كاتى
گيانەلا لەسەرى لادەچى و، ھەيە دەمىنئە تاكو راۋەستان لە رۆژى
كۆكردنەۋەو لىپرسىنەۋەدا، ھەشە تاكو ئەو كاتەي بەسەر پردى سەر
پشتى دۆزەخدا تىدەپەرەن و، بەھۆي ناپەھەتتەي تىپەرەنيەۋە، پاك
دەيئەۋەو، ھەشە پاك نايئەۋەو، سزاي خۆي لە دۆزەخدا دەچىژى و،
دوايى دىئەۋە دەرى، مادام ئىمانى ھەيە.

[illegible]

تاییه تمه ندی حه و تمه

قه دهر و قهزا (القدر والقضاء)

The banner is divided into several sections. At the top, there are two blue bars with the Facebook logo and the text 'AliBapir' and 'AliBapir' in Persian. Below these are two red bars with the YouTube logo and the text 'AliBapir' and 'AliBapir' in Persian. In the center, there is a portrait of a man with the text 'AliBapir' and 'AliBapir' in Persian. Below the portrait, there are two QR codes and the text 'AliBapir' and 'AliBapir' in Persian. At the bottom, there are two QR codes and the text 'AliBapir' and 'AliBapir' in Persian.

www.alibapir.com



خوشک و برا بهر پیره کانم!

به کورتی دهلین: رای راست که {جه ماوهری مسوئلمانان} له سه ری کو بوونه وه، دهر باره ی قه دهر و قه زا، ئه وهیه که بر وایان به قه دهری خوا ههیه، به هه موو پله کانیه وه، به هه موو پیکهاته کانیه وه.

ئنجا ئه گهر تییینیستان کردبی، من قه دهرم پیش قه زا خست، چونکه قه دهر یانی: ئه ندازه گیری و، قه زا یانی: جیه جی کردن، به لام وشه که وا هاتوه دهلین: قه زاو قه دهر، ئه گهرنا له راستییدا (قدر) ئه ندازه گیری و نه خشه دانانه و، (قضاء) یش جیه جی کردنه، که واته: ئه ندازه گیری له پیش جیه جی کردنه وهیه، ئیستاش با ته ماشای چهند ده قیک بکهین که خوی زانو توانا تیاندا بو مان باسی پله کانی، یان پیکهاته کانی ئیمان به قه دهر دهکات و، له فه رمایشته که ی پیغه مبهردا (صلی الله علیه وسلم) بهس وشه ی (قه دهر) ی به کار هیئاوه.



۷۳



پاڤه یانلانی مهکتبه ی ماموستا عهلی بابیر

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

Google Play

App Store

QR codes



www.alibapir.com

عمل بابیر/ AliBapir

YouTube

AliBapir

QR codes

پاڤه یانلانی مهکتبه ی ماموستا عهلی بابیر



پلمو پیکهینه ره کانی ئیمان به قهدهرو قهزا

۱- زانیاری (العلم):

واته: خوا سبحانه و تعالی زانیاری به وردو درشتی دروستکراوه کانی
خوی ههیه، وهك دهفه رموی: ﴿وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ﴾ (۱۷۶)
النساء.

واته: خوا به هه موو شتیک زانایه.

ئهمه چه ندان جار له قورئاندا دووباره بۆته وه: {خوا به هه موو شتیک
زانایه}، که ئهمه له به لگه نهویسته کانه له پرووی شهریه ته وه، به لام
موعته زیله پیان وابوو، خوا ورده کارییه کان نازانی! بۆچی وایان گوتوه؟
گوتوویانه ئه گهر بلیین: خوا ورده کارییه کانی کرده وه کانی مروقه کان
دهزانی، که واته: خوی نووسیونی، ئینسانه کانش شتیک که خوا دهزانی
و نووسیویه تی، ناتوانن لی لا بدن، که واته: حاله تی جه بر رووده دات،
ئنجا بۆ ئه وهی بهرگری بکه ن له داد گهری خوا، نکوولییان کرده
له زانیاری خوا به ورده کارییه کان، گوتوویانه: خوا زۆر له وه گه وره تره
ئهو شته وردانه ی مروفت دهیانکه ن، بیانزانی، خوا زۆر له وه گه وره تره
شتی گچکه و ورد بزانی! (۱)، هه لبه ته ئهو فیکریه له فه یله سوو فه کانی

(۱) ده ئین: جارێک کابرایه ک ئیشکی هه بوو، چوو بۆ لای پیاویکی گه وره،
پهنده که به عه ره بی هاتوه، پیاوه گه وره که پێی ده ئی: فه رموو؟ کابرا ده ئی:
{لی خووجه}، واته: ئیشۆکه یه کم هه یه؟ پیاوه گه وره که ش پێی گوت: {التمس
له رجیلا}، واته: مادام ئیشۆکه یه کت هه یه، پیاویلکه که یه کی بۆ بدۆزود، من
پیاویکی گه وره، ئیشی گه وره ده کم، ئنجا موعته زیله پیان وا بووه: ئه گهر

یۆنانه وه هاتوه، به لام نه خیر، خوا هه موو شتیک ده زانی، ته صلّه نه وه بو
خوا ته واوی (کماله)، که هه موو شتیک بزانی.

۲- نووسین و سه ر ژمیر (الکتابه والاحصاء):

پله ی دووهم و پیکهاته ی دووهم له پیکهاته کانی قه دهر، بریتییه
له نووسین و سه ر ژمیر کردن، خوی په روهرد گار ده فهرموئ: ﴿وَكُلُّ
شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ﴾ ۱۲ یس.

واته: هه موو شتیکمان له پیشه وایه کی روشن {یان رو شنکه رهوه}
دا سه ر ژمیر کردوه.

کرده وه کانی مروّف، هه لسوکه وته کانی، هی ژیانداران به گشتیی:
ئینس و جین، فریشته کان، دروستکراوه کانی دیکه ی خوا، خوا هه موویانی
سه ر ژمیر کردوون، چونکه ده فهرموئ: هه موو شتیکمان سه ر ژمیر کردوه.
۳- ویستن (المشیئة):

ته میس پله و پیکهاته ی سییه می ئیمان به قه دهره، خوا فهرموویه تی:
﴿وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾ ۶۹ التکویر.

واته: ئیوه ناتانه وی، مه گهر خوی په روهرد گاری جیهانیان بیه وی.
واته: خوا ویستوویه تی ئیمه ویستیکمان هه بی، پرووی پی بکهینه
تهو کرده وانه ی که ده مانه وی ته نجامیان بدهین، چاک بن یان خراب.
ئاوا به وردی لی تی بگهن! ئایه ته که مه بهستی تهوه نیه
که خوا پیتان ده کات، وهک جه برییه کان ده لێن، به لکو واته: ئیوه

بیت و خوا شتی وردو گچکه بزانی، تهوه کم و کوپیه بو خوا!!



ناتوانن شتیکتان بوی، مه گهر خوی په روهر دگار ویستی، خواش ویستوویه تی: ئیوه بتوانن شتتان بوی.

۴- هیئانه دی، یاخود په یدا کردن (الخلق):

وهك خوی بالآدهست فهرموویه تی: ﴿إِنَّا كُلُّ شَيْءٍ خَلَقْتَهُ بِقَدَرٍ﴾ (۴۹) القمر.

واته: ئیمه هه موو شتیگمان به ئەندازه دروست کردوهو هیئاووته دی.

ئهم ئایه ته ههم هیئانه دی ده گه یه نی، ههم ئەندازه گیری.

۵- جی به جی کردن، (التنفیذ):

خوا فهرموویه تی: ﴿وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ﴾ (۵۰) القمر.

واته: (جی به جی کردنی) فرمانی ئیمه ته نیا یه ك شته، وهك چاو ترووكانیک.

۶- حیکمهت، (الحکمة):

واته: خوا سبحانه و تعالی هه رچی ئەندازه گیری بو کردوهو دهیئینیته دی، هه مووی بهو په ری لیژانی و کارامه ییه، خوا فهرموویه تی:

﴿وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا﴾ (۱۷) النساء.

واته: خوی هه میشه زانای کارزان بووه.

۷- دادگه ریی (العدل):

یانی: خوی کاربه چی خاوه نی شهوپه ری دادگه رییه، وهك خوا ده فهرموی: ﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَنِ وَإِيتَايَ ذِي الْقُرْبَىٰ﴾ (النحل: ۹۰)

شایانی باسیشه: که له ههر کام له مهوسووعه ی: (ئیمان و عه قیده ی ئیسلامی) و، شه مهوسووعه یه ی که له سجندا نووسیومه و^(۱)، له (روونکردنه وه ی عه قیده ی طحاوی) دا، به ته فصیل باسی ئیمان به قه زاو قه دهرم کردوه.

به لام لیرده دا ده مهوی شتیك شیبکه مهوه، که خه لکی لییان بوته ئیشکال، شهویش شهویه، ئایا شه کرده وانه ی ئیمه دیانکهین، شه گهر خوی پهروه ردگار هه موویانی زانیبن و، هه مووشیانی سه ر ژمیر کردبن و، هه موویانی نووسرابن و تو مار کرابن، ئایا چی بو مروف ده مینیتته وه؟!

وه لامه که ی شهویه: که خوا هه موو شتیکی زانیوه، له نیو شه شته زانراوانه شدا، کرده وانه ی مروف، خوا زانیویه تی شه مروفه به ویستی نازادانه ی خوی شه کرده وانه ی شه نجام دده، واته: زانیاریی خوا، دهرخه ر (کاشف) وه پهیدا که ر (منشیء) نیه، به لکو زانیاریی خوا، به دوا ی ویستی مروف ده که وی، خوا له شه زله وه زانیویه تی: شه مروفه ی که دروستی ده کات، به ویستی نازادانه ی خوی شه کرده وانه شه نجام ددهات، شه گهر چاک، شه گهر خراپ، من له به رگی

(۱) {الإسلام كما يتجلى في كتاب الله}. {الكتاب الثامن: الإيمان باليوم الآخر وحديث مختصر حول القدر} ط ۲۰۱۸م.



پيئجه مى ئو مه وسو وعه يه خوم: (ئيمان و عه قيده ئيسلامىي) دا، چهند ويئنه كم هيئانوه، ليئرش ئامازده به دوو ويئنه ده كم.

يهك: ئه گهر كورسييه كى كاردبايى هبى، كه سيك كه كارييكر دنى ئو كورسييه ي به ده سته بلئ: ههر كه سى سوارى ئو كورسييه ده بى، سووكانى كورسييه كه به ده ست خو يه تى، به لام دو گمى كار پيكر دنه كه لى له ده ستى من دايه، سووكانه كه به ده ست ئو كه سه يه كه سوارى كورسييه كه ده بى، ده چى بو شو ينى باش، يان خراب، به كه يفى خو يه تى، من تهنها ئو دم له سه ره، كورسييه كه لى بو ئيش پى بكه م، ئايا ئو كه سه ي كورسييه كه لى بو كار پيكر دوه، هيچ جه برى لى كردوه؟! نه خير، چونكه بابا ي سه ر كورسيى، سووكانه كه به ده ستى خو يه تى.



دوو: ئه گهر ماموستايه ك له سه ره تاي ده ست پيكر دنى سالى خو يئندنه وه، ته ماشا ي قوتابيه كانى بكات و له ده فته رى تي ينييه كانى خو يدا بنووسى: فلان قوتابى يه كه م ده بى، فلان دووم ده بى، فلان له دوو ده رسان ده كه وى، فلان ده رنا چى، له لاي خو ي بيان نووسى و، له كو تايى سالد، هه مان ئو ئه نجام گيرييه كه ماموستا كه نووسيويه تى، وا ده ريچى، ئايا نووسينه كه لى ماموستا بو ته هو ي ئو ده ي ئه ويان يه كه م و، ئه ويان دووم و، ئه وى ديكه يان ده رنه چى؟! به ته شكيد نه خير، چونكه ئو تهنيا ته ماشا ي حال و واقيعى قوتابيه كانى كردوه، گه يشتو ته ئو ئه نجام گيرييه، ته ماشا ي كردوه: فلان باش گو ي ده گرى و، ده رسه كانى باش ئاماده ده كات، ئه وى ديكه به شيويه كى دى، به و جو رده بو ي ده ركه وتوه كه ئو ئه نجام گيرييه له لاي خو ي بنووسى.

ئنجا له راستییدا زانیاریی خواش (ولله المثل الاعلی) بهو شیویده، خوا له ته زه له وه زانیویه تی تهو مرو فانه چوئن، به لام زانیاریی خوا نه بو ته هو ی ته وه که هندیکیان چاک بن و هندیکیان خراب بن، ته وه کرده وه کانی خو یانن، چاک یان خراییان ده کن، ئنجا خوا که به دیهینه ره هه ره ده بی بزانی، ماموستایه که مه خلوقیکه ده توانی پیشینی بکات، کامه قوتایی در ده چی و کامه یان در ناچی! ئنجا نایا تهو پیشینییه ی تهو ماموستایه، بو ته هو ی ته وه ی جه بر له قوتاییه کانی بکات؟! به ته نکید نه خیر.

کو تایی باسی قه ده ره بهو فره مایشته ی پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) دینن، که فره موویه تی: {عَنْ عَبْدِ بْنِ الصَّامِتِ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، يَقُولُ: (إِنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ الْقَلَمَ، فَقَالَ لَهُ: اكْتُبْ قَالَ: رَبِّ وَمَاذَا أَكْتُبُ؟ قَالَ اكْتُبْ مَقَادِيرَ كُلِّ شَيْءٍ، حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ)} أخرجه أبو داود برقم (٤٧٠٠)، والبيهقي برقم (٢٠٦٦٤)، والضياء برقم (٣٣٦) وأخرجه أيضاً: الطبراني في مسند الشاميين برقم (٥٩)، قال الألباني: صحيح، في سنن أبي داود.

واته: عوباده ی کو ری (صامت) خوا لئی رازی بی ده لی: گویم له پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) بو، ده یفه رموو: یه که مین شتیک که خوا دروستی کرد قه له م بو، پی فره موو: بنووسه، گوتی: چی بنووسم؟ فره مووی: ته ندازه ی هه موو شته کان بنووسه، تا کو ناخیر زه مان دی.

ئنجا به بو چوونی من: ده گونجی قه له م هه بی و شته کانی هه موو نووسیب، ده شگونجی ته وه ته عبیریک بی بو نزیک خستنه وه له

تایپه تمه ندیی هه شته م

ویکرا خوشویستی هاوہلان و خزمانی پیغمبر (صلی اللہ علیہ وسلم) خوا لیان رازی بی



به پیرزان!

ئه میش یه کی دیکه یه له تایبه تمه ندییه فیکریی و ئیمانیی و عه قیده ییه کانی {جه ماوه ری مسولمانان}، که جیاوازیی ناخه نه نیوان هاوه لانی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) و خزمه کانی و هه ردوکیان خوش دویئن، هه لبه ته هاوه لانی (صحابه) یانی شه وانهی که له سه ر رپیازی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) رپوشتوون و به رده وام بوون، چونکه هه شیان بووه، هه لگه رپاوه ته وه، وه که له سه حیجی بوخارییدا هاتوه ده فهرموئ. رپوژی قیامه ت هه ندیک له هاوه لانی ده یانه وی بین له سه ر حه وزی که وسه ر ئاو بخونه وه، فریشته کان وه که چون ئاژده لیک که ره گه ل ئاژده لی دیکه ده که وی و، هی خاوه ن ئاژده که نیه ده رده کری، ئاوا فریشته کان ده ریان ده که ن و ناهیلن ئاو بخونه وه، منیش ده لیم. شه وانه هاوه لانی منن، له ریوایه تییدا ده فهرموئ. (أصحابی! أصحابی!)، هاوه لانه کانم! هاوه لانه کانم! له ریوایه تییدا ده فهرموئ. (أَصْحَابِي، أَصْحَابِي)، هاوه لۆکه کانی من! هاوه لۆکه کانی من! {یان له به ر خوشه ویستی و بچووکیان ده کاته وه، یان له به ر شه وی چاکیی به دوا ی نه که وتوون}، ده فهرموئ. فریشته کانیش ده لین. تو نازانی له دوا ی تو چییان کردوه^(۱)!

ئنجاشیعه فهرمووده یه کی ئاوا دینن و، ده که نه بیانوی شه وی که هه موو هاوه لانی خوا لییان رازی بی، بخه نه ژیر نیشانه ی پرسیار! به لام له راستییدا شه وی بیانوی پی گرتنه، شه گه رنا شه وانهی که هه له و په له یان بووه لایانداوه، دیارن و به په نهجه کانی ده ست ده ژمیردین، شه وانی دیکه ش هه موو شه هاوه لانه به رپزانهی که له سه ر رپیازی شه



رؤیشتوون، ئەوه دیارن، دەشگونجی مەبەست ئەو مونا فیکانه بن، که
لە مەدینه لە خزمەت پیغەمبەر (صلی اللہ علیہ وسلم) دابوون،
ئەوانەیان که تەوبەیان نە کردووە بە نیفاقەوێ مردوون.

با تەماشای چەند دەقێک بکەین، دەربارە ی هاوێلان و لە بر گە ی
نۆیە میشدا باسی بنە مائەو خزمانی پیغەمبەر (صلی اللہ علیہ
وسلم) دەکەین:

۱- خوای بەرزو مەزن لە سوورەتی (التوبة) ئایەتی (۱۰۰) دا،
دە فەرموی: ﴿وَالسَّيْفُوتِ الْأَوَّلُونَ مِنَ الْمُهِجَرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ
اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَنٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ
تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ﴾ (۱۰۰).

واتە: پێشکەوتووێ یە کە مەکان لە کۆچکەرەن و پشتیوانان و
ئەوانە ی باش شوێنیان کەوتوون، خوا ئێیان رازییەو ئەوانیش لە خوا
رازیین، چەند باغیکی بۆ داناون، رەواریان بە ژێردا دەرۆن، تێیاندا
هەمیشەیین، ئەوێش سەرکەوتنی مەزنە.

تاشکرایە ئەم ئایەتە بە پێزە و پێرای جیلی شوێنکەوتووێ (تابعین)
هەموو جیلەکانی دیکە ی ئۆمەتیش دە گێتەوێ، ئەوانە ی چاک
شۆین کۆچکەرەن و پشتیوانان دەکەون.

۲- لە سوورەتی (الحديد) ئایەتی (۱۰) دا، خوای بەرزو مەزن
فراوانتری دەکات و دە فەرموی: ﴿لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ
الْفَتْحِ وَقَتْلَ أُولِيِّكَ أَعْظَمَ دَرَجَةً مِنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدِ وَقَتْلُوا وَكُلًّا
وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ﴾ (۱۰).



واته: ئهوانه تان که پیش (فتح)، {واته: پیش نازاد کرانی مه ککه}، سامانیان به خشیه و جهنگیان کردوه {له پیناوی خوادا}، له گهڵ ئهوانی دیکه دا که (دوایی مسؤلمان بوون و سامانیان به خشیه و جهنگیان کردوه)، یه کسان نین، ئهوانه پلهیان مه زنتره، لهوانه ی دوایی مالی خویان به خشیه و جهنگاون {له پیناوی خوادا}، به لام بو هه کامیکیان خوا گفت و موژده ی هه ره باشی پیداون و، خوا شاره زای ئهویه که دهیکه ن.

۳- له سووره تی (الفتح) تایه تی (۱۸) دا، پۆلیکی دیکه له هاوه لان دین، که ئهوانیش هه موو ئهوانه ی که کو مه لینی لاری و ری راست هه تله کردوی وه ک شیه، دژایه تییان ده که ن، هه موو ئهوانه ده گریته وه، ده فهرموی:

﴿لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَبَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا﴾ (۱۸)

واته: به دلناییه وه خوا رازی بوو له و بر واداران که په یمانیان له گهڵ تو ده به ست له ژیر دره خته که دا، خوا زانی چیان له دلدا هیه، ئارامی پرژانده سه ر دلایان و سه ر که وتینیکی نیزیکی کرده پاداشتیان.

خوا زانی چیان له دلدا هیه! (واته: دلسوزی و پاکیی و چاکیی و، به ندایه تییان بو خوا له دلدا هیه، بویه خوا لیان رازی بوو) (۱).

(۱) یه ک له زانیان ده ی: سهیر ئهویه خوا به و هه موو گه ورییه ی خویه وه بل: لهوانه رازیم، که سانی هه لسنه وه بلین: ئیمه لیان رازی نین، به لکو قسه شیان پی بلین، ئه وه ئه وپه ری گومرایی و به ده ختییه!



ئه گهر تو ئیماندارى، ده بى هه رچى خوا لى رازىيه، توش لى رازى بى، لى رازى بونى خواش، ماناى ئه وه نيه ئه وه هاوه لانه له هه له پارىزراو (معصوم) بوو، به لام به گشتى باشتى جيله كانى ئوممه تى پىغه مبه ر (صلى الله عليه وسلم) بوون.

۴- پىغه مبه رى خواش (صلى الله عليه وسلم) له وه بارده وه فره مياشتى زورن، وه كه ده فره موى: {لَا يَدْخُلُ النَّارَ أَحَدٌ مِّمَّنْ بَايَعَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ} أخرجه مسلم برقم (۲۴۹۶).

واته: هيج كام له وانى له ژىر دره خته كه دا په ميانان به ست {له گهل پىغه مبه رى خوادا (صلى الله عليه وسلم)} ناچنه نيو ئاگر.



۸۶



ئاشكراشه كه هه ر سى خه لىفه راشيده كه ي - خوا لىيان رازى بى - (أبو بكر عمرو علي) له وى بوون و، به لام عوسمان له وى نه بوو، پىغه مبه رى خوا (صلى الله عليه وسلم) عوسمانى نارد بوو بۆ لای قورده يش بۆ ئه وى پىيان بلئ: كه ئه وان بۆ شه ر نايه ن، كه چى مسولمانان هه واليان پىنگه يشت كه قورده يش عوسمانيان گرتوه و، هه ندى گوتيان: كوشتوويانه، پىغه مبه ر (صلى الله عليه وسلم) فره موى: وه رن به يعه تم پى بدن، ئه گهر عوسمانيان كوشتبى كه نوئنه رى ئيمه يه، ئيمه شه ريان له گه لدا ده كه ين، هه موو به يعه تيان پيدا ته نها يه كه نه فره نه بى، خوى له حوشتره كه ي گرتبوو، بۆ ئه وى په يمان له گه ل پىغه مبه رى خوادا (صلى الله عليه وسلم) نه به ستى، ئه وىش دياره مونا فىق بوو، ئنجا خوا به ده قى ثايه ت ده فره موى: به دلنياه وه خوا له و برواداران رازى بوو كه به يعه تيان به تودا له ژىر

دره‌خته‌که‌دا، پیغه‌مبه‌ریش (صلی الله علیه وسلم) ده‌فه‌رموی: هیچ کام له‌وانه‌ی له‌بن سیبه‌ری دره‌خته‌که‌دا، په‌یمانان له‌گه‌ل مندا به‌ست، ناچنه نیو تاگر، وه‌ک گوتمان: عوسمان له‌وئ نه‌بوو خوا لیی رازی بی، پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) فه‌رموی: عوسمان لی‌ره‌ نیه، نه‌وه ده‌ستی من له‌جیاتیی وی، به‌یعه‌تی به‌خویدا، ئنجا دواایی نه‌وانه‌ی له‌ عوسمان هه‌ل‌گه‌رانه‌وه، ته‌شقه‌له‌یان پیی کردو دواایش شه‌هیدیان کرد، یه‌کئ له‌ بیان‌وه‌کانیان نه‌وه بوو ده‌یان‌گوت: تو به‌ر نه‌و موژده‌یه نه‌که‌وتووی که‌ خوا ده‌فه‌رموی: خوا له‌و که‌سانه رازییه که‌ له‌ژیر دره‌خته‌که‌دا په‌یمانان به‌ پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) داوه! نه‌ویش گوتی: به‌خوا ده‌ستی پیغه‌مبه‌ری خوا، زور له‌ ده‌ستی خوم چاکتره، نه‌و بیان‌وده‌شی برین، دیاره پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) به‌ته‌ئکید خوا پیی را‌گه‌یانده‌وه، که‌ نه‌و بیان‌وانه به‌ عوسمان ده‌گرن، بویه نه‌و دووربینییه‌ی کردوه.

۵- له‌ فه‌رمایش‌تیکیی دیکه‌دا پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) ده‌فه‌رموی: {لَا تَسُبُّوا أَصْحَابِي لَا تَسُبُّوا أَصْحَابِي، قَوْلَ الَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ أَنْفَقَ مِثْلَ أُحُدٍ ذَهَبًا، مَا أَدْرَكَ مُدَّ أَحَدِهِمْ وَلَا نَصِيفَهُ} أخرجه مسلم برقم (۲۵۴۰)، وابن ماجه برقم (۱۶۱)، وأخرجه أيضا: الطبراني في الأوسط برقم (۶۸۷).

واته: جنیو به‌ هاوه‌ل‌انم مه‌لین، جنیو به‌ هاوه‌ل‌انم مه‌لین، سویند به‌و که‌سه‌ی گیانی منی به‌ده‌سته، ته‌گه‌ر یه‌کئ له‌ ئیوه به‌ نه‌ندازه‌ی کیوی ئوحدو زیر ببه‌خشئ، ناگاته مستی یه‌کیکیان و نیو مستیش {نه‌ ده‌گاته مستیکیی، نه‌ ده‌گاته نیو مستی}.



یه کیکیان، که مسته گه نمیک یان مسته زیرپکی به خشیوه، یا خود نیو مستیش، چونکه نه‌وه‌ی نه‌وان کردوویانه به‌و صافی و ساغیی و له‌و کاته سه‌غله‌تیی و ته‌نگانه‌یه‌دا، پاشان نه‌وان هه‌رچی ئۆمه‌ت ده‌یکات، به‌پیی نه‌و بنچینه شه‌رعییه‌ی که فه‌رمایشتی پیغه‌مبه‌ره (صلی الله علیه وسلم) ده‌فه‌رموی: {إِنَّ الدَّالَّ عَلَى الْخَيْرِ كَفَاعِلِهِ} أخرجه الترمذي برقم (۲۶۷۰)، وقال: غریب.

واته: که سیك که هوکارو رینیشاندهره بو چاکه‌یه‌ک، وه‌ک خو‌ی خیره‌که‌ی نه‌نجام دابی ئاویه.

هه‌روه‌ها به‌پیی نه‌و فه‌رمووده‌یه‌ی که ده‌فه‌رموی: {مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً، فَلَهُ أَجْرُهَا وَأَجْرُ مَنْ عَمَلَ بِهَا بَعْدَهُ، مِنْ غَيْرِ أَنْ يَنْقُصَ مِنْ أَجُورِهِمْ شَيْءٌ} أخرجه أحمد برقم (۱۹۱۷۹)، ومسلم برقم (۱۰۱۷)، والترمذي برقم (۲۶۷۵)، والنسائي برقم (۲۵۵۴)، وابن ماجه برقم (۲۰۳)، وابن حبان برقم (۳۳۰۸) وأخرجه أيضا: ابن أبي شيبة برقم (۹۸۰۳)، والطبراني برقم (۲۴۳۷)، والبيهقي برقم (۷۵۳۰).

واته: هه‌رکه‌سیك له ئیسلامدا کاریکی باش بکات، پاداشتی خویشی و پاداشتی هه‌موو نه‌وانه‌شی هه‌یه، که کار به‌و کرده‌ویه ده‌کن، بیته‌وه‌ی هه‌یچ له پاداشتی نه‌وان که‌م بیته‌وه.

که‌واته: له‌سه‌رده‌می هاوه‌لانه‌وه خوا لییان رازی بی، هه‌تا دنیا به‌کو‌تایی دی، هه‌رکه‌سیك چاکه‌یه‌ک بکات، هاوه‌لان پشک و به‌شیان تییدا هه‌یه، بویه له هه‌مووان پاداشتیان زیاتره‌و، هه‌یچ که‌س پاداشته‌که‌ی ناگات به‌هی نه‌وان.

لیره‌دا ده‌مه‌وی مه‌سه‌له‌یه‌ک باس بکه‌م:

شتیک له عه‌بدوللای کوری موباره‌که‌وه ده‌گیرنه‌وه، که گوايه پرسپاری لیکراوه دهرباره‌ی عومه‌ری کوری عه‌بدولعه‌زیزو موعاویه، خوا لییان خوش بی و لییان رازی بی، به عه‌بدوللای کوری موباره‌کیان گوتوه: چۆن ته‌ماشای ته‌و دووانه ده‌که‌ی؟

عه‌بدوللای کوری موباره‌ک گوتوو‌یه‌تی: ته‌و تۆزه‌ی نیو لووتی ته‌سپه‌که‌ی موعاویه، له عومه‌ری کوری عه‌بدولعه‌زیز چاکتره‌! که من پیم وایه ته‌وه قسه‌یه‌کی عاتیفییه‌و هیچ نیه، چونکه عومه‌ری کوری عه‌بدولعه‌زیز به بۆچوونی من له‌لای خوا، زۆر له موعاویه چاکتره، چونکه موعاویه ره‌نگیکی خراپی رشت، هه‌لبه‌ته شتی چاکیشی هه‌ن و حورمه‌تی خۆی هه‌یه، هاوئل (صحابی)‌هو پشم‌وا نیه درۆی به‌ده‌می پیغه‌مبه‌روه (صلی الله علیه وسلم) کردی، له‌و روه‌وه ده‌لین: داد‌گه‌ره، به‌لام له‌رووی حوکمرانییه‌وه، ره‌نگیکی خراپی رشت، به‌لام عومه‌ری کوری عه‌بدولعه‌زیز له‌ماوه‌ی سی (۳۰) مانگدا، هه‌رچی لادانیك موعاویه‌و به‌نو ئومه‌یه‌یه کردبوویان، به‌پی توانای خۆی راستی کرده‌وه، (ابن تیمیه) ده‌لی: دوا‌یی (بنو أمیه) دهرمانداویان کرد، ئنجا ته‌و عومه‌ره له حوکمرانییدا، چۆن له‌گه‌ل موعاویه‌دا به‌راورد ده‌کری، با هاو‌ه‌لیش بی! ئیمه‌ نابی به‌سۆزو عاتیفه‌وه ته‌ماشای بکه‌ین، ده‌بی وه‌ک قورئان و سوننه‌ت و شه‌ریعه‌ت ته‌ماشای شتان و که‌سان بکه‌ین، کی زیاتر سوودی بووه بۆ مسوئلمانان و بۆ ئیسلام، ته‌ودیان له‌لای خوا به‌ حورمه‌ت تره، با له‌دوا‌یشدا بی، ته‌وه‌ی دیکه با له‌پیشه‌وه‌ش هاتبی، مادام چاکه‌کانی وه‌ک هی وی نه‌بن، ده‌که‌ویته‌ دوا (الفضل لمن صدق لامن





سبق) فەزل هی ئەو کەسە یە راستری کردو، نەك هی کەسیك کە پیشتر بوو، بەلام ئەگەر پیشش بووی و راستیشی کردی، ئەو بەتەشکێد کەس ناگاتە پلە ی ئەوان، موعاویەش دیارە حورمەت و پێژمان بۆی هەیه، بەلام نە ئەویش و نە هیچ کام لە هاوێلان پارێزراو نەبوون لە هەلە.

هەلۆیستی راست و دروست ئەو دیە کە ئیمە ئەو هەموو ئایەتەکانی هەن لە مەدحی هاوێلاندا بەگشتیی، ئیمە ئەو ئایەتەکانی ئاوا تەماشای بکەین، هەروەها فەرماشتەکانی پێغەمبەریش (صلی اللہ علیہ وسلم) کە بە تەشکێد زانیویەتی کەسانیک دەبن، قسە بە هاوێلان دەلێن، بۆیە فەرموویەتی: جێنویان پێ مەلێن، ئیوە ناگەنە ئاستی ئەوان، ئا ئەو هەلۆیستی راستە، بەلام بە بیانوی ئەو ی کە فلان کەس و فلان کەس هاوێلن، تۆ بێی هەلەکانیشیان بۆ پینە بکە ی و، سەرەنجام ئیسلام خوارو لار بێتە بەرچاو، وەك ئیستا هەندیک لە حوکمرانانی هەندیک لە ولاتانی ئیسلامیی و دەکن، کتیبم بێنینو، دەربارە یەزیدی کوری موعاویە، گوتویانە: (أمیر المؤمنین، رضي الله عنه)، بەخوا نە خوا لێ رازی بوو، نە ئەمیری ئیماندارانیش بوو، بابی بەزۆر بەیعتی بۆ وەرگرتو، چوار سال حوکمی کردو لە کۆتاییدا بەسەرخۆشیی مرد، وەك (الذهبي) لە کتیبی (سیر أعلام النبلاء) دا هیناویەتی و پیشتر بۆم باس کردن.^(۱)



(۱) لە کتیبی یەکەم، تەوهری یەکەم دا، لە [مەوسووعە ی: بیرکردنەو ی ئیسلامیی لەنیوان وەحیی و واقع دا]، لاپەرە: ۶۸، ج ۲۰/۱، ز.

ئەمەش دەقی قسەکە ی (الذهبي): {قلت: كان قويا شجاعا، ذا رأي وحزم و فطنة و فصاحة، وله شعر جيد، وكان ناصبيا فظا غليظا جلفا يتناول المسكر

ئیمام ته حمه دیش ئه و پیاوه گه و ره، که زۆر خوئی پاراستوه،
عه بدوللای کوری لئی ده پرسی: بابا! ره حمه تی خوا بو یه زید بنیرم،
ده لئی: (لا ولا کرامه) نه خیر هیچ حورمه تیکی ناگرم، ده لئی: ته دی
بابا بوچی له عنه تی لی ناکه ی؟ ده لئی: بابی خۆت دیوه له عنه ت
له کهس بکا؟ ده لئی: نه خیر، ده لئی: بویه لئی ناکه م.^(۱)

یانی: ته گهر له عنه تم له کهسی بکر دایه، له ویم ده کرد، وریابن!
زۆر جاران دهستی سیاسی ده چیتته پشت ئه و مه سه لانه وه: یه زید که
به رجه سته که ری حوکمرانیی سته مکارانه ی میراتی و بنه ماله ییه،
حوکمی میراتی و بنه ماله یی دیفاع ده کات له یه زیدو له به نی
ئومه ییه، ئنجا بابای حوکمرانی میراتی و بنه ماله یی ئیستا، بویه
به رگری له هه لۆیسته که ی موعاویه و حوکمرانیی یه زیدی کوری
ده کات، بو پاساودانه وه ی حوکمه که ی خوئی، تا کو بلئی: راست نیه
حوکمی میراتی و بنه ماله یی شتیکی ناشه رعیی بی، ته وه نیه

ويفعل المنكر، فتح دولته بمقتل الحسين واختتها بوقعة الحرة، فمقتة الناس،
ولم يبارك في عمره، وعن محمد بن أحمد بن مسمع قال: سكر يزيد فقام يرقص
فسقط على رأسه، فانشقَّ ويدا دماغه} سير أعلام النبلاء، ج ٤ ص ٣٧، ٣٨.

(١) (ابن كثير) له كتيب (البدایة والنهائة) ج ٨ ص ٢٢٣ دا له كاتی قسه كردندا
له باردی فهرموددی: (من أخاف المدينة ظلماً، أخافه الله وعليه لعنة الله..)، وه،
گوته ویه تی: (وقد استدل بهذا الحديث وأمثاله من ذهب إلى الترخيص في لعنة
يزيد بن معاوية، وهو رواية عن أحمد بن حنبل اختارها الخلال وأبو بكر عبدالعزيز
والقاضي أبو يعلى...).

شایانی باسه: له ته فسیری سووړه تی (محمد) دا و له کاتی لیکدانه وهی مانای
تایبه ته کانی: (٢٢، ٢٣) دا، کورته باسێکامان له باردی: {ره وایی و نا ره وایی
له عنه ت لیکردنی یه زیدی کوری موعاویه وه} کردوه.



موعاوییه ش که هاوڤل بووه یه زیدی کورپشی که کورپه هاوڤله،
 تنجا ئه وه موو هاوڤله ش له وی بوون و، موعاوییه ش به پپی حوکمی
 میراتی و بنه ماله بی، یه زیدی کورپی له شوینی خوی دانا! به لام
 بیگومان ئه وه راست نیه، چونکه ئه وه هاوڤلانه هه موویان بیچاره
 کرابوون و فشارو هه رده شه یان له سهر بوو.

سه بیید قوتب جوان دهلی: (به رگری کردن له که سه کان، نابج
 بیته هوی بیزراندن و تیکدان و شیواندنی بهرنامه)^(۱) نابج بهرنامه
 بشیوینی تاکو به رگری بکه ی له که سیکی لاده ری خوارو خییج و
 لادانه که شی هه ر بو بشه رعیتی، چونکه دواپی شه رعه که لارو خوار
 دیت به رچاو.

پینج سه رنج و ئاگاداری گرنج، له باره ی هاوڤلانه وه:

یه که م: هاوڤلان خوا لیان رازی بی، تووشی شه پرو کیشه و کوشتار
 بوون له نیو خویاندا، ئه وه دیاره، به لام ئه وه نده بزانه هه ندیک شت
 گوتراوه و ده گوتری، که زیده پویی زوری تیدا هه یه، هه تا هه ندیک
 له زانیانی هاوچه رخیش، یه که سه له هه ندیک له وه سه رچاوانه وه که
 گومانیان تیدا هه یه، یان ئه وه سه رچاوانه ی که زور شتیان روون و
 ساغ نه کردو ته وه، قسه یان لیوه نه قل ده که ن، بو وینه: ده لین له شه ری
 (جَمَل) دا سی هه زار (۳۰۰۰۰) که س کوژراوه، یان په نجا هه زار
 (۵۰۰۰۰) که س له شه ری (صَقْن) دا کوژراوه! به لام ئه وه زانیاریانه
 راست نین و، له گه ل ریژدی به شدار بووان له وه جه نگانه دا، له لایه ن
 مسولمانانه وه، هاوڤلان و غهیری هاوڤلان، تیک ناکه نه وه.

(۱) (إن تبرة الأشخاص لا تساوي تشویه المنهج)، برهانه: (العدالة الاجتماعية
 في الإسلام)، ص ۱۵۵، ط/ دار الشروق، ۱۹۹۵ م.



دووهم: هاوه لآن خوا لییان رازی بی لهو پرووه ده که فهرموودیان له پیغه مبه ره ری خواوه (صلی الله علیه وسلم) بو ئیمه نه قل کردوه، مه گهر یه کیک له هاوه لآن به به لگه ساغ بیتته وه، که درویه کی کردوه و شتیکی هه لبه ستوه، ته گهرنا هاوه لآن لهو پرووه ده که به ناوی پیغه مبه ره وه (صلی الله علیه وسلم) درویان نه کردوه، یه کدهنگی زانایانی {جه ماوه ری مسؤلمانان} که به {ته هلی سوننه ت و جه ماعه ت} ناسراون، له سهر ته وه هه یه، واته: یه کی له هاوه لآن ته گهر هه لبه کیشی بووی، کم و کورپییه کیشی بووی، به لام لهو پرووه ده که به ناوی پیغه مبه ره وه (صلی الله علیه وسلم) درویان نه کردوه، لهو شتانه دا که له پیغه مبه ره وه (صلی الله علیه وسلم) گیراویانه ته وه، جیی متمانه ن، زانایان له سهری کو دهنکن.

سییه م: به نسبه ت ته وه ده که هه ندیکیان لادان و کم و کورپی و هه له و تاوانیان بووه، که به ته تکید بووه، به لام نابی بگشتیتری به سهر هه موویانداو، پیویسته ههر که سه وه ک خو ی مامه له ی له گه لدا بکری، ییگومان بناغه و ته سل له ههر مروقی کدا ته ستو پاکیی (براءة الذمة) یه، هه تا به به لگه ی پروون و بی چه نلو چوون، شتیکی له سهر ساغ ده کریته وه، چ جای هاوه لآن (صحابه) که خوا به گشتیی ستایشی کردوون!!

چوارهم: جه ننگ و کوشتاری نیوانیان، مه رج نیه هه مووی به ئیراده وستی خو یان بووی، دهستی پیسی تیدا هه بووه، بو وینه: جهنگی (جمل) که ته ره فیکیان دایکمان عایشه خوا لی رازی بی و ته له وه زوبه یر خوا لییان رازی بی، سه ره ره شتی ته و سوپایه یان کرد که له مه دینه وه هات بو به صره، ته ره فه که ی دیکه ش دیاره عه لی کوری





ئەبو تالیب کە خەلیفە ی چوارەمی پێغەمبەرە (صلی اللہ علیہ وسلم) خوا لێی رازی بی، لە گەڵ ئەوانە ی کە لە خزمەتی دا بوون، ئنجا کۆمەڵی عایشە و تەلحە و زوبیر خوا لێیان رازی بی، هاتبوون دەیانگوت: دەبی ئەوانە ی عوسمانیان کوشتووە بە زوڵم، تۆڵەیان لی بسێندریتەو، داوایان لە عەلی دەکرد: تۆڵە لەوانە بستێنەو، مادام خەلیفە ی مسولمانانی! کە بە تەئکید ئەویش نکوولی نەدەکرد لەو کە تۆڵەیان لی بستێنیتەو! بەلام قسە یەکی جوانی دەکرد دەیگوت: (یملکوننا ولا نملکهم) ئیستا ئەوان ئیمەیان بەدەستە، ئیمە ئەوانمان بە دەست نیە، واتە: ئەوان ژمارەیان زۆرە، چونکە دەوری دەهزار (۱۰۰۰) کەس دەبوون، پوژیک عەلی خوا لێی رازی بی گوتی: ئەوانەتان کە عوسمانیان کوشتووە بەزۆلم، با بینە ئەم لایە، گوتیان: (گُلنا قتل عثمان) هەموومان عوسمانمان کوشتووە!!



ئیدی سەرەنجام گەیشتنە ریککەوتن و، قەرار بوو بەیانی ئەوانە ی کە لە مەدینە و هاتوون، بگەریتەو شوینی خویان، (عەلی) یش خوا لێی رازی بی بگەریتەو بۆ کووفە ی پایەتەختی دەرگە ی و، ئەو شەرە پوو نەدا، بەلام ئەوانە ی کە دەستیان هەبوو لە کوشتنی عوسماندا دوو سەد، (۲۰۰) کەسیان هینا، سەد (۱۰۰) کەس لەولاو، سەد (۱۰۰) یش لەولا، لە تاریکیی شەودا شەبە یخونیان کردە سەر یە کدی، دیارە هەر دوو سەد (۲۰۰) کەسە کەش هەر هی خویان بوون، بەلام سەد (۱۰۰) یان لە تەرە فی سوپایە کە ی عەلییە و، هێرشیان کردە سەر ئەوانە ی تەرە فی بە صەرە، سەد (۱۰۰) دیکە ش، لەو لایە و هێرشیان کرد، خەبەر یان دایە عەلی خوا لێی رازی بی، کە ئەو ئەهلی بە صەرە هێرشیان کردە سەرمان! گوتی: ئاخر وا قەرار نەبوو ریککەوتنمان کردووە کە نابێ شەر بی! هەروەها هەوالیشیان

دا به دایکمان عائیشه و ته لحو و زویپر، گوتیان: له لایهن سوپای
عه لیه وه هیرشمان کرایه سهر! گوتیان: بریار وا نه بوو! گوتیان:
بلین چی تازه شهره به ملمانه وه بووه! ئیدی بهو شیویه شهره که
دروست بوو، ئاوا به دهستی پیس، مه به ستم ئه وهیه که ئینسان میژوو
چۆنه، با ئاوا بیبینی.

پینجه م: هاوه لآن خوا لیان رازی بی، نابیی زولمیان لی بکهین و،
نابی زولمیشان بو بکهین، ههر که سیکیان که هه لیه کی بووه
له سهری چه سپاوه، ئه وه هه لیه، به لام ده بی وه ک خوی ته ماشا
بکری و، که سایه تی و ئیعتیباری ئه و که سه به هوئی ئه و گوناح
و هه لیه وه، نابیی له بهرچا و بیژنری، وه ک شیع و ده کهن، غه لته تی
شیعه (شیعه ی دوازه ئیمامی) له وه دایه که هاوه لآن خوا لیان رازی
بی، هه موویان، یاخود زۆربه ی ههره زۆریان، ده خه نه ژیر نیشانه ی
پرسیار و قسه ی هه لیان پی ده لین، ئه مه له لایه ک، له لایه کی دیکه وه:
به دوا ی هه له و که م و کورپیاندا ده گه رین، باشه ئایا هیچ که سیکت
ده ست ده که وئ هه له ی نه بووی! ئایا عه لی خوا لی رازی بی
هه له ی نه بووه؟! ئایا ئه وانه ی که شیعه به پارێزراویان داده نین، هه له و
که م و کورپیان نه بووه؟! ئه گه ر بلین: که م و کورپیان نه بووه، دیاره
هه موویان پیغه مبه ر و مه لایه کت بوون!! که به ته نکید و نه بووه
که م و کورپی هه ر ده بی، به لام ده بی هه ر که سه که م و کورپییه که ی
به قه باره ی خوی ته ماشا بکری و، به هوئی ئه وه وه که که م و
کورپییه کیشی هه یه، ئه و هه موو کرده وه باش و خه سلته په سنده ی،
نادیده نه گیرین.





تایبه تمه ندیی نویم

هه لۆیستی [جه ماوه ری مسو لمانان] ده رباره ی خزمان و نزیکانی پیغه مبه ر^(۱) (صلی الله علیه وسلم)

(۱) دوو وشه هه ن: ۱- (أهل البيت)، ۲- (آل البيت)، كه له قورئان و سونه تدا (آل البيت) نه هاتوه، به لكو (آل النبي) هاتوه، (أهل البيت) یش هاتوه، ئنجا (أهل البيت) واته: خزمان و نزیکانی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) كه له بنه ماله و له چوار چیوه ی مالی پیغه مبه ردا (صلی الله علیه وسلم) خۆیان ده بیننه وه، به لام (آل النبي) ئیمه له (تَحِيَّات) دا ده لێین چی؟ (اللهم صل على محمد وآل محمد)، ئایا ده لێین: (وَأَل بيتِ محمد)؟ نه خیر، (آل) پال ده درێته لای كهس (شخص) وهك: (آل محمد)، (آل فرعون)، (آل موسى)، (آل فلان)، به لام (أهل) واته: هاوسه رو خیزان، بۆیه ش پالده درێته لای مال (بيت) (أهل البيت) به لام (آل) یانی: شوینكه وتروان (أتباع) بۆیه ش پالده درێته لای شه خس.



به‌پِـزان!

جه‌ماوه‌ری مسوئلمانان باشت‌ترین و هاوسه‌نگ‌ترین هه‌لۆیستیان له باره‌ی بنه‌ماله‌و خزم و نیزیکانی پیغه‌مبه‌ری خواوه (صلی الله علیه وسلم) هه‌یه، با له‌و باره‌وه ته‌ماشای شه‌و دوو کۆمه‌له‌ تاییه‌ته بکه‌ین:

۱- له سووره‌تی (الأحزاب) تاییه‌ته‌کانی ژماره (۳۲ و ۳۳) دا، خوا سبحانه و تعالی هاوسه‌رانی به‌پِـزی پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) خوا لییان رازی بی، دایکانی بر‌واداران، ده‌دویتی و ده‌فه‌رموی:

﴿يٰۤاَيُّهَا النَّبِيُّ لَسْتُنَّ كَاٰحِدٍ مِّنَ النِّسَاءِ اِنْ اٰتَقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِيْ فِيْ قَلْبِهٖ مَّرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوفًا ۝۳۳ وَقرن فِيْ بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْاُولٰٓئِ وَاَقِمْنَ الصَّلٰوةَ وَاَتَيْنَ الزَّكٰوةَ وَاَطَعْنَ اِلٰهَ وَرَسُوْلَهٗۙ اِنَّمَا يُرِيْدُ اِلٰهُ لِيُذْهَبَ عَنْكُمُ الرِّجْسُ اَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيْرًا ۝۳۴﴾

واته: شه‌ی ئافره‌تان پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم)! ئیوه‌ وک هیچ کام له ئافره‌تان نین، شه‌گه‌ر پارێزکار بن، قسه‌ی نه‌رم و به‌ناز مه‌که‌ن، که سه‌ره‌نجام شه‌وه‌ی دلی نه‌خۆشیی تیدا هه‌یه، ته‌ماع(تان تی) بکات و، قسه‌ی باش بکه‌ن و، له مال‌ه‌کانی خۆتاندا نیشته‌جی بن و، وک سه‌رده‌می نه‌فامیی خۆتان مه‌پرازی‌ننه‌وه {دیاره ئافره‌ت له مالیدا خۆی نارازی‌نیه‌وه‌و، شه‌گه‌ر له مالیدا خۆی برازی‌نیه‌وه‌و بو‌ هاوسه‌ری خۆی، لێ قه‌ده‌غه‌ نیه، که‌واته: یانی: به‌ زۆریی له‌مال‌ه‌کانی خۆتاندا نیشته‌جی بن و، شه‌گه‌ر چوونه‌ ده‌ریش، وک سه‌رده‌می نه‌فامیی خۆتان مه‌پرازی‌ننه‌وه‌و} نوێر به‌ریا بکه‌ن و زه‌کات



بدن و فەرمانبهری خوا و پیغمبرکه ی (صلی الله علیه وسلم) بکهن، بیگومان نهی نههلی بهیت! {تهی خاوه نانی مال!} خوا (سبحانه و تعالی) دهیه وی پسییتان لی لابه ری {گوناح و خراپه تان لی لابه ری} و به پاک کردنه وه پاکتان بکاته وه.

ههر به تاشکرا دیاره دواندن (خطاب) تایبه ته به هاوسه رانی پیغمبره وه (صلی الله علیه وسلم)، ته مه شوینی یه کهم له قورئاندا که وشه ی (أهل البيت) ی تیدا هاتوه.

۲- شوینی دوهم له سوورته ی (هود) دایه، له به سه رهاتی ئیبراهیمدا سه لامی خوی لی، که فریشته هه والی پیده دهن: هاتوون گه لی لووط بفه وتینن و، موژده شی پیده دهن که ئیسحاقیان ده بی و دوی ئیسحاق، یه عقووبیش له ئیسحاق ده بی، وهک ده فهرموی:

﴿وَأَمْرَانَهُ قَائِمَةٌ فَضَحَكْتُ فَبَشَّرْنَاهَا بِإِسْحَاقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ ۚ قَالَتْ يَوْنِلَيْكَ أَلَدُ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شَيْخًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ ۚ قَالُوا أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحِمْتُ اللَّهُ وَبَرَكَتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ۚ﴾

واته: ژنه که ی (هاوسه ری ئیبراهیم که سارا خاتوونه) وهستا بوو پیکه نی {که موژده ماندا به وه ی هاتوین گه لی لووط بفه وتینن}، ئیمه ش موژده مان پیدا که ئیسحاقیان ده بی و له دوی ئیسحاق یه عقووبیشیان ده بی (واته: جووته موژده یه کیان پیدرا)، ئافرده ته که گوتی: نهی هاوار بو من! ئایا مندا لم ده بی که من بوومه پیره ژن و پیاده که شم پیره و که وتوته ته مه نه وه؟ گوتیان: ئایا له فهرمانی خوا

سهرت سورده مینی؟ بهزه بی و بهره کهت و پیژی خوا له سهر نیوه بی، ئه ی خاوه نی ئه م ماله، به دلنیایی ئه و (خوا) ستایشکراوی شکو داره.

کهواته: (أهل البيت) به پله ی یه کهم واته: ژن و مندال، چونکه (أهل) یانی: خاوه ن، ئنجا ئایا کی خاوه نی ماله و کی له مالدایه به زوری، کی ئیشی مالی دهکات، کی کابانی ماله؟ بیگومان ژن، بویه (أهل البيت) به پله ی یه کهم واته: ژن و هاوسهر، به پیی قورئان بی (أهل) یانی: ژن، هاوسهر، یانی: مندال و خزم و کهس و ئه وانه ش ناگریته وه!

بویه ش ئاوا به وردیی باسی ده کهم، چونکه شیعه ده لێن: لیره دا (أهل البيت) مه به ست پیی (آل البيت) ه! که ئه م وشه یه ههر نه هاتوه له قورئاندا.

۳- پیغه مبه ری خوا (صلى الله عليه وسلم) له فهرمایشتیکی خویدا فهرموویه تی: {أَذْكُرُّمُ اللَّهَ تَعَالَى فِي أَهْلِ بَيْتِي} أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ برقم: (۱۹۲۸۵)، وَالْذَّارِمِيُّ برقم: (۳۳۱۶)، وَعَبْدُ بْنُ حَمِيدٍ برقم: (۲۶۵)، وَمُسْلِمٌ برقم: (۲۴۰۸)، وَابْنُ حِبَّانَ برقم: (۱۲۳).

واته: خواتان ده خه مه وه یاد دهر باره ی نیزیکانی من، ئه وانه ی له چوار چیوه ی مالی مندان {سی جارن ئه مه ی دوو باره کرده وه}.

شیعه وشه ی (آل مُحَمَّد)، - واته: شوینکه وتوانی موحه ممه د - یان له گه ل (أهل مُحَمَّد) دا، - واته: هاوسه رو خیزانی موحه ممه د - تیکه ل کرده، ئنجا هه ندیک له زانایانی {جه ماوهری مسولمانان} یش که وتونه نیو ئه و هه له یه ی شیعه وه، هه روه ک له شتی دیکه شدا



تییکه وتوون، بۆ وینه: گویتان له کهس بووه بلی: تیمام ته بوو به کر، هه دهلین: تیمام عه لی، دهزانن ته وه له چیه وه هاتوه؟ شیه هیندهیان گوتوه: عه لی تیمامه و تیمامه و تیمامه، سییه که ی دیکه تیمامه تیان لی داگیر کردوه! هه ندی له زانایانی دیکهش، هه ره له خووه که وتوونه ژیر هه ژموننی ته و فیکره یه و هه ره دهلین: تیمام عه لی، تایا ته بوو به کر تیمام نیه، عومه ره تیمام نیه؟ عوسمان تیمام نیه؟! عه لیش له سه ره سه رمانی داده نیین و تیمامه، به لام تیمامی چواره م و جیشینی چواره می پیغه مبه ره (صلی الله علیه وسلم)، بۆیه من هه ره دهلیم: عه لی خوا لیی رازی بی، ته بوو به کرو عومه ره عوسمان، خوا لییان رازی بی، چونکه ته گه ره بلی: تیمام، ده بی بۆ هه موویان وا بلی.

به لی وشه ی (اهل) واته: خاوه ن مال، که زیاتر هاوسه ره ده گریتته وه، کورو کچیش ده گریتته وه، به لام له په راویژی هاوسه رد.

به لام وشه ی (آل) له (آل یوول اولاً) هاتوه، یانی: (رجع یرجع رجوعاً)، تنجا (آل) به مانای که سانی که سه ره به که سیکن، وه ک پیشتر گوتم: (اهل) پال ده دریتته لای (بیت)، به لام (آل) پال ده دریتته لای شه خص^(۱)، وه ک خوا ده فهرموی:

﴿وَيَوْمَ نَقُومُ السَّاعَةَ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ﴾ ٤٦ ﴿غافر.

واته: رۆژێک که تاخیر زه مان (ساعة) دی، تالی فیرعه ون بخه نه نیو سزایه کی زۆر به ئیشه وه.

که واته: (آل) واته: (أتباع)، (خاصة)، (آل الرجل: أتباعه وخاصته) واته: خه لکه دانسقه که، که چاک به دوا ی ده که ون و تاییه تن به وه وه.

(۱) پروانه: مفردات ألفاظ القرآن، ص ۹۸.

شاعیریکیش له و باره وه زۆر جوانی گوتوه:

أَلَّ النَّبِيِّ هُمُو أَتْبَاعُ مِلَّتِهِ مِنْ الْأَعَاجِمِ وَالسُّودَانِ وَالْعَرَبِ
لَوْ لَمْ يَكُنْ آلُهُ إِلَّا قَرَابَتُهُ لَصَلَّى الْمُصَلِّي عَلَى الطَّاعِي أَبِي لَهَبٍ

واته: ئالی پیغه مبهه، نیزیکانی و شوینکه و تووانی پریازه که یینی

له عه جه م و پهش پیسته ته کان و له عه په ب

ئه گهر ئالی ئه و ته نیا خزمه نزیکه کانی بوونایه (که به گوشت و خوین ده چنه وه سه ری)

ئه وه بابای سه له واته در، سه له واتی بو ئه بوو له هه بی یاخیش ده نارد!

چونکه (أبو لهب) مامی پیغه مبهه ری خوایه (صلی الله علیه وسلم) و خزمی نیزیکیه تی.

قسه که ی زۆر راسته، ئالی پیغه مبهه (صلی الله علیه وسلم) ته وانه که شوینی که و توون، ئنجا ئه و خزمانه ی باش شوینی که و توون، ئه وه ته هلیشن و شوینکه و تووشینی.

ئه گهر تیبینییتان کردبی، من له دهرس و وتاره کاندا ده ئیم: (صلی الله علی محمد وآله أجمعین، من الصحب والأزواج والقراة والتابعین لهم بإحسان إلى يوم الدين)، که ته وه شیوازیکه بو خۆم دامه ئناوه، که ده ئیم: (آله أجمعین) هه موو ته وانه ده گریته وه: هاوسه ره کانی و هاوه له کانی و، خزمه کانی و شوینکه و تووانی، هه موویان ئالی پیغه مبهه رن (صلی الله علیه وسلم)، یانی هه ر که س باش شوینی بکه وی، ته وه خه لکی دانسقه (خاصة ی ویه).



پرسیار له (جعفر الصادق) کراوه، دهرباره ی ئه وه که ئایا ئالی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) خزمه کانی؟ گوتوو یه تی: واشه و واش نیه، گوتوو یانه: چو ن؟ گوتوو یه تی: له خزمه کانی ئه وه ی چاکی شو ی ن بکه و ی، ئه وه ئالیه تی و ئه وه ی چاکی شو ی ن نه که و ی، ئالی ئه وه نیه، به ل ی خزمیه تی به لام ئالی ئه وه نیه^(۱)!

ئنجا ده بی به ر ی زانی سه یدو شیخیش له وه دا چاو به خویاندا بگی ر نه وه، هی وایان هه یه هه ر له ر ی وه: خوی بو به هه شتی دانا وه! ده ل ی: چونکه من خزمی پیغه مبه ر م (صلی الله علیه وسلم)، به ل ی: خزمی وی، به لام ئایا شو ی نکه وتوو یشی و به نه سه بی ته قواش ده چییه وه سه ری؟ ته گه ر وایه زور باشه، به لام زور چاک بزانه خزمایه تییه که ت سوودت پی نا گه یه ن ی، ته گه ر شو ی ن نه که و ی، ئه وه ی که شو ی نیشی بکه و ی، با خزمیشی نه بی، زیانی پی نا گات، بو یه مسولمانان پی ش هه موو که س (أبو بکر) یان دانا، له ج ی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) که له هۆزی (بنی تيم) بوو، که چی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) له هۆزی (بنی هاشم) بوو، پاشان عومه ریان دانا، ئه ویش خزمی نه بوو، له هۆزی (بنی عدي) بوو، دوا یی عوسمانیان دانا، که له هۆزی (بنی أمية) بوو، واته: ئه و سییه که پی ش عه لی ئاموزای خزان، هی چیان خزمی نه بوون، به لام دیاره له ر ووی شو ی نکه وتن و په ر ده وی لی ک رد نه وه، ئه و سی که سه، مسولمانان به نزیکترین زانیون له پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) له ئاموزده که ی که عه لی کوری ئه بوو تالییه، خوا له هه مووان رازی بی.



(۱) معجم مفردات القرآن، راغب الأصفهانی، لفظ (آل)، ص ۹۸.

ئنجا کۆتایی ئهم باسه، بهم شیعره ی شافیعی^(۱) ره حمه تی خوی لی بی، دینم:

إِذَا نَحْنُ فَضَّلْنَا عَلَيَّا فَإِنَّا رَوَاضُ بِالتَّفْضِيلِ عِنْدَ ذِي الْجَهْلِ
وَفَضْلُ أَبِي بَكْرٍ إِذَا مَا ذَكَرْتُهُ رُمِيتُ بِنَصْبٍ عِنْدَ ذِكْرِي لِلْفَضْلِ
فَلَا زِلْتُ ذَا رَفِضٍ وَنَصْبٍ كِلَاهُمَا بِحُبِّيهِمَا حَتَّى أَوْسَدَ فِي الرَّمْلِ
واته:

ئه گهر باسی فه زلی عه لی بکه یین، ئه وای ئیمه له لای خه لکی نه فام به خاوه ن ره فز (رافضة) داده نرین و، ئه گهر باسی فه زلی ئه بوو به کریش بکه م، ئه وه به ئه هلی نه صب (ناصبه) م داده نین، بویه من به رده وام به هوی خۆشه و یستیمه وه بو هه ردو وکیان، تا کو ده خریمه ژیر لم، هه ر به خاوه ن (رفض) و (نصب) داده نریم.

که واته: هه لۆیستی راست له به رانه ر هاوه لان و خزمانی به ریزو دلسۆزی پیغه مبه ری خوا دا (صلی الله علیه وسلم) ئه و دیه: که ئیمه هه ر کام له هاوه لان و خزمانی پیغه مبه رمان (صلی الله علیه وسلم)

(۱) بو زانیاریتان له به ر ئه و ی شافیعی له با پیره ی دووردا ده گاته وه سه ر پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) له یه مهن بووه، له وێرا که له پچه ی ده کهن و دیه نتن بو به غداد، له سه ر ده می عه با سییه کاندای گوتوویانه: بیست و مانه له به ر ئه و ی تۆش خۆت به خزمی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) ده زانی، خه ریکی راپه رینی! ئیدی ئه وانه ی له گه لی بوون، هه موویان کوشتن، به لام شافیعی گوتوویه تی: ده ستم بکه نه وه با دوو قسان بکه م، خه لکی کیش له و ی گوتوویانه: ئه وه پیاویکی زۆر زاناو شاره زایه، بیر ی شیعه گه ری نیه، به هه ر حال ده ربازی ده می و دوا بیش ده چی بو میصر.



خۆشبوین، ئنجا هاوڤلان و خزمه کانی، ئە گەر چاک شوینی بکهون،
ئەو ئالی پیغه مبهرن.

ئنجا به دڤنیاییه وه که شیعه زۆر باسی (أهل البيت) دهکهن،
ئەو ههش دهستیکی سیاسی له پشته وهیه: کاتی خۆی دواى ئەو دی
پیغه مبههر (صلی الله علیه وسلم) وهفاته دهفرموئ و، مسولمانان
ئەو چوار خهلیفه راشیدانه ههڤه بژێرن، دواتر کیشه پهیدادهبی، چونکه
بهنو ئومه ییه دهمارو نه عهری نه فامیی زیندوو دهکهنه وهو، ئەو زۆر
زهق بووهو، له سهردهمی بهنو ئومه ییه دا له دیوه خانی کاربه دهستاندا
شیعری سهردهمی نه فامیی زۆر رهواجی ههبوو، ههروهها دووبه رهکی
نیوان ههردووکه هۆزی قهسی و یه مانیی، پاشان کیشه ی نیوان (بنو
أمیة) و (بنو هاشم) دواپی که عه بباسییه کان شوړشیان کرد دژی
بهنو ئومه ییه، ئنجا کیشه کهوته نیوان (بنو علی) و (بنو عباس)
یان عه له وپی و عه بباسیی، ئنجا عه بباسییه کان له ئومه وه ییه کان
زیاتر عه له وپییه کان یان دهچه وساندنه وه، ئیدی لیڤه وه نه عهری نه فامیی
و خۆهه لکیشان به عه شیرته و بنه ماله وه، سهری ههڤاوه، کهم و زۆر
هه مووشیان پیوهی گیرۆده بوون، چونکه هه ندیک له زانیانی (أهل
البيت) یش که شوړشیان بهرپا کردوه له دژی (بنو أمیة)، گوتوویانه:
ئیمه گه ورته ترین، له بهر ئەو دی نه وهو رۆڤه ی فلان که سین! واته:
ئەوانیش ههر گه راونه وه بۆ بنه ماله و خزمایه تی، عه بباسییه کانیش
گوتوویانه: نه خیر، عه بباس مامی پیغه مبههر (صلی الله علیه وسلم)
بووه، به لام عه لی ئامۆزایه تی و مام له پیش ئامۆزایه ی! هیچیان
نه چوونه وه سهر ئەو دی کامه یان له رووی پایه ندیی به شه ریه ته وه،
باشتره! هه موویان که وتوونه ژیر کاریگه ربی رهچه له ک و نه سه به وه،
ئاستی کۆمه لگا ئەو کاته وابوو!



دواییش ده‌یی سهرنج بده‌ین: ئایا حوکی بنه‌ماله‌یی و میراتیی بۆچی چه‌سپی؟ ئه‌و کاته له هه‌موو دنیا‌دا هه‌ر وابوو، له‌پروم هیره‌قل ده‌مرد، کو‌ره‌که‌ی له شوینی داده‌نیشت، له‌ولا کیسرا ده‌مرد، نه‌گه‌ر کو‌ری نه‌بوو، کچه‌که‌ی له شوینی داده‌نیشت، کاتی خو‌ی کیسرا کو‌ری نه‌بوو، {بوران} که کچی بوو له شوینیان دانا، ئنجا ئه‌وه بوو که پیغه‌مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) فه‌رمو‌وی: {لَنْ يُفْلَحَ قَوْمٌ وَلَوْ اَمَرَهُمْ امْرَاَةٌ} اَخْرَجَهُ اَحْمَدُ برقم: (۲۰۵۳۶)، وَالْبُخَارِيُّ برقم: (۶۶۸۶)، وَالتِّرْمِذِيُّ برقم: (۲۲۶۲)، وَالتَّسَائِيُّ برقم: (۵۳۸۸).

واته: خه‌لکێک که ئافره‌تیکیان کردوه به سهرکرده‌ی خو‌یان، سهر‌فراز نابن.

۱۰۷

هه‌ندیک له زانایان ده‌لێن: مه‌به‌ست ئه‌وه نه‌بووه، چونکه ئافره‌تیان کردۆته سهرکرده، به‌لکو مه‌به‌ستی به‌ دیاریی کرا‌وی گه‌لی فارس بووه که سهر فراز نابن، یانی: حوکی بنه‌ماله‌یی و میراتیی و خه‌له‌کیی به‌ گشتیی له دنیا‌دا هه‌بووه، مسوئلمانیش کارتی‌کراو بوون به‌و عاده‌ت و نه‌ریتته‌ی له دنیا‌دا باو بووه، دوای ئه‌وه‌ی ئومه‌وییه‌کان که‌ش و هه‌وای کو‌مه‌لگای ئیسلامییان به‌ره‌و ئه‌و ئاراسته‌یه‌ گۆ‌ری.



تایہ تمہندی دہیم

رېڙ لېڼانى خوا بۆ دۆستانى
(كرامة الأولياء)





(کرامات) کۆی (کرامت)یه، واته: رِیژ لَینان، (أولياء)یش کۆی (ولی)، واته: دۆست، نزیك، ههلبهته زاروده که وا هاتوه، ته گهرنا تهو تهعبیره له قورئان و سوننه تدا نه هاتوه، بهلێ ههر کام له وشه ی: (أولياء) و (کرامت) له قورئاندا هاتوون، بهلام بهم تهعبیره نه هاتوون: (کرامات الأولياء).

لهو بارهوهش {جه ماوه ری مسوئلمانان} رِیژ لَینانی خوا بۆ دۆسته کانی به گشتیی، بهراست دهزان، که تهوانه ی دۆستی خوابن، خوا رِیژیان لی دهنی، بهچی رِیژیان لی دهنی؟ بهوه ی که ههندی شت دهزان و دهتوانن، که خه لکی ئاسایی نایانزانن و نایانتوانن.

خوا ی بهرزی مهزن له سووره تی (یونس)دا لهو بارهوه فهرموویه تی:

﴿أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ٦٢ الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ ٦٣ لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا نَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ٦٤﴾

واته: ئاگادارین! دۆستانی خوا نه ترسیان له سه ره، نه په ژاره داده گرن، تهوانه ی پروایان هیناوهو پارِیژیان دهکرد، له ژیانن دنیادا موژدهو دلخووشییان بۆ ههیهو له دواپوژیشدا، وشه کانی خوا گۆرانیان به سه ردا نایهت، ئا تهوه سه رکهوتنی هه ره مهزنه.

له ته فسیری سووره تی (یونس)دا، له بهر تیشکی ئه م ئایه تانه دا، باسیکی تیرو ته سه لم کردهو ده باره ی (کرامات أولياء الله)، ههروه ها له کتیبی (پِیگای صالح بوون و به رهو خوا چوون) و له کتیبی (گیانی ژیان)یشدا، لهو بارهوه قسه و باسم ههیه.



ئیبنو تهیمییه رهحه تهی خوی لیبی دهلی: (وَمِنْ أَصُولِ أَهْلِ السُّنَّةِ وَالْجَمَاعَةِ: التَّصَدِيقُ بِكِرَامَاتِ الْأَوْلِيَاءِ، وَمَا يُجْرِي اللَّهُ عَلَى أَيْدِيهِمْ مِنْ خَوَارِقِ الْعَادَاتِ، فِي أَنْوَاعِ الْعُلُومِ وَالْمُكَاشَفَاتِ، وَأَنْوَاعِ الْقُدَرَةِ وَالتَّأَثُّرَاتِ، كَالْمَأْثُورِ عَنْ سَالِفِ الْأُمَمِ فِي سُورَةِ الْكَهْفِ وَغَيْرِهَا، وَعَنْ صَدْرِ هَذِهِ الْأُمَّةِ مِنَ الصَّحَابَةِ وَالتَّابِعِينَ وَسَائِرِ قُرُونِ الْأُمَّةِ، وَهِيَ مَوْجُودَةٌ فِيهَا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ)^(۱).

واته: له بنچینه ئیمانی و عه قیدییه کانی {زۆرینهی مسولمانان} به راست دانانی که رامه ته کانی دوستانی خوییه، نه وهی که له سه ره دهستیان ده بیری له یاسا دره کان {خوارق العادات} کوی (خارق العاده)یه، نه وهی که شتی ئاسایی نیه {له جوړه کانی زانیاری و بو شت دره که وتن و له جوړه کانی کاریگه رییه کان، وه که نه وهی که له ئوممه تانی پیشوو گیر دراوده ته وه، که له سوورده تی (الکف) و غهیری ویشدا هاتوه، هه روه ها له سه ره تای پیشیننی ئهم ئوممه ته ش له هاوه لان و له شوینکه وتوانیان و سه ده کانی دیکه ی ئوممه ت و، هه تا روژی قیامه تیش نه وه هه ره دهی.

مه به ست پی نه وهییه که: نه وانه ی دوستی خوابن و له خوا نزیک بن، ده گونجی هه ندی شت بزنان، که له پرپی ئاسایییه وه نه زانی و، ده گونجی هه ندی شت بتوانن، که خه لکی دیکه ی ئاسایی نه یه توانی.

شایانی باسیشه دوستانی خوا (أولياء الله) نه له تویریکدان، نه بهرگیك و شیویه کی تاییه تییه هه یه به لکو: (مَنْ كَانَ مُؤْمِنًا تَقِيًّا كَانَ لِلَّهِ وَلِيًّا) واته: هه ره که سیك برودارو پاریزکار بی، دوستی خوییه،

به ته ندازه ی ئه وه که ئیمان و ته قوای هه یه، چونکه خوا وایان پیناسه ده کات، ده فهرموی:

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ﴾ (٦٣)

زانایان ده ئین: هه رچی بۆ پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) مو عجزیه بووه، ده گونجی بۆ دۆسته کانی خواش هه بی، به لام بۆ ئه وان به که رامه ت له قه لهم ده دری.

به لام پیم وایه ئه وه هه ندیک زیدهرۆیی تیدایه، چونکه پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) هه ندی شتی بووه، مه رج نیه به و شیوه ی بۆ غهیری پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) بی! به لام ده گونجی که سیك تازارو گره تیکی هه بی، پیاویکی چاک، ئافره تیکی چاک، دوعای بۆ بکات، ده ست بخاته سه ر شوینه که ی، شیفای بۆ بی، ئه و شتانه و هاوینه کانیان بوون و هه ن، هه روه ها ده گونجی دۆستانی خوا، هه ندیک زانیاری تاییه تییان هه بی و، هه ندیک شتیان بۆ که شف بی، چ له حاله تی خه ودا له رپی خه ون (رؤیا) ده، چ له حاله تی بیرداری (یقظة) دا، له رپی خو ریه (الهام) و فیراسه ته وه، که له ته وه ری یه که می ئه م مه وسووعیه دا، به درێژی له و باره وه قسه مان کردوه.

به لام هه ر که س بانگه شه شی کرد، مه رج نیه وابی و، که سیکیش ئه و حاله ته ی هه بی، وه ک بانگه شه و خۆ هه لکیشان باسی ناکات، به لکو ده شاریتته وه، مه گه ر به رژه وه ندییه کی شه رعیی له ئاشکرا کردن و ده رخستنیدا هه بی.



تایہ تمہندی یازدہیم

هاوسه‌نگیی له نیوان عقل و نه‌قل دا



www.alibapir.com



به پـِـزان!

خوا پشتیوان بیجِ ئه‌م مه‌سه‌له‌یه (هاوسه‌نگیی له‌نیوان عه‌قل و نه‌قلدا) له‌ ته‌وه‌ری پینجه‌مدا^(۱)، به‌شیکی تایبه‌تی بۆ ته‌رخان ده‌که‌ین، به‌لام لی‌ره‌ش وه‌ک بنه‌مایه‌کی {زۆرینه‌ی مسوئلمانان} باس‌م کرد، {جه‌ماوه‌ری مسوئلمانان} هاوسه‌نگیی راده‌گرن له‌ نیوان عه‌قل و نه‌قل، یاخود عه‌قل و وه‌حیی دا، به‌و مانایه‌ نا: که هه‌ردووکیان وه‌ک یه‌ک ته‌ماشای ده‌که‌ن، چونکه وه‌حیی، یان نه‌قل یانی: زانیاریی خوا، ئنجا زانیاریی خوا له‌ کوی و، عه‌قلی مرو‌ف له‌ کوی؟^(۲).

(۱) واته: ته‌وه‌ری پینجه‌می {مه‌وسووعه‌ی: بیرکردنه‌وی ئیسلامیی له‌نیوان وه‌حیی و واقع دا} که کتیی پینجه‌می بۆ ته‌رخان کراوه.

(۲) وه‌ک جاریک له‌ زیندانی ئه‌مریکیه‌کاندا، زۆر سه‌رماو باران بوو، پیش نوێژیم یۆ زیندانییه‌کان ده‌کرد، گوتم: پیلاره‌کان دامه‌نین، به‌ پیلاره‌وه‌ نوێژ ده‌که‌ین، یه‌کیکیان که به‌رپرسیکی گه‌وره‌ی رژی می‌پیشوو بوو، شیع‌ه‌ش بوو، گوتمی: (هذا ما یَحْشُ فی عَقْلٍ) ئه‌وه‌م له‌ عه‌قله‌وه‌ ناچی! چۆن به‌ پیلاره‌وه‌ نوێژ ده‌کری؟ {له‌ دلی خۆمدا گوتم: خه‌لک ده‌چیته‌ مزگه‌وته‌کانتان، بۆنیان لی دئی، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی پیتان ناشۆن}، گوتم: ناساییه‌و ده‌توانی پیلاره‌کانت دابنئی، ئیدی نوێژده‌که‌مان کرد، دوابی براده‌ره‌کانی لی توورده‌ بوون گوتمان: چۆن شیخ ده‌لی: پیلاره‌ دامه‌نین بۆ ئه‌وه‌ی سه‌رماتان نه‌بی، تۆ ده‌لی له‌ عه‌قله‌وه‌ ناچی، تۆ چی ده‌زانی؟ ئاوا سه‌ره‌نشتیان کردو، منیش گوتم: فلانکه‌س! گوتمی: به‌لی، گوتم: ده‌زانی عه‌قلی من و تۆ له‌ چاو زانیاریی خوا چه‌نده؟ گوتمی: نه‌خیر نازانم، گوتم: منیش هه‌ر نازانم، به‌لام ده‌توانم بۆت وه‌نیزیک بخه‌م: عه‌قلی جه‌نابت وه‌ک په‌رداخیک وایه‌و، زانیاریی خواش وه‌ک ده‌ریا وایه‌، ئنجا وه‌ک چۆن ئاوی ده‌ریا له‌ په‌رداخیکدا جیی ناییته‌وه‌، ئاواش عیلمی خوا له‌ عه‌قلی تۆدا جیی ناییته‌وه‌، ئنجا ئایا ده‌بی له‌به‌ر ئه‌وه‌ی ئه‌و عیلمه‌ له‌ عه‌قلی ئیمه‌دا جیی ناییته‌وه‌، رده‌فری بکه‌ین؟ گوتمی: نه‌خیر.



هەر له دیر زهمانهوه، له سهردهمی سه رهه لانی موعته زیله وه، کیشه له نیوان عه قنگه راو ده قگه را (العقلانیون والنصوصیون) دا هه بووه، یانی: شهوانه ی که عه قل زال ده کهن به ده قداو، شهوانه ی ده ق زال ده کهن به سه ره عه قلدا، که شه وه وه که مه سه له ی ژن سالاری و پیاو سالاریم، له کۆمه لگادا دیتته بهرچاو، له بواری کۆمه لایه تییدا، که له راستییدا ئیسلام نه ده فهرموی: ژن سالاری و، نه ده فهرموی: پیاو سالاری، به لکو ده فهرموی: شهرع سالاری، ههروه ها له بواری هه لسوکهوت له گه ل ده وره به ردا، نه رمه روی و تونده روی، میانه روی و تیژه روی، نه خیر، به لکو شهرعه روی، شهرع چی گوت، وا ده کهین، له و شوینه ی شهرع فه رمان ده کات، توند بین، ده بی توند بین و، له و شوینه ی ده فهرموی: خیرا برۆ، ده بی خیرا برۆی، ته گه ر گوتیشی راوهسته، ده بی راوهستی، نه که بریار بده ی: که هه ر ده بی نه رم و نیان بی، یان: هه تا کۆتایی هه ر میانه روی بی، بیگومان میانه روی ته گه ر مه به ست پنی حاله تی هاوسه نگیی بی، به لئ، به لام ته گه ر مه به ست شه بی که زبری و، توندیت نه بی و، هه میشه هه ر لیدراوی و کورراوی، هه رگیز ئینه ده ی و نه کۆزی! خوا وای نه فهرمووه، خوا ده فهرموی:

﴿فَيَقُولُونَ وَيُقَالُونَ﴾ (١١١)

ده کۆژن و ده شکۆژین، له خه لکیش ده دن و لیشیان ده درئ، هه لبه ته له شوینی خۆیداو له چوار چۆدی شه رعدا.

ئێستاش با ته ماشای ته م دوو ئایه ته موباره که بکهین:

١- له سووره تی (البقرة) ئایه تی (٢٤٢) دا، خوی په ره ردگار دوا ی شه وه ی باسی کۆمه لیک یاسا کانی بواری که سییتی ده کات، ده فهرموی:

﴿كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ﴾ (٢٤٢)

واته: ئاوا خوا ئایه ته کانی خۆی بۆ ئیوه پروون ده کاته وه، بۆ ته وهی بفامن.

که واته: خوا سبحانه و تعالی دهیه وی ئیمه بفامین، دهیه وی ئیمه عه قل به کاریبین، چونکه (عل)، بۆ ئومیدو پی خۆشبوونه، خوا پی خۆشه، عه قلمان به کاریبین.

۲- له سووره تی (الانعام) ئایه تی (۱۰۶) دا، ده فه رموی:

﴿اتَّبِعْ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ﴾

واته: شوین ته وه بکه وه که له په روه رد گارته وه بۆت نیردراوه.

که واته: خوی دادگه ره هم فه رمانمان پی ده کات عه قلی خۆمان به کاریبین، هم فه رمانیشمان پی ده کات شوین وه حیی بکه وین، که واته: شوین که وتنی نه قل و، به کاره ی تانی عه قل، دوو پرووی دینداریین، دینداری ته ندروست و ریک، ته وه یه که هم به دوای وه حیی بکه وین، هم عه قل به کاریبین و، عاقلانه شوین وه حیی بکه وین.

جاری دیکه ش باسم کردوه: هه ندی که س نامیلکه یه کیان له سه ره من نووسی بوو، ناوونیشانی نامیلکه که ئاوا بوو: {ئیمه ده بی بۆ تیگه یشتنی قورئان، عه قلی خۆمان به کاریبین}!!^(۱)، بۆیان هی نام گوتیان: ته وه ره خه یه له تو گیراوه، ده لی: فلان که س گوتویه تی: ده بی عه قلی خۆمان به کاریبین، بۆ تیگه یشتنی وه حیی و

(۱) واته: ته وانه ی نامیلکه کیان نووسی بوو، هه ره قسه یه کی خۆمیان کردبوو به ناوونیشان، به لام نیشانه ی سه رسورمان (!) یان له به رانه ره قسه که ی مندا دانابوو، گوایه قسه یه کی هه لوه ناشه رعیم کردوه.



شوینکه وتنی ئایین، گوتم: ئنجا هر وایه، چونکه به بی عهقلی به دواى ئایین ناکه وین! بویه ته مه پیویست به رت دانه وه ناکات، چونکه هر لی حالی نه بووه، دیاره خواى بهرز ته وهی عاقل نه بی، ته کلیفی لی ناکات (العقل مناط التكليف) عهقل، ئهرکی شهرعی پیوه به ستراره، ئه گهر که سیک شیت بی، ته کلیفی شهرعی له سهر نیه، منداڵ به هه مان شیوه، ههروه ها ته وهی بی هوش بی، ته کلیفی شهرعی له سهر نیه، وهک له فهرمایشته کاندا هاتوه.

(ابن خلدون) رهحه تهی خواى لی بی، عیبار تهیک دینی، پیم جوانه، هه رچه نده تیبینیم له سهر هه ندیکى ههیه، دهلی:

(العقل میزان صحيح، فأحكامه يقينية لا كذب فيها، غير أنك لا تطمع أن تزن به أمور التوحيد والآخرة، وحقيقة النبوة، وحقائق الصفات الإلهية، وكل ما وراء طوره، فإن ذلك طَمَعٌ في محال، ومثال ذلك مثال رجل رأى الميزان الذي يوزن به الذهب، فطمع أن يزن به الجبال، وهذا لا يدُلُّ على أن الميزان في أحكامه غير صادق، لكن للعقل حد يقف عنده ولا يتعدى طوره، حتى يكون له أن يحيط بالله وبصفاته، فإنه ذرة من ذرات الوجود الحاصل منه)^(١).

واته: هوش ته رازوویه کی راسته، بریاره کانی شی جی دنیایین، درویان تیدا نیه،^(٢) به لām ته وهنده ههیه تو نابی ئومیدی ته وهت

(١) مقدمة، ص ٣٣٣-٣٣٤.

(٢) تیبینیه کهم لیره دایه: که هه موو عهقلیک وا نیهو، هه موو جاریکیش عهقل بریاره کانی جی دنیایی نین و، ته وهش نیه بللی تیدا به هه لهدا نه چی، زور عهقل به هه لهدا دهجن، جاری وایه عهقلی فهیله سووفه کان، به لکو عهقلی

هه بی، که بهو عه قللی خۆت کارو باری خوا بهیه کگرتن و، پۆژی دواپی و، ماهیه تی پیغه مبه رایه تی و، جه وهه ری سیفه ته کانی خوا سبحانه و تعالی، بهو عه قلله هه لسه نگینی، ههروه ها هه موو ئه و شتانه ی که له پشت مه ودای عه قلله و دن، ئا ئه وه، ئومیدوار بوونه به شتیک، که مه حاله، وینه ی ئه مه ش وه ک پیاویک وایه، تهرازووێک بینێ که: زیڤی پی هه لده سه نگینری، ته مع بکا که بهو تهرازووێ چیا به کان هه لسه نگینێ {دیاره تهرازووێک که بو کیشانی زیڤ دروست کراوه، چیا پی هه لئاسه نگینری}، ئنجا که ناتوانی چیا هه لسه نگینێ، ئه وه به لگه نیه له سه ر ئه وه ی که یاساکان و بریاره کانی ئه و تهرازووێ ناراستن، عه قلش له شوینیک ده وه ستی و ناتوانی ئه و هیله ببه زینێ، به شیویه ک که ده وری سیفه ته کانی خواو ده وری خوا بدا، چونکه عه قل گه ردیکه له گه رده کانی بوون، که له خواوه هاتوه.

(به رگسۆن)^(۱) که زۆر به رگریی کردوه له رووح و عه قل و ئیلهام، بیردۆزه ی (حدس)ی ههیه، واته: راسته وخۆ په ی به شت بردن، وینه یه کی جوان ده هیئت هه ده لی: عه قل له چاو نه یینییه کانی بوون، چ جای خاوه نی بوون، که خوا به سبحانه و تعالی، وه ک ئه و ده نکه چه وه وایه، که شه پۆلی ده ریا فری پی ده داته سه ر که ناریک، ئه و ده نکه چه وه، چۆن ده توانی له ده ریاو شه پۆله کانی حال ی بی؟

زانایانی ئیسلام، ناپینکی.

(۱) برجسون هنری لوی (۱۸۵۹-۱۹۴۱) فه یله سو فیکی فه رهنسییه. بره وانه: الموسوعة الفلسفية المختصرة، ص ۸۷-۹۱.



خوینهرانی بهر پیز! هه موو ئهوانه ی بهه له دا چوون، له سۆنگه ی
ئه وه ده بووه: بار پکیان له عه قل بار کردوه که نایتوانی، هه ربۆیه ش
فه یله سووفه کانی یۆنان و غه یری یۆنانیش، کاتی و یستوو یانه خوی
به رزو مه زن وینا بکه ن^(۱)، زۆر بۆ چوونی سه یرو سه مه رهیان باس
کردوون، هه یانه وه ک: فیساغۆرس، گوتوو یه تی: خوا ژماره یه.

هه یانه گوتوو یه تی: خوا چوار توخمه کانه: ئاوو، ئاگرو، باو، گل!
سوقرات و ئه فلا تون و ئه رستو، که له هه موویان عاقلتر بوون،
گوتوو یانه: خوا ئه و بوونه ی دروست کردوه، لئی گه راوه له
ورده کارییه کانیدا هه یچی له باره وه نازانی.

ئنجنا موخته زیله ش لیڤه وه ئه و فیکره یان هیناوه، بۆیه به راستیی
ده بی وریا بین! عه قل له و شوینده دا که بر ده کات و، ئه وهنده ی ده رک
ده کات، ئه یعتیباری بۆ دابنیین، به لام ئه وه ی که ده رک ناکات، ده بی
له سنووری خوی بوهستی.



(۱) له مه وسووعه ی: (دروشاوه ی ئیمان و پووجه لئی ئیلحاد، له بهر رۆشنایی
زگمک و عه قل و زانست و وه جیی دا) که - په نجا ئالفه ی (۴۵-۴۰)
خوله کییه - به درێژی له باردی ده سته پاچه یی فه لسه فو فه یله سووفه کانه وه،
له به رانه ر ناسینی خوا دا، قسه مان کردوه، که ئیستا له ژیر چاپه و، به دمنگ
و وینه شه وه بلا وه ده کرێته وه.

سو پاس و ستایش بۆ خوا، دوا یی چاپی یه که می کرا و نو سه خه ی له کتیبخانه کانه دا
نه ماو، ئیستاش چاپی دو وه میشی له دوو به رگ دا کرا وه ته وه.

تایبہ تمہندی دوازدهیم

وہرگرتی ھوآلی جوڑی (الاحاد) مادام
ئۆممەت قبوولی کردی، لەبوارى عەقیدەدا



www.alibapir.com

{جه ماوه‌ری مسوئلمانان} رایان وایه: هر هه‌والئیک له پیغه مبه‌روهه هاتبئی (صلی الله علیه وسلم) واته: فه‌رمایشته‌کانی، با له جو‌ری ئاحادیش بن، مادام ئۆممه‌ت به گشتیی قبولئی کردبئی و پیچه‌وانه‌ی عه‌قل نه‌بئی و پیچه‌وانه‌ی نه‌قل^(۱) نه‌بئی و، پیچه‌وانه‌ی واقع نه‌بئی، ئه‌وه له‌بوا‌ری عه‌قیده‌شدا کاری پی ده‌کری، چونکه هه‌موو زانایان له‌سه‌ر ئه‌وه یه‌کده‌نگن که فه‌رمووده‌ی ئاحاد له‌بوا‌ری هه‌لسوکه‌وته‌کاندا، له‌بوا‌ری یاسا شه‌رعیه‌یه‌کانی دیکه‌دا، وهرده‌گیری، مو‌عته‌زیله‌و غه‌یری مو‌عته‌زیله‌ش له‌سه‌ر ئه‌وه یه‌کده‌نگن، به‌لام {جه ماوه‌ری مسوئلمانان} ده‌لئین: له‌بوا‌ری عه‌قیده‌شدا وهرده‌گیری، که هر ته‌وه‌ش راسته.

(عبدالله بن یوسف الجدیع) ئاوا پیناسه‌ی فه‌رمووده‌ی: (الآحاد) ده‌کات ده‌لئین:

{الآحَادُ لُغَةً: جَمْعُ (أَحَدٍ) وَهُوَ بِمَعْنَى (وَاحِدٍ)} واته: (آحاد) له زماندا کو‌ی (أحد)، که به مانای یه‌کیکه.

هه‌لبه‌ته فه‌رمایشتی‌ک که پیغه مبه‌ر (صلی الله علیه وسلم) فه‌رموویه‌تی و به‌ته‌واتور به ئیمه نه‌گه‌یشته‌وه به شیوه‌ی ئاحاد پیمان گه‌یشته‌وه، مه‌رج نیه گیره‌روهه (راوی) که‌ی هر یه‌کی بی، له‌وانه‌یه دوو، سی، چوار بن، به‌لام نه‌گه‌یشته‌وته ته‌واتور.

{وَاَصْطِلَاحًا: مَا لَمْ يَجْمَعْ شُرُوطُ التَّوَاتُرِ} واته: له‌رووی زاراوه‌یه‌یه (آحاد) ته‌وه‌یه که مه‌رجه‌کانی ته‌واتوری تیدا کو نه‌بووبنه‌وه.

(۱) واته: قورئان، یان جو‌ری موته‌واتیر له سونه‌ت.



(تمواتور)^(۱) ئه وهیه که: کۆمه لیک شتیکیان له پیغه مبه ری خوا بیستی، یان بینیی، که نه گونجی درۆ بکه ن، ئه وانه ش به کۆمه لیک دوا ی خویان گه یاندیی، به م شیوه تاکو گه یشتوته ئیمه، به جوړیک که ئیمه دلنیا بین پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فهرموویه تی، یان کردوویه تی.

دوا ی ده لی: {وهو حُجَّةٌ مُّعْتَبَرَةٌ فِي الشَّرْعِ يَفِيدُ الْعِلْمَ وَالْعَمَلَ، هَذَا الَّذِي كَانَ عَلَيْهِ سَلَفُ الْأُمَّةِ، أَنَّ خَيْرَ الْوَاحِدِ الصَّحِيحِ حُجَّةٌ فِي إِفَادَةِ الْعِلْمِ وَالْعَمَلِ، وَلَا فَرْقَ فِيمَا يُسْتَفَادُ بِهِ مِمَّا يَتَّصِلُ بِعَمَلِ الْقَلْبِ أَوْ عَمَلِ الْجَوَارِحِ، فَمَا تَثَبُّتَ بِهِ الطَّهَارَاتُ وَالنَّجَاسَاتُ، وَمَا تَصَحَّ الصَّلَاةُ بِهِ وَمَا تَبَطَّلَ، وَمَا يَحُلُّ وَمَا يَحْرُمُ، يَثَبُّ بِهِ الْإِيمَانُ بَأَنَّ مِنْ أَسْمَاءِ اللَّهِ تَعَالَى (الْجَمِيلِ)، وَبَأَنَّ مُلْكِينَ يَسْأَلَانِ الْعَبْدَ فِي قَبْرِهِ، يُقَالُ لِأَحَدِهِمَا (مُنْكَرٌ) وَلِلْآخَرِ (نَكِيرٌ)، {سنن الترمذی: برقم (۱۰۷۱)} وهذا المسلك في التفريق بين العقائد والشرائع بدعة دخيلة، تأثر بها كثير من المتأخرين المنتسبين للسنة، لأنهم وجدوا أخبار الآحاد توصف بالظن، وهذا إطلاق موهم ليس بجيد، فإن العلم يصح فيه الاكتفاء بالدلائل الظاهرة، وهو يتفاوت قوة بحسب قوة البرهان وظهوره، وليس مطلق الظن مقبولا، إنما يقبل الظن الرجح إلى درجة اليقين، وذلك لا يحصل في الأحاديث إلا بشروط شديدة، ولعله من الجدير بالملاحظة في هذه المسألة، أن يلغى استخدام عبارة (حديث الآحاد يفيد الظن الرجح) {^(۲).

(۱) {الخبر أو الحديث المتواتر: ما أخبر به جمع يؤمن تواترهم على الكذب} المعجم الوسيط، ص ۱۰۱.

(۲) تيسير أصول الفقه، عبدالله بن يوسف الجديع، ص ۱۴۰-۱۴۳، ههروها بروانه: أخبار الآحاد في الحديث النبوي: حجيتها، مفادها، العمل بموجبها، عبدالله بن عبدالرحمن الجبرين.

واته: فهرمووده ی ئاحاد به لگه یه له شهرعداو ئیعتیباری پی ده کری، هم زانیاری ده گه یه نی، هم کردهوش {واته: هم له بواری عه قیده دا پشتی پی ده به ستری، هم له بواری یاسا کرده ییه کاندای، پیشینی ئۆمه ته ی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) {سه رته تای ئۆمه ت} له سه ر شه بوو، {واته: هاوه لان و شوینکه وتوانیان، شه وی که له فهرمووده ی ئاحاد وه رده گیری، جیاوازی ناخریته نیوان شه وی که په یوه ندیی به کرده وی دله وه هه بی، یان کرده وی نه ندامه کانه وه، چونکه شه وی که مه سه له ی پاک و پیسییه کانی پی ده چه سپن و، شه وی که نوپتری پی دروست ده بی، یان نوپتری پی به تال ده بیته وه، شه وی که پی دزانی شه شته حه لاله، یاخود حه رامه، هه موو شه فهرموودانه ی شه شتانه یان پی ده چه سپن، شه وشیان پی ده چه سپی که په یوه ندیی به ئیمان و عه قیده وه هه یه، وه که شه که یه کی له ناوه جوانه کانی خوا، بریتیه له (الجمیل) {که له قورئاندا نه هاتوه، به لام له فهرمایشتی پیغه مبه ردا (صلی الله علیه وسلم) هاتوه، که ده فهرموئ: {إِنَّ اللَّهَ جَمِيلٌ يُحِبُّ الْجَمَالَ} رواه مسلم: ۹۲، واته: خوا جوانه و جوانیی خوش ده وی}.

هه روه ها که دوو فریشته له گوژدا له مروف ده پرسنه وه، به یه کیکیان ده گوتری: (منکر) شه وی دیکه ش (نکیر)، {سنن الترمذی: به ژماره ۱۰۷۱}.
{یانی: شه گه ر ئیمه بلین: ئیمانمان به مونکه رو نه کیر هه یه، له به ر شه وی له فهرمایشتی پیغه مبه ری خوا دا (صلی الله علیه وسلم) هاتوه، شتیکی چاکمان کرده، مادام فهرمووده که راست بیت} (۱).

(۱) شه وی نیوان شه جوړه که وانانه {زیاده ی خۆمه.



ئنجا ئه و ریچکهمیه که جیاوازی دهخاته نیوان ئه و شتانه ی که له بواری عه قیده دان و، ئه و شتانه ی که له بواری هه لئس و که و ته کاندان، ئه و ده هیئراوی که تازه هاتو ته نیو ئیسلامه وه، زوړیک له وانه ی که پالدرانه ته لای ئه هلی سوننه ت، له دوا دواییه کان (متأخرین)، پیی کارتیکراو بوون، چونکه ته ماشایان کردوه: فهرمووده کانی ئاحاد به وه وه صف کراون گوتوویانه: هه وائی ئاحاد ته نیا گومان ده گه یه نی، که ئه وه ش قسه یه که ئینسان دهخاته هه له وه، ته عبیریکی باش نیه، چونکه زانیاری هه بوون به شتیک، جاری وا هه یه هه ر به به لگه ئاشکرایه کان ئیکتیفا ده کری، که ته ویش له حالیکه وه بو حالیک ده گوړی، به پیی ئه وه که به لگه که تا چ رادده یه کان ئاشکرایه و، تا چ رادده یه کان په نه انه، ئنجا ئه وه ش راست نیه که: گومان به ره های ی وهر بگیری، به لکو گومانی زال وهر ده گیری، که له پله ی یه قین نزیک بوویته وه، ئه و گومانه زال له ش که له پله ی یه قین نزیک بو ته وه، ته نیا له و فهرمایشتانه دا ده ستگیرمان ده بی، که چه ندان مه رجی قورسیان تیدان، {که واته: هه ر شتی به ناوی پیغه مبه ره وه (صلی الله علیه وسلم) گو ترا، گومانیک زالی نزیک له یه قین نابه خشی ت، تا کو پشتی پی به ستین، له بواری عه قیده دا}.



شایانی باسه ده بوایه ئه وه تبیینی بکری له و باسه دا، که ئه و عیبار ده به کار نه هیئری که ده گو تر ی: فهرمووده ی ئاحاد گومان، یان گومانی زال ده گه یه نی.

{چونکه جاری وایه فهرمووده که جوړی ئاحاده، به لام دلنای که پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فهرموویه تی، له بهر ئه وه ی ئوممه ت، هه ر له سه رده تا وه به هاوه لان و شو ئیکه وتووانیشه وه،

قبوولیان کردوه، لهوانیه بو یه کی جیی دئیایی بی و، بو تهوی دیکه جیی دئیایی نه بی، تنجا تهوی که بو ی جیی دئیاییه، به کاری دهینی.

به لام لیڤردا مه سه لهیه که هیه: ئایا نه گهر که سی گوتی: پروام بهو دهقانه نیه که دهرباره ده جال، یان دهرباره هاتنه خوارهوی عیسا سه لامی خوی لی بی، هاتوون، هه لویستمان چیه؟

ده لیین: نه گهر بل ی: پروام پیمان نیه، هه رچه نده پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) فرمونی، تهوه پیی کافر ده بی، به لام نه گهر بل ی: پروام نیه تهوه پیغه مبه ری خوا فرمو بی تی، ده لیین: شتیکی باشی نه کردوه به هه له دا چووه، چونکه تهوه له سه ره تای ئوممه تهوه تهو فرمایشتانه هاتوون و، زانایان باسیان کردوون، چۆن له خۆرا تو تانه یان لی ده دهی، هه ر له بهر تهوهی له عه قله تهوه ناچن؟! به لام ناتوانین حوکی کافر بوونی به سه ردا بدهین، هه تا ماموستای گه ورده کۆیه له ته فسیره کهیدا له باسی (دابة الأرض) که له قورئاندا هاتوه^(۱)، ده لی: {وای تیده گهم تهو شیخه ساختانه که به دیاندا ده گهرین، خه لکی ده که نه ده رویش} به ته ئکید ماموستا نه ده بوو وای گوتبایه، به لام تهو هیندهی رق له شیخی ساخته هه لساوه، له کاردانه وهی تهواندا، عاتیغه زوری بو هیناوهو (دابة الأرض) بهوه ته فسیر کردوه، که به ته ئکید وانیه.

(۱) سووړه تی (النمل) ئایه تی ژماره (۸۲).



به لگه کانی پشت پی به سترانی فه رموده می ئاحاد به گشتی

(عبدالله بن یوسف الجدیج) چهند به لگه یه ک دیئیتته وه، که زانیانی دیکه ش ئه و به لگانه هه ر دیئنه وه، ده باره ی ئه وه که هه والی ئاحاد ئیعتیباری پی ده کریت، ئه گه ر مه رجه کانی تییدا هاتبنه دی، چ له بواری عه قیده دا، چ له بواری هه لئس و که وته کاند، به لگه کانیش ئه مانه ن:

۱- خوی په روه ردگار له سووړه تی (التوبه) ئایه تی (۱۲۲) دا، ده فه رموی:

﴿فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَسْأَلُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾ (۱۲۲)

واته: ده بوایه له هه ر کومه ئیکی زوړی مسولمانان، که میکیان ده ربچن، پرۆن بو شارده زا بوون له ئایینداو، دواپی خه لکه که ی خویان وریا بکه نه وه، هه ر کات گه رانه وه بو لایان، تا کو ئه وانیش وریایی خویان وه ربگرن {تووشی ناشه رعیی و هه له و په له نه بن}.

ده لی: {الطائفة: الواحد فصاعدًا، والكفاية تحصل بواحد یرحل فیتفقهُ فیعودُ إلى قومِهِ وعشیرتِهِ مُبلِّغًا معلِّمًا نذیرًا، فَتَصِحُّ نِذَارَتُهُ شرعًا وتلزمُهُمْ حُجَّتُهُ، وهي خبرٌ آحادٍ} (۱).

(الطائفة): یه کینک یان زیاتره، به لام به یه ک که سیش که بچی گه شت بکات، دواپی بگه ریته وه بو لای گه له که ی و هوژه که ی، ئاگاداریان بکاته وه و فیریان بکات و وریایان بکاته وه، له رووی

شهرعه وه، وریا کردنه وه که ی بویان دروسته وه له سه ریشیان ده بیته به لگه، له گه ل شه وه شدا که هه واله که ی له جو ری ثاحاده.

۲- خوا سبحانه و تعالی له سووړه تی (الحجرات) ثایه تی (۶) دا، ده فەر مو ی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا﴾

واته: ئه ی شه وان ه ی بر و اتان هینا وه! شه گهر فاسیقینک هه والیک ی بو هینان، روونی بکه نه وه.

ده لی: {فَأَمَرَ بِالَّتَّهْتِ فِي قَبُولِ خَيْرِ الْفَاسِقِ، مِمَّا دَلَّ بِمَفْهُومِهِ عَلَى قَبُولِ خَيْرِ الْعَدْلِ}.

واته: خوا فەرمان ی کرد وه به بهر چا و روونی بو نه وه و لی کولینه وه، له ودر گرتنی هه والی بابایه کی لاری و گونا هباردا، شه مهش چه مکه که ی ده لاله ت له سه ر شه وه ده کات {که شه گهر هه والی بابایه کی (فاسق) پیو یستی بی به وه بی، ساغ بکریته وه و لی بکولریته وه داخو راس ت ده کات یان نا؟} بابایه کی داد گهر که دروی لی نه زانرا وه، ده بی هه واله که ی لی ودر بگیری {پیو یست به په له نه کردن (تثبت) و روونکردنه وه (تبیین) یش ناکات}.

۳- {تَوَاتَرَ أَنَّ النَّبِيَّ (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) كَانَ يَبْعَثُ أُمَرَاءَهُ وَقَضَاتِهِ وَسُعَاتِهِ، وَهُمْ أَفْرَادٌ، فَيَلْزِمُ النَّاسَ الَّذِينَ أُرْسِلُوا إِلَيْهِمْ، مَا جَاءَهُمْ بِهِ مِنَ الْعِلْمِ، كَمَا بَعَثَ مُعَاذًا إِلَى الْيَمَنِ، وَبَعَثَ غَيْرَهُ إِلَى غَيْرِهِ}.

واته: به ته و اتور به ئیمه گه یشت وه که پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) فەرمانده کانی خو ی و قازییه کانی خو ی و شه وان ه ی زه کات کو ده که نه وه، ده ی ناردن، شه وان ه ش هه موویان یه ک، یه ک بوون، خه لکی کیش



که ئهوانه یان دهچوونه لا، پابه ند دهکران بهوده که ئه زانیارییه ی له پری ئه که سه وه پییان گه یشتوه، وه ری بگرن، وه ک چوَن (مُعَاذ) ی نارد بو یه مه ن و، غه یری ئه ویشی نارد بو شوینانی دیکه.

۴- {قبول خبر الشهود وهم آحاد، بناءً على رُجْحَانِ صِدْقِهِمْ وَعَدَالَتِهِمْ، واجبٌ شرعاً، مع أنَّ أمرَ الصِّدْقِ والعدالةِ فيهم مظنونٌ، وذلك لجواز اتِّفاقِهِمْ على الكذبِ في الباطنِ رغبةً أو رهبةً، فقبول الروايةِ أولى، فإنَّ داعيةَ الكذبِ ممَّنْ عُرِفَ بالصِّدْقِ، ضعيفةٌ}.

واته: شایه دانیک که شایه دیی دهدهن و گومانیکی زالمان ههیه که راست دهکه ن، دهبی شاهییدییه که یان لی وه ربگرین {مادام گومانی زالمان ههبی که راستگو ن و، دادگه رن، له پرووی شه پعه وه، واجبه ئه شاهییدییه یان لی وه ربگرین} له گه ل ئه وه شدا راستکردن و دادگه ریه که یان، شتیکی گومان لیکراوه {یانی: یه قینی سه دا سه دت نیه} چونکه ده گونجی به هو ی ته ماع وه به رنان یان تر سینرانه وه، به په نامه کیی له سه ر درو ری که که وتبن، که واته: قبول کردنی گیرانه وه (روایه) - لهو جو ره که سانه - له پیشتره، چونکه هه بوونی پالنه ری درو کردن، له که سی کدا به راستگو یی ناسرابی، بیته ره.

که واته: ئهوانه هه موویان به لگه ن له سه ر ئه وه که هه والی ئاحاد، چ له بواری عه قیده، چ له بواری یاسا شه رعیه یه کانی دیکه دا، کاری پی ده کری، به لام وه ک گوتم: به مه رجی ئه وه فه رمووده یه، مه رجه کانی قبولی تیدا بیته دی.



تایبہ تمہندی سیزدہیم

قورٹان ھمووی پروونہو،

دہگونجی مروّف لہھمووی تیّیگات



به پیرزان!

ته مهش بنه مایه کی دیکه ی گرنگه له بنه ما ئیمانیی و عه قیده ییه کانی {پیربازی جه ماوهری مسوئلمانان}، چونکه هه ندیک کهس پیمان وا بووه که قورئان وا نیه که خه لک لیی تیبگات، هه لیه ته هه ندیک شتیان کردو ته بیانوو، بۆ وینه: تاییه ته کانی (متشابه) که خوا ده فهرموی: هه ندیک له قورئان (متشابه)ه، هه روه ها تهو پیتته پچر پچرانه (الحروف المقطعة)ی که له سه ره تای بیست و نو سوورته له سوورته کانی قورئاندا هه ن! به لام وهک باسی ده کمین، تهو شتانه ناگونجی بکریته بیانوو تهو، که قورئان روون نیهو ئینسان ناتوانی لیی تیبگات، چونکه خوی کاربه جی له چه ندان تاییه تدا، تهوه ی راگه یاندوه که ته م قورئانه رو شنه و رو شنکه ره دیه و، ئاسانه بۆ لی تیگه یشتن، بۆیه تهو ورده شتانه که کراون به زره به لگه (شبهه)، له به رانه ر تهو هه موو تاییه ته رو شنانه دا، خو یان رانا گرن، که خوا تی یاندا جه ختی له سه ر تهو کردو ته وه: قورئان رو ونه و، مرو ف به ئاسانیی ده توانی لیی تیبگات و، ده رکی ماناو مه به سه ته کانی بکات.

ئیس تاش با سه رنجی چه ند تاییه تیگ بدین له و بارده و:

۱- له تاییه ته کانی (۱۵ و ۱۶)ی سوورته ی (المائدة)دا، له سیاقیکدا، خوا روو له خاوه ن کتیه کان ده کات، ده فهرموی:

﴿قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ﴿١٥﴾ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾﴾



واته: بیگومان له خواوه پرووناکییهك و کتیپکی رۆشنکه رهوه تان بۆ هاتوه، خوا پرینمای که سانیکی پیده کات - که شوین په زامه ندییه که ی ده که ون - به رهو رپبازه کانی ناشتی و، له تاریکاییه کان به رهو پرووناکیی، به ویستی خۆی دهر بازیان ده کات و، به رهو راسته شه قام رپنمایان ده کات.

که واته: خوی په رهو ردگار ناوی له قورئان ناوه: پرووناکیی (نور) که ههم بۆ خۆی پروونه و، ههم دهیته هۆی پروونکردنه وه و بینینی شته کانی، ناویشی لیئاوه: (کتاب مبین)، دیاره (مبین) ته گهر له (أبان) دی (لازم) وه بی، واته: رۆشن و، ته گهر له (أبان) دی (متعدی) یه وه بی، واته: رۆشنکه رهوه، (لازم) ته وه یه که پیویستی به (مفعول به) ناکات، ده گوتری: (أبان القمَر)، واته: مانگ دهر که وت، به لام ته گهر به (متعدی) هات، پیویستی به (مفعول به) ده کات، ده گوتری: (أبان المَعْلَمُ الکتاب) واته: ماموستایه که کتیبه که ی رۆشن کردوه، واته: قورئان ههم له خودی خویدا رۆشنه، ههم رۆشنکه رهوه شه.

۲- له تاییه ته کانی (۱۷۴ و ۱۷۵) ی سوورتهی (النساء) دا، خوی به رزو مه زن پروو له مرقایه تی ده کات، ده فه رموی:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَأَنزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا ﴿١٧٤﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللّٰهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِۦ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِّنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا ﴿١٧٥﴾

واته: ئە ی خه لکینه! به دلنیا یه وه له په رهو ردگار تانه وه، به لگه یه کی ئاشکراتان بۆ هاتوه، پرووناکییه کی دره وشاوه مان بۆ

ناردوونه خوار {که مه بهست پیان قورثانه، دهشگونجی مه بهست له (بُرَهَنُّ) پیغه مبهری خاتمه (صلی الله علیه وسلم) بی،}، ئنجا شهوانه ی بر وایان به خوا هیئاوه و توند دهستیان پیوه گرتوه، بیگومان (خوا) دهیانخاته نیو به زیدی و به خششیک له لایه ن خویه وهو، به رهو لای خوی، رییه کی راستیان پیشان ده دات.

ئنجا نه گهر بگونجی مه بهست له (برهان) پیغه مبهری {خاتمه موحه ممه د (صلی الله علیه وسلم)} بی، به لام به ته ئکید مه بهست له (وَأَنزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا) ههر قورثانه، چونکه ههر قورثان دابه زیئراوه.

۳- له ئایه تی (۸۴) ی سوورپه تی (النساء) دا، خوا سبحانه و تعالی ده فهرموی:

﴿ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا ﴾ (۸۴)

واته: ئایا شهوانه له قورثان نافکر و وردنابنه وه! که شه گهر له لایه ن جگه له خواوه بووایه، ناریکیی زوریان تیدا ده بینی.

واته: ئایه ته کانی تیکده گیران و پیکه وه ناکوک و ده بوون و دژ ده بوون، به لام چونکه له لایه ن خواوه یه، ئایه ته کانی روشن و، پیکه وهش دژو ناکوک نین.



چه ند قسه یه کی زانایان به ئموونه، که قورئان پوون و فامکراوه:

أ- عه بدوللای کوری مه سعوود که زور شاره زان بووه له قورئان، ده لئ: {وَالَّذِي لَا إِلَهَ غَيْرُهُ، مَا مِنْ كِتَابٍ اللَّهُ سُوْرَةٌ، إِلَّا أَنَا أَعْلَمُ حَيْثُ نَزَلْتُ، وَمَا مِنْ آيَةٍ، إِلَّا أَنَا أَعْلَمُ فِيمَا أُنْزِلْتُ} (أخرجه البخاري برقم: (٤٧١٦)، ومسلم برقم: (٦٤٧٨)).

واته: سویند بهو که سه ی په رستراوی جگه لهو نیه، هیچ سوورده تیک نیه له کتیبی خوادا، مه گهر ده زانم له کوئ دابه زیوهو، هیچ ئایه تیک نیه، مه گهر ده زانم بوچی دابه زینراوه!

ب- حه سه نی به صرایی که به بهرجه سته ترین زانایانی تابیعین داده نری، ده لئ: {مَا أَنْزَلَ اللَّهُ آيَةً إِلَّا وَهُوَ يُحِبُّ أَنْ يُعْلَمَ مَا أَرَادَ بِهَا} (١).

واته: خوا هیچ ئایه تیکی دانه بزاندوه، مه گهر حه ز ده کات، که ئه وه ی پی مه به ست بووه، بزانی.

ئنجا خوا سبحانه و تعالی که حه زیشی کردوه، خه لک له ئایه ته کانی تیبگات، دیاره واشی لی کردوون که خه لک لیان تیبگات.

ج- مه سرووق که ئه ویش یه کیکه له زانایانی تابیعین ده لئ: {مَا نَسْأَلُ أَصْحَابَ مُحَمَّدٍ عَنْ شَيْءٍ، إِلَّا وَعَلِمُهُ فِي الْقُرْآنِ، وَلَكِنْ عَلِمْنَا قَصْرَ عَنْهُ} (٢) واته: هیچ پرسیار ئیکمان نه کردوه له باره ی هیچ شتی که وه، له هاوه لانی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم)، مه گهر زانیاری ئه و

(١) الإِتْقَانُ فِي عُلُومِ الْقُرْآنِ ج٢، ص ٤٦٤.

(٢) مجموع الفتاوى ج٢، ص ١٢٢.





شته له قورئاندا ههیه، به لام زانیاریی ئیمه کورت بوو (واته: ئیمه نه مانتوانی نه وهی که هاوه لان پیمان گوتین، هه مووی وهر بگرین).

سه رنجدانیک له (المحکات) و (المتشابهاً) ی قورئان:

ئنجا با سه رنجی تایه ته موحه که مه کان و تایه ته موته شابیهه کان بدین:

وهك گوتمان: هه ندیک له زانیان نه وهیان کرودته بیانوو گوتوویانه: چونکه قورئان تایه تی موته شابیهی تیدان، که واته: مهرج نیه هه مووی فام بکری! به پیچه وانهی نه وهیه که ئیمه کردمان به سه ردپر و ناوونیشان، که قورئان هه مووی هی نه وهیه خه لک لیی تیبگات، دوا ی نه وهی سه رنجی ده دات و تی راده مینئ.

له سووره تی (آل عمران) دا خوی کاربه جی له وباروه ده فرموی:

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَبَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ ءَأَمَّنَّا بِهِ كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ﴾ (٧)

واته: نهو (خوا) که سیکه که کتیبی ناردوته سه رتو، تایه تانیک لهو کتیبه مانا رۆشنن، نهوان بنه رتهی کتیبه کهن و، هه ندیکیشیان مانای ویکچوویان هه، ئنجا نه وانهی که لادان له دلپاندا ههیه، به مه بهستی سه ر لیثیواندن خه لک و لیكدانه وهی کتیبه که (به جوریکی چه واشه که رانه) شوین نه وهیان ده کهون که مانای ویکچووی هه، له حالیک دا که جگه له خواو قوولبووهوان له زانیاریی دا،



لیکدانه وه‌که‌ی نازانن (ئه‌وانه‌ی که) ده‌لین: بروامان پی هی‌ناوه،
همه‌مووی له لایهن په‌روهرد گارمانه‌وه‌یه، بی‌جگه له خاوه‌ن عه‌قلان
که‌س په‌ند وهرناگری.

بۆیه من به دوو شیوه خویندمه‌وه، ئه‌گهر تئیینیتان کردبێ:

(۱)- ته‌نیا خوا ماناو مه‌به‌ست، یان ئه‌و سه‌ره‌نجامه‌ی که ویستراوه له
پشت ئه‌و ئایه‌ته‌وه، ده‌یزانی: (وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ).

(۲)- ته‌نیا خواو قولبووه‌وان به زانیارییدا ماناو سه‌ره‌نجامه‌که‌ی ده‌زانن:
(وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّسَخُونَ فِي الْعِلْمِ).

ئنجا بۆ زانیارییتان! یه‌کێک له‌و هۆکارانه‌ی که مانای ئایه‌ته‌کانی
قورئان ده‌گۆڕی، مه‌سه‌له‌ی وه‌ستان (وقف)، ئه‌گهر له‌سه‌ر وشه‌ی
(اللّه) نه‌وه‌ستی، که ده‌فه‌رموی:

(وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّسَخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ ءَامَنَّا بِهِ كُلٌّ مِّنْ
عِنْدِ رَبِّنَا)

واته: ته‌نیا خواو پۆچووان به زانستدا ته‌فسیری ئه‌و ئایه‌تانه
که موته‌شابه‌ن، ده‌زانن و ئه‌وانه‌ی که به زانستدا پۆچوون، ده‌لین:
بروامان پی هه‌یه هه‌مووی له‌لایهن په‌روهرد گارمانه‌وه‌یه.

مانای وایه: وی‌پرای خوا عز و جل، پۆچووان به زانیاری
(الراسخون في العلم) یش ماناو مه‌به‌سته‌که‌ی ده‌زانن.



کورتە ی واتای (محکم) که به (محکمت) کۆ ده کریتتهوه، واته: مانا پۆشن، له چیه وه هاتوه؟ قه لایه که مه حکم بی واته: درزو که لینی تیدانین، رسته یه کیش ته گهر مانایه که ی پۆشن بی، شه وه بواری تیدانیه خه لک بۆ چوونی دیکه و واتای دیکه ی لی بگری.

به لام (متشابه) که به (متشابهات) کۆ ده کریتتهوه، واته: لیك چوو، شه و واتایه ده گه یه نی و شه وه ش ده گه یه نی، یانی: زیاتر له واتایه هه لده گری.

ئنجا که خوا ده فهرموی: (وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّسُخُونَ فِي الْعِلْمِ) واته: ماناو مه به ستیک که له ثایه ته موتاشاییه هه کان ده گیری، ته نیا خوا ده یزانی، یاخود ته نیا خوا و شه وانه ی که به زانستدا پۆ چوون و زۆر شاره زان، ده یزان.

ئنجا پیم وایه بۆیه شه م ثایه ته وا دابه زیئراوه، که بگونجی به هه ردووک شیوه که بخوینریتتهوه، چونکه مه سه له ی (متشابه) ریژدی (نسبی) یه، بۆ هه ندیک که س پۆشنه، واته: بۆ وان ویکچوو (متشابه) نیه و، بۆ هه ندی که س پۆشن نیه که واته: بۆ شه وان (متشابه) ده.

(متشابه) ده به و واتایه ی که زیاتر له واتایه هه لده گری، چونکه به زانستدا پۆ چووان هه موو واتا ویکچوو ده کانی ده زان.

به لام شه وه ی که پۆ چوو نه بی به زانستدا، هه موو شه و واتایانه نازانی که پیکده چن.





دوو هومونه له قسه ی زانایان له باره ی (متشابه) دهو:

أ- پيشهوا ته حمه دی كور ی هه نهل دهلی: {المحكم: الذي ليس فيه اختلاف، والمتشابه: الذي يكون في موضع كذا، وفي موضع كذا} ^(١)، واته: موحكمم تهوهیه كه جیاوازی تیّدانیه (واته: جوراو جور ی تیّدانیه و یهك واتای ههیه) به لام موته شابییه، تهوهیه كه له شویتیک مانایهك ده دات و، له شویتیک دیكه مانایه کی دیكه ده دات، یاخود تهو واتایهش ده دات و، تهو واتایهش ده دات.

ب- (د. عبدالله بن عبدالمحسن التركي) دهلی: {والتشابه أمر نسبي إضافي، فقد يشته على إنسان، ما لا يشته على غيره}، واته: كه خوا ده فهرموی: (آیات متشابهات) شتیکی ریژیه پال دراوه، بو هه ندیک كهس مانا كه ی روون نیه، به لام بو هه ندیکیان مانایه كه ی روونه.

كه دهلی: (أمر نسبي إضافي) واته: به نسبته هه ندیکه وه وایه و، به نسبته هه ندیکه وه وایه و، ته گهر پال بدریته لای كه سیك، بو تهو مانایه كه ی نارووشنه و، بو كه سیکی دیكه مانایه كه ی رووشنه، یانی: مانای ئایه تیک، جاری وایه بو كه سیك رووشن نیه، به لام بو كه سیکی دیكه رووشنه.

له عه بدوللای كور ی عه بباسه وه گپر دراوته وه كه گوتویه تی: من لهو كه سانه م كه مانای (متشابه) ده زانم، دیاره ده بی هه واش بی، چونكه پیغه مبهری خوا (صلى الله عليه وسلم) دوعای بو كردوه به چهند بیژیهك هاتوه، یهك له وانه: {اللَّهُمَّ فَفِّهْ فِي الدِّينِ

(١) العدة في أصول الفقه، (٢/٦٨٥).



وَعَلَّمَهُ التَّأْوِيلَ} أَخْرَجَهُ ابْنُ حِبَّانَ بِرَقْمٍ: (٧٠٥٥)، قَالَ شُعَيْبُ الأَرْنَؤُوطُ: إِسْنَادُهُ صَحِيحٌ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ.

واته: ئه ی خواجه! له ئاییندا تییبگه ی نه و لیكدانه وه و ته فسیری قورثانی فیڕ بکه.

مانای وشه ی (تأویل):

به نسبه ت وشه ی (تأویل) وه، له ئه صلی مانا زمانه وانیه کهیدا
واته: گێڕانه وه (أَوَّلُ يُؤَوَّلُ تَأْوِيلًا) واته: گێڕانه وه، (أَلْ يُوَلِّ) یانی:
(رَجَعَ يَرْجِعُ)، (أَوَّلُهُ) یانی: (رَجَعَهُ) گێڕایه وه.



١٤٣



(ابن تیمیة) دهلی: (ولفظُ التأویل فی عُرْفِ السَّلَفِ له معنیان: أحدهما: تفسیر الکلام و بیان معناه، وأما المعنی الثاني للتأویل، فهو نفس المراد بالكلام، فإن كان الکلام أمرًا أو نهیًا، فتأویله نفس فعل المأمور به، وترك المحذور، كما قالت عائشة رضي الله عنها: «كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يُكثِرُ أن يقول فی ركوعه وسجوده: «سبحانَكَ اللهم ربَّنَا وَبِحَمْدِكَ، أَللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي «یتأوَّل القرآن، تعني: أن هذا هو تأویل قوله تعالى: { فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ } النصر: ٣.

وإن كان الکلام خبرًا، فتأویله: نفس الشيء المُخْبَرِ عنه، فتأویل ما أخبر الله به عن نفسه، وعن اليوم الآخر، هو نفس الحقيقة التي يُخْبَرُ عنها، وذاك في حق الله، هو كُنْه ذاته وصفاته التي لا یعلمها غیره، وتلك هي المتشابه الذي لا یعلم تأویله إلا الله، وهذا هو الذي یجب تفویض العلم فيه إلى الله عزَّ وجلَّ»^(١).

(١) مجموع الفتاوی، ج ٦ ص ٤٣٤، عن (مجمل اعتقاد أئمة السلف) ص ١٤٧-١٥١، د. عبدالله بن عبدالمحسن التركي.



واته: وشه ی (تأویل)^(۱) له لای زانایانی پِشین دوو واتای هه ن:

یهک: پروونکردنه وهی مانای ئه و قسه یه و، مه به ست پِیی چییه؟

دوو: مانای دووهمی بریتیه له: خودی ئه و مه به سته ی که و یستراوه
بۆ ئه و شته، نهک مانایه که ی، واته: ئه گهر ئه و قسه یه، فه رمان
بی، یان قه دهغه کردن بی، (تأویل) کردنه که ی بریتیه له ته نجامدانی
ئه و فه رمان پیکراوه، یان خو لئ دوور گرتنی ئه و قه دهغه کراوه،
دایکمان عایشه خوا لی رازی بی گوتویه تی: {کان رسول الله
صلی الله علیه وسلم یُکثر أن یقول فی رکوعه وسجوده: «سبحانک اللهم
ربنا وِبحمدک، اللهم اغفر لی» یتأول القرآن، تعنی: أن هذا هو تأویل قوله
تعالی: (فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّکَ وَاسْتَغْفِرْهُ) النصر: ۳} واته: پیغه مبه ری خوا
(صلی الله علیه وسلم) له رکوع و کړنووشی دا ددیفه رموو: پاکیی
بۆ تۆ ئه ی خوایه و په روهر دگارمان! ستایش بۆ تۆ، ئه ی خوایه! لیم
ببوهره، ته ئویلی قورئانی ده کرد، واته: که خوا له کوئایی سوورپه تی
(النصر) دا فه رموو یه تی:

{ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّکَ وَاسْتَغْفِرْهُ } به ستایش کردنی
په روهر دگار ته وه به پاک ی بگهرو داوای لیبوردنی لیبکه، پیغه مبه ر
(صلی الله علیه وسلم) ئه وه ی جیه جی کردود، ئه وه ی که خوا لی
ویستود، جی به جینی بکات.

به لام ئه گهر هه وāl پیدان بی، ته ئویل کردنی هه وāl پیدان،
بریتیه له هاتنه دی خودی ئه و شته هه وāl پیدراوه، ئه وه ی که خوا

(۱) ئه بو جه عفهری ته به ری له ته فسیرده کی خویدا ئه م وشه یه زۆر به کاردینی،
به مانای لیکنده وه ته فسیری ئایه ته کان.

هه‌والی پیداو ده‌رباره‌ی خو‌ی، یان ده‌رباره‌ی پو‌ژی دوایی، بریتیه له هاتنه دی ئەو حه‌قیقه‌ته که خوا هه‌والی پیداو، ئنجا به نسبته خوی به‌رزى مه‌زنه‌وه، بریتیه له چیه‌یه تی خواو سیفه‌ته‌کانی، که جگه له خو‌ی کهس نایانزانی، ئەوه‌ش ئەو (متشابه‌)یه که جگه له خوا هیچ کهس (تأویل)‌که‌ی نازانی {خوا چۆنه؟ سیفه‌ته‌کانی چۆن؟ به‌هه‌شت و دۆزه‌خ به‌و ورده‌کارییه‌ی که هه‌ن، چۆن؟ ته‌نیا خوا ده‌زانئ} ئنجا ئەوه جو‌ره ته‌ئویل‌که پیوسته زانیارییه‌که‌ی بگێردیته‌وه بو‌ لای خوا.

بو‌ زیاتر پروون بوونه‌وه‌ی مه‌به‌ست ده‌لێن:

خوا سبحانه و تعالی باسی خو‌ی کردوه، باسی سیفه‌ته‌کانی خو‌ی کردوه، بو‌ وێنه: باسی چوونه سه‌ر عه‌رشی خو‌ی کردوه، ئنجا ئەوه‌نده‌ی که لێی حالێ ده‌بین، ئەوه دیاره‌و، ئەوه‌ی که لێی تیناگه‌ین، ئا ئەوه‌یانه که له له‌گه‌ڵ راوه‌ستان (وقف) له‌سه‌ر وشه‌ی (الله)‌دا، ده‌گونجی که ده‌فه‌رمو‌ی: (وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ).

که‌واته: هه‌ندی‌ک له‌ئایه‌ته‌کان، به‌شێک له واتایه‌که‌یان ته‌نیا خوا ده‌یزانی، به‌لام ئەوه‌ی دیکه‌یان که مانا گه‌شتیه‌که‌یانه، ئیمه‌ش ده‌یزانین، یاخود به‌لایه‌نی که‌مه‌وه زانیانی پو‌چوو ده‌یزانن، ئنجا ئەوه‌نده‌ی که ده‌زانئ، به (متشابه) له قه‌لم نادری و، ئەوه‌ی که نازانئ ئەوه (متشابه)‌وه ده‌بی بگێردیته‌وه بو‌ لای خوا.

ئەوه‌ش باس و باب‌ه‌تیکی زو‌ر ورده‌و زانیان زو‌ر مش‌ت و مریان بووه له‌سه‌ر ئایه‌ته‌کانی: (محکمات و متشابهات)، گزنگ ئەوه‌یه ئیمه‌ بزانی که قور‌ئان له‌به‌ر گه‌لی‌ک حیکمه‌ت، خوا زو‌ربه‌ی زو‌ری



تایه ته کانی کردوونه (محکمت) که دهر باره شیان دده فره رموی: ته وانه
ته سلی قورپانن، هه ندیکیشیان (متشابهات) مانا ویک چوون، ئنجا
ته وانه ی که دلیان لادان و نه خوشیی تیدابی، له جیاتی ته وهی
به دوا ی تهو هه موو تایه ته موحه مانه بکهون، به دوا ی هه ندی
تایه تی موته شابییه ده کهون، که زیاتر له واتایه که هه لده گرن.

حیکمهت چیه خوی کار به جی هه ندیک له تایه ته کانی به (متشابه) ناردوون؟

زانایان بو وه لامی تهم پرسیاره زور شتیان باسکر دوه، که پیم وایه
گرن گترینیان تهم دووانه ن:



۱- تهو راستییانه ی که قورپان گرتوونه خوی، له وه مه زنترن که
عه قلی ئینسان ئیستیعیان بکات، بویه خوی کار به جی هه ندیک
لهو راستییانه ی خستوونه دوو تووی هه ندیک تایه تی (متشابه) وه،
که زیاتر له واتایه که هه لده گرن، بو وینه: خه لکیکی عه وام، که ده لی:
خوا له سه ره عه ر شه، له ئاسمانه، به پیی ئاستی خوی لیی تیده گات
و، جو ره تیگه یشتیکی هه یه، جیا یه له هی زانایه کی رۆچوو،
تهو یش به قه دهر خوی لیی تیده گات، هیچ کامیشیان وه که ته وه ی که
له واقعدا هه یه، بهو شیویه لیی تیئاگه ن، بویه خوی کار به جی تهو
بابه ته مه زانایه ی خستوونه چوار چیوه ی تایه ته مانا ویکچوو ده کانه وه.

۱۴۶



۲- ته گهر تایه ته مانا ویکچوو ده کان (متشابهات) نه بوونایه، زانایان
هینده لییان نه ده کو لیه وهو مش و مریان نه ده بووو، سه ره نجام هینده
به تایه ته کاندایه قوول نه ده بوونه وه، سبحان الله! ته نیا تهمه ته وه

ده گه یه نی ئه م قورئانه فهرمایشتی خواجه، چونکه ئیستا که سیك بلی: خه لکینه! وهرن، ههتا بوتان ده کری له م کتیبه م وردبهنه وه، تیی بگهن و لیی رابمینن، مانای وایه ده بی زور دلنیایی، که هه رچه نده سه رنجی بدن و تیوهی رابمینن، که م و کورتیییه کی تیدا نابینه وه، وهك خوا دهربارهی دروستکراوه کانی خوی فهرموویه تی:

﴿ مَا تَرَىٰ فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِن تَفَوُّتٍ ۖ ﴾ (۲)

واته: له نیو دروست کراوی خوادا ناریکی نابینی.

دهربارهی کتیبه که شی فهرموویه تی:

﴿ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا ۖ ﴾ (۸۲) النساء.

واته: ئایا له قورئان رانامینن! نه گهر له لای جگه له خواوه بووایه، جیاوازی و ناریکی زوریان تییدا ده دی.

به لی، خوا هه م دروستکراوه کانی به باشترین شیوه خولقاندوون، وهك ده فهرمووی:

﴿ صُنِعَ اللَّهُ الْذِي أَنْقَضَ كُلَّ شَيْءٍ ۖ ﴾ (۸۸) النمل.

هه م قورئانی شی به باشترین شیوه فهرموود، وهك فهرموویه تی:

﴿ وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا ۖ ﴾ (۱۱۵) الأنعام.

واته: فهرموودهی په روهرد گارت له راستیی و داد گهرییدا ته وای کردوه.

بویه: نه له دروستکراوه کهیدا که م و کورپی هه یه و، نه له فهرمایشته که شی دا.



تایبہ تمہندی چوار دیہہ

ھۆکارەکان کاریگەرییان لە کارتتیکراو ەکانیاندا
 ھەبە، بە مۆلەتی خوا (الأسباب لها تأثير في
 مُسَبَّباتها، یا ذن الله)



به پیزان!

ئهم مهسه لهیهش یه کیکه لهو بابته عه قیده بیانه ی که مشت و مری زوریان له سهر بووهو، بهردهوام له سه ریشیان ههیه، ئایا مه بهست پی چیه که هوکاره کان کاریگه ریشان ههیه، له شته پهیدا بووه کاندای، به لام به مؤله تی خوا؟

مه بهست نه وهیه {جه بریه} هه بوون، گوتوویانه: ویستی مروف و دهسته لاتی مروف، هیچی له دهست نایهت، هه رچی ههیه و هه رچی پهیداده بی، خوا دروستی دهکات و مروف هیچ کاریه! ئنجا لیژدهایه که مه لای گه وره ی کویه له دیژر شیعریکی دا دهلی:

چونکه سه لبی ته ئسیریان له قودره تی عه بدی کرد
ئۆممه تی وا زه به لاح هه مووی به زینه دووی مرد

ئنجا ئهم فیکره ی (جه بریه) دوایی به سهر زۆریه ی ئۆممه تدا، گشتینراوهو، ئیستاش له گه لدا بی، خه لکینکی زۆر، له نیو گه لانی ئیسلام: کورد، عه رب، تورک، فارس، ئه فغان، هیند.. دهلین: مروف هیچ کاریه! به لام بیگومان نه وه راست نیه و، مروفیش شته و شتیشی له دهست دی، به به لگه ی نه وه که خوا سزای ده دات و پاداشتی ده داته وه، که واته: دیاره شتیکی له دهست دی، ئنجا بویه نه و مهسه لهیه م وهک یه کیک له بنه ما ئیمانی و عه قیده یه کانی {جه ماوهری مسوئلمانان} داناوه، که: {هوکاره کان کاریگه ریشان ههیه، به لام به مؤله تی خوا} چونکه زیده پوی و کورته ئنانی زۆری تیدا کراوه:

۱- جه بریه کان دهلین: مروف، هیچ کاریگه ری نیه و، وهک پووشکه ی بهردهم با وایه، له به رانه ر ویستی خوا دا!



(۲)- موخته زیله ش به پیچه وانهی وانه وه: مروّقیان کردوه به همه کاره و دهلّین: به دیهینه ر (خالق) ی کرده و کانی خویه تی.

(۳)- نه شعهریه کان دهلّین: مروّف کاریگه ری (تأثیر) ی هیه، به لام کاریگه رییه کی زاتی نیه، ئیستاش نه شعهریه کان له کتیه کانیا ندا و دهلّین، بو وینه: (محمد سعید رمضان البوطی) رده مته تی خوی لیبی که زانیه کی باشیش بووه، له کتیه کیدا به ناوی: (السلفية مرحلة مباركة من التأريخ الإسلامي، وليس مذهباً إسلامياً) له ویدا باسی هم مه سه له یه ده کات و دهلی: نه شعهریه کان دهلّین، بو وینه: کاتیک که باران دباری و گیا ده روی و سه وزایی ده روی، نه وه به هو ی بارانه وه نیه، به لکو خوا هاوکات له و کاته دا که نه و بارانه دبارینی، نه و سه وزاییه ش ده رویی، نه گه رنا رووه که که به بارانه که ناروی! هه روه ها دهلّین: که مروّف ناو ده خواته وه و تینو وایه تی ده شک، به ناوه که تینو وایه تی ناشکی، به لکو له و کاته دا خوا تینو وایه تی مروّف ده شکینی و نیه نیلی، نجا نه وان به و حالته دهلّین: حالته تی ویکر ابون (اقتران)، به لام ثایا نه وانه بوچی و دهلّین؟

گوتو ویا نه: چونکه نه گه ر بلین: نه و شتانه کاریگه ری سه ره خو (مستقل) و خودیان هیه، له دهسته لاتی خوا کم ده بیته وه! به حیساب بو نه وه ی به رگری بکه ن له ره های و یست و دهسته لاتی خوا، گوتو ویا نه: شته کان کاریگه ری سه ره خو و خودیان نیه، به لکو خوا وای دانه، له و کاته دا که نه و شته ده گاته نه و شته، نه و شوینه واره په یدابی.



هه لئه ته له نیو فیهله سووفه رۆژئاواییه کانیشدا، هه ندیکیان به تایبته {دیفید هیوم}^(۱) شهو بیرۆکه یان هه یه.

به لام به دنیایی شهو بیرۆکه یه هه لئه یه و پیچه وانه ی: وه حیی و عه قل و واقیعه و، شهو دی له کتییی خواو فه رمایشته کانی پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) ده فامریته وه، شهو دیه که شته کان کاریگه ری سهر به خو و خودی یان هه یه، به لام کاریگه ری به که خوا له واندا دایناوه، بۆ وینه: خوا وای داناوه ئاو تینو وایه تی بکشینی، باران پرووه ک بروینی، هه روه ها هه موو شته کانی دیکه ش، خوا ی کار به جی وای کردوه شهو شتانه شهو کاریگه ری به خودی یان هه ی، ئنجا مادام خوا دایناوه، که واته: له دهسته لات و ویستی ره های خوا که م نایسته وه.

با ته ماشای شهو ده قانه بکه ین:

۱- له نایه تی (۹) ی سوورپه تی (ق) دا، خوا ی به رزو مه زن ده فهرمو ی:

وَنَزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُّبَارَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ



واته: له سه ریوه ئاو یکی به پیژمان دابه زاندوه، بهو ئاوه باغ و بیستان و دانه و ئله یه کییان پرواندوه، که دهووریته وه.

که واته: پرووه که که به ئاوه که پرواوه، مانای وایه: شهو ئاوه کاریگه ری به کی خودی هه یه، که ده بیته هو ی پروانی باغ و باغات و ده غل و دان.

(۱) دیفید هیوم (۱۷۱۱- ۱۷۷۶ز)، بر وانه: (الموسوعة الفلسفية المختصرة) ص ۴۰۹- ۴۰۸.



۲- ههروهه ها له تاییه ته کانی: (۱۵ و ۱۶) ی سووره تی (المائدة) شدا، خوا روو له خاوین کتیبه کان دهکات، دهفه رموی:

﴿..قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ ﴿۱۵﴾ يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ ﴿۱۶﴾﴾

واته: بیگومان پرووناکییه ک و کتیبیکی رووشنکه ره وهتان له خواوه بو هات، که خوا رینمایی کهسانیکی پیدهکات - که شوین ره زامه ندییه که ی دهکمون - به رهو ریبازه کانی ناشتی رینمایان دهکات.

دهفه رموی: (يَهْدِي بِهِ) یانی: خوا به هوی ئه و پرووناکی و کتیبه رووشنکه ره وه هیدایه تیان ددهات.

هه لبه ته نایهت زور زورن، به لام من ئه و دووهم به نمونه هیناونه وه.

۳- با له و باره وه ئاماره به و فه رمایشتهش بکهین، که پیغه مبه ری خوا (صلى الله عليه وسلم) دهفه رموی: {إِنَّ هَذِهِ الْقُبُورَ مَمْلُوءَةٌ ظُلْمَةً عَلَىٰ أَهْلِهَا، وَإِنَّ اللَّهَ يَنْوِّرُهَا لَهُمْ بِصَلَاتِي عَلَيْهِمْ} مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ: الْبَخَارِيُّ برقم: (۴۵۸)، وَمُسْلِمٌ برقم: (۹۵۶).

واته: بیگومان ئه م گوڤانه پرن له تاریکایی، بو ئه و کهسانه ی که خراونه نیویانه وه، به لام خوا به هوی دوعای منه وه، پرووناکیان دهکاته وه.

که واته: دوعایه که ی پیغه مبه ر (صلى الله عليه وسلم) هوکاره بو ئه وه ی تاریکییه که ی نیو گوڤره کان، بگوڤدری بو رووشنایی.





که واته: لیژدها دوو هه لۆیستی تیپه پینه رو کورتهینه ری پیچه وانیه یه کدی هه ن و، هه لۆیستیکی پیچه وانیه وانیش، که حاله تیکی راست و هاوسه نگه، هه یه:

(۱)- هه لۆیستی تیپه پینه ر:

ده لۆی: هۆکاره کان کاریگه ریه کی سه ره خۆو خودی (مستقل و ذاتی) ناپه یه وستیان هه یه، واته: دایده پرن له ویست و دهسته لات ی خواو، ده لۆین: کاریگه ریه که هی خودی شته کانه و بهرده و امیش ده بی.

(۲)- هه لۆیستی کورتهینه نان:

ده لۆی: هۆکاره کان هیچ کاریگه ریه یان نه.

(۳)- هه لۆیستی راست و هاوسه نگ:

ده لۆی: هۆکاره کان کاریگه ریه یان هه یه، به لام به هۆی شه و ده، که خوا شه و کاریگه ریه ی له نیو شه و شتانه دا داناوه، داپراویش نه له ویست و دهسته لات ی خواو، هه ر کات به یه وی، شه و کاریگه ریه راده گری، یان ناپه یل ی.

شایانی باسیشه هه ر به و دیژده ی کۆتایی، وه لام ی شه و قسانه ده ردیته وه که شه وانیه بر وایان وایه هۆکاره کان کاریگه ری خودی (تأثیر ذاتی) یان نه، به به لگه یان دینه وه و:

أ- بۆ وینه، ده لۆین: شه دی شه وه نه ئیبراهیمیان خستنه نیو ئاگر، به لام ئاگر نه یس ووتاند، ئنجا شه گه ر ئاگر کاریگه ری زاتی هه بو وایه، وه ک چۆن شته کانی دیکه ده سووتینی، ده بوو ئیبراهیمیشی سووتاند بایه،





به‌لام ئیبراهیمی نه‌سووتاند، که‌واته: ئاگر کاریگه‌ری زاتی نیه!
ب- هه‌روه‌ها ده‌لێن: موساو هاروون و گه‌له‌که‌یان چوونه نیو ده‌ریاری
سووره‌وه، که‌چی ئاو نه‌یخن‌کاندن، ئنجا ئاو ئه‌گه‌ر کاریگه‌ری زاتی
هه‌بوایه، ده‌بوو بیان‌خن‌کینێ!

به‌لام له‌راستییدا ئه‌وه به‌لگه‌ نیه، چونکه‌ خوا سبحانه و تعالی
کاریگه‌ری زاتی له‌ شته‌کاندا داناوه، به‌لام هه‌رکات فهرمووی:
کاریگه‌ریستان نه‌بی، نایانبی، به‌به‌لگه‌ی ئه‌وه که‌ خوا ی کاربه‌جی
ده‌فهرمووی:

﴿قُلْنَا يٰنَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلٰى اِبْرٰهِيْمَ﴾ ﴿٦٩﴾ الانبياء.

گوتمان: ئه‌ی ئاگر! ساردبه‌و سه‌لامه‌ت به‌ له‌سه‌ر ئیبراهیم.

ئنجا ئه‌گه‌ر وای پی نه‌فهرمووبایه، ده‌یسووتاند، واته: خوا
کاریگه‌رییه‌که‌ی لیستاندۆته‌وه له‌و کاته‌دا.

هه‌روه‌ها به‌ نه‌سبه‌ت ده‌ریای سووریشه‌وه، به‌ هه‌مان شیوه، خوا
توانا و کارزان کاریگه‌رییه‌که‌ی لیستاندۆته‌وه، ئه‌گه‌رنا وه‌ک چوون
فیرعه‌ون و سوپایه‌که‌ی خن‌کاند، ئه‌وانی دیکه‌شی ده‌خن‌کاند.

AliBapir

archive.org/details/@alibapir

AliBapir

Google Play

App Store

QR codes for Google Play and App Store

AliBapir

www.alibapir.com

QR codes for social media and website

تایبه‌تمه‌ندی پازده‌یم

The collage features a central portrait of a woman with a green and white headscarf. Surrounding the portrait are various promotional elements:

- Top Left:** Facebook link: [Alibapir/](https://www.facebook.com/Alibapir/)
- Top Right:** Facebook link: [Alibapir/](https://www.facebook.com/Alibapir/)
- Middle Left:** Email link: archive.org/details/@alibapir
- Middle Right:** YouTube link: [Alibapir/](https://www.youtube.com/channel/UCBapir)
- Bottom Left:** AliBapir logo with QR codes for Google Play and App Store.
- Bottom Right:** Contact information for AliBapir, including a QR code and a phone number.

Text at the top of the collage: "نه زوړه کړه‌مه‌ندی پازده‌یم" (We have achieved a great achievement).



خوشک و برا به ریزه کانم!

ئه میس یه کی دیکه یه له بنه ما ئیمانیی و عه قیده ییه کانی
رپبازی جه ماوهری مسوئلمانان.

ئجنا ئهم مه سه له یه ش یه کیکی دیکه یه له و مه سه لانه ی که له نیو
مسوئلماناندا، مشت و مریان له سهر بووه:

(۱)- موخته زیله گوتوویانه: عه قل به ته وایی چاکیی و خراپیی
شته کان ده زانی و، په کی له سهر وه حیی نه که وتوه.

(۲)- جه بریه و ئه شعهریه گوتوویانه: عه قل چاکیی و خراپیی
شته کان نازانی، هه تا خوا نه فه رموی: ئه و کرده ویه باشه، ئیمه
نازانی باشه و، هه تا نه فه رموی: خراپه، ئیمه نازانی خراپه!

به لام له راستیدا دیسان ئهم دووانه ش تیپه راندن و به زایه دانن.

أ- ئه وه تیپه راندنه که بلئی: عه قل چاکیی و خراپیی هه موو کرده و کان
ده زانی و، په کی له سهر وه حیی نه که وتوه.

ب- هه روه ها ئه وه ش به زایه دانه که بلئی: عه قل چاکیی و خراپیی
هیچ کام له کرده و کان، نازانی.

ج- به لام هه لویستی راست و هاوسه نگ ئه ویه بلئی: ده گونجی عه قل
چاکیی و خراپیی زۆریه، یان هه ندیک له کرده و کان بزانی، به لام مه رج
نیه هی هه موویان بزانی و، پاداشت و سزاش ته نیا له رپی شه رعه وه
ده زانی.

ئجنا ئه مه ش ئه وه ی له سهر بینا ده کری که: ئایا ئه گه ر خوا
پیغه مبه رانی نه نارده بان و، شه ریه ته کانی دانه به زانده بان، خه لک پابه ند
(مُلَزَم) بوو، خوا پیه رستی؟



به پئی رای موعته زیله بی، به لی، چونکه عه قل هه موو شته چاک و خراپه کان ده زانی، که واته: مروفت مولزده به وهی خوا بپهرستی، ته گهر خوا پیغه مبه رانیشی نه ناردبان.

به لام به پئی رایه که ی دیکه، نه خیر، خه لک به بی هاتنی وه حیی مولزده نابن خوا بپهرستن.

به لام بیگومان ته گهر خوا پیغه مبه رانی نه ناردبان، وه لامه که ی به دهقی قورشان زانراوه، که خه لک مولزده به خوا پهرستی نه ده بوون، وه که خوا فهرموویه تی:

﴿وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّى نَبْعَثَ رَسُولًا﴾ (١٥) الإسراء.

واته: ئیمه تا کو پیغه مبه ر نه نیرین، خه لک سزا نادرین.

هه روه ها له سوورده تی (النساء) دا، خوا سبحانه و تعالی ده فهرموئی:

﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾ (١٦٥).

واته: (ته وانه) پیغه مبه رانیکی دلخوشکه رو ترسینه رن، تا کو له دوا ی پیغه مبه ران، خه لک به لگه ی نه بی له سه ر خوا، بیگومان خوا زالی کار به جیه.

که واته: ته گهر پیغه مبه ران نه هاتبان، خه لک به لگه و بیانوی هه بوو، له به رانبه ر خوا دا (عز وجل)، ئینسان زور سه ری سوورده مینی: هه ندی له مسولمانان کاتی خو ی به هه ندیک شته وه سه رقال بوون، به بوچوونی من، ته گهر هه ر گه رابانه وه توژیک

ته ماشای تاییه ته کانیان کردبایه، ئەو هه موو مشت و مرهیان پیکه وه نه ده کرد، به لای به راستیی وهك موعته زیله ده لاین: وانیه که عه قل هه موو شتیک بزانی، به لام دیسان وهك جه بریی و شه شعهرییه کانیش گوتوویانه، وانیه که عه قل هیچ شتیک نه زانی.

هه لویستی راست ئەوه که عه قل زۆر شت ده زانی، به لام هه ندیک شت نازانی، واته: له چاکیی (حُسن) و خراپیی (قُبْح) ی شته کان، به لام ئەوه که کام له کرده ده کان سزا، یان پاداشت ده خوازی؟ بۆ وینه: کوشتن (قتل) سزای ههیه، چون ده زانین؟ راسته به عه قل ده زانین: نوێژ کردن چاکه و، کوشتن خراپه، به لام ئەوه که دهیی سزای قه تل له دنیا دا به و جوړه بی، له قیامهت به و جوړه بی، یا خود نوێژ کردن و پوژوو گرتن، ئەوه پاداشتیانه له قیامهت دا، ئەوه ته نیا به شرع ده زانی.

ته گهر ته ماشای ئەم تاییه تانه ش بکهین، ئەو هه لویسته هاوسه نگه، زۆر جوان دهرده که وئ:

۱- له سوورتهی (المائدة) تاییه تی (۱۰۰) دا، خوی کاربه جی ده فهرموئ:

﴿قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيثِ فَاتَّقُوا اللَّهَ يَتَأُولَىٰ أَلْبَسَ لَعَلَّكُمْ تَفْلَحُونَ﴾ (۱۰۰)

واته: (به پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) ده فهرموئ): تو بفهرموو: پیس و پاک یه کسان نین، هه رچه نده زۆری پیس تو سه رسام بکات، ئەی خاوه ن عه قله کان! پارێژ له خوا بکه ن، به لکو سه رفراز بن.



لیرده دا که خوا ده فهرموی: (لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ) پاشانیش خاوهن عه قلان ددهوئینی، یانی: بۆ هه موو عه قلمه ندان هه ر وایه، که واته: عه قل تا کو رادده یه ک، پاک و پیس له یه ک جیا ده کاته وه، مانای وایه ئینسان تا کو عه قلی به هیژتری، پاک و پیس زیاتر لیک جیا ده کاته وه، زیاتر ده توانی پارێژ له خوا بکات و، خوی له پیسه که بیاریژی و، پاکه که هه لبریزی.

۲- له سوورده تی (النساء) ئایه تی (۱۶۵) دا، که پیشتریش هینامان، خوا سبحانه و تعالی ده فهرموی:

﴿رُسُلًا مُّبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا﴾ (۱۶۵)

واته: پیغه مبه رانیکی دلخوشکه رو ترسینه ر تا کو له دوا ی پیغه مبه ران، خه لک به لگه ی نه بی له سه ر خوا، بیگومان خوا زالی کار به جیه.

۳- له سوورده تی (الأعراف) دا ئایه ته کانی (۱۵۵ و ۱۵۶) خوا سبحانه و تعالی نه وه ی که گو تو ومانه، زۆر به روونی ده ری ده خات، ده فهرموی:

﴿وَرَحِمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ﴾ (۱۵۶) الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْنُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ

الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِنَّ الْخَبِيثَ وَيَضَعُ عَنْهُنَّ إِصْرَهُنَّ وَالْأَغْلَالَ
الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِنَّ فَأَلْذِيْنَ ءَامَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوْهُ وَنَصَرُوْهُ وَاتَّبَعُوا
النُّوْرَ الَّذِيْ أُنْزِلَ مَعَهُ ؕ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿١٥٧﴾

واته: «خو» فهرمووی: به زهییه کهم (له دنیا دا) هه موو شتیکی
گرتۆتوه، ئنجا (له دواړوژدا) بۆ ئهوانه ی دهنوسم (و تهرخان
دهکه م) که پارێز دهکه ن و زهکات دده ن و، ئهوانه ی پر و ا به ئایه ته کانمان
دین، ئهوانه ی دهکه ونه شوین رهوانه کراو و پیغه مبه ری نه خوینده وار،
ئهو که سه ی که (پیناسه و نیشانه ی) له ته و رات و ئینجیلدا (خاوه ن
کتیبه کان) له لای خویندا به نووسراوی دهیین، فهرمانیان پیده کات
به هه رچی شتی په سنده و، رپگرریان لیده کات له هه رچی شتی
ناپه سنده و، هه رچی شتی باش و سوود به خشه، بۆیان هه لال ده کات
و، هه رچی شتی خراب و زیانبه خشه، لییان قه دهغه ده کات و، ئهو
باره قورسه (ی له سه ر شانیان بووه) و ئهو کو ت و زنجیرانه ی له
ده ست و گه ردنیاندا بوون، لییان لاده بات، ئنجا ئهو که سانه ی پر وایان
په یناوه و، رپزیان گرتوه و، پشتیان گرتوه و، شوین ئهو ره و ناکییه
که و تون، که له گه لیدا نیراوده ته خواری، ئا ئهوانه سه رفران.

دیاره سوورده تی (الأعراف) مه که کییه، که واته: که ده فهرمو ی:
(يَا مُرْهُم بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَهُم عَنِ الْمُنْكَرِ) دیاره ده بی: به باش
زانرا و (معروف) و، به خراب زانرا و (منکر) ده کان، دیارین بۆ عه قل،
ئهو (باشه) ی که به عه قل ده زانری باشه و، ئهو (خرابه) ی به
عه قل ده زانری خراپه، باشه که ده بی ته نجام بدری و، خراپه که ده بی
خوی لی به دوور بگیری، ههروه ها ره و زییه خو ش و به سووده کان



(طیبات) و رۆزییه پیس و زیانبه خشه کان (خبائث)یش، به هه مان شیوه، کهواته: تاكو راددهیهك عهقل چاك و خراپ و، پاك و پیس و، سوودبه خش و زیانبه خشه کان، دهزانی و له یه کیان جیا دهکاتهوه.

به لام ئایا عهقل هه رچی (معروف) و (منکر)ه، دهیانزانی؟ له راستییدا ئه ویش پله پلهیه، بۆ وینه: عهقلی پیغه مبه ران، مه گه ر به ده گهن، ئه گه رنا هه رچی (معروف) و (منکر)ه زانیویهوه، هه رچی (طیبات) و (خبائث)ه زانیویه، بۆیه پیغه مبه ران، پیش پیغه مبه رایه تییش زۆر پارێزراو بوون، به لام ئایا به گشتیی مروفه کان دهتوانن چاك و خراپ و، پیس و پاك، لێك جیا بکه نه وه؟ بیگومان نه خیر، ده بی شهرع بۆیان دیاریی بکات.



١٦٤



کهواته: ئه وه هه لۆیستی راست و دروسته، که عهقل هه ندیک له شته کان دهزانی، که چاکن و، هه ندیکیشیان دهزانی که خراپن، ههروه ها هه ندیک که پیسن و، هه ندیک که پاکن، به لام ته وایی زانیاریی ده باره ی (معروف) و (منکر) و (طیب) و (خیث) ته نیا به هۆی شهرعه وه دهزانی و، پاداشت و سزاش ته نیا به هۆی شهرعه وه، پیویست ده بن و، رۆو له مروفه کان ده کهن.

له ئه ووه کومه لانییه کان له خه لقیان

ئێمه ئێمه ئێمه ئێمه ئێمه ئێمه

ئێمه ئێمه ئێمه ئێمه ئێمه ئێمه

AliBapir

ئێمه ئێمه ئێمه ئێمه ئێمه ئێمه

ئێمه ئێمه ئێمه ئێمه ئێمه ئێمه

active.org/details/@alibapir

AliBapir

www.alibapir.net

AliBapir

AliBapir

AliBapir

AliBapir

AliBapir

تایپه‌تمه‌ندی شازده‌یهم

وہابی راست و عقلی تہواو،

هەردەم پێکەوه گونجاون





به‌پِزان!

ئه‌میش‌یه‌کی دیکه‌یه له بنه‌ما ئیمانیی و عه‌قیده‌یه‌کانی {پِربازی جه‌ماوه‌ری مسوئلمانان} به‌دلنیاپی هه‌ر‌گیز ناگونجی و ده‌حیه‌کی راست و دروست هه‌بی، له‌گه‌ل بۆ‌چوونیکی عه‌قل، که ئه‌ویش پیکاییتی، که‌چی تیک‌گیرین!

{ابن تیمیة} له‌کتیبی: (درء التعارض بین العقل والنقل) واته: {لابردنی تیک‌گیرانی عه‌قل و نه‌قل} دا^(۱) ده‌لی: {المنقول الصحيح لا يعارضه معقول صريح قط، وقد تأملت ذلك في عامة ما تنازع الناس فيه، فوجدت ما خالف النصوص الصحيحة الصريحة شبهات فاسدة، يُعَلِّم بالعقل بطلانها، بل يعلم بالعقل ثبوت نقيضها الموافق للشرع... ووجدت ما يعلم بصريح العقل، لم يخالفه سمع قط، بل السمع الذي يقال إنه يخالفه: إما حديث موضوع أو دلالة ضعيفة، فلا يصلح أن يكون دليلاً لو تجرّد عن معارضة العقل الصريح، فكيف إذا خالفه صريح المعقول؟ ونحن نعلم أن الرسل لا يخبرون بمحالات العقول، بل بمحارات العقول، فلا يخبرون بما يَعْلَمُ العقل انتفاءه، بل يخبرون بما يَعْجَزُ العقلُ عن معرفته^(۲).

واته: نه‌قلێك كه له‌پرووی سه‌نه‌ده‌وه‌ راست بێ، هه‌ر‌گیز له‌گه‌ل عه‌قلێك كه پیکاییتی تیک‌ناگیرین، من زۆر سه‌رنجی ئه‌وهم داوه‌ که خه‌لک تێیدا که‌وتونه‌ مشت و مپه‌وه‌، بینیم ئه‌وه‌ی که له‌گه‌ل ده‌قه‌ راسته‌کاندا تیک‌ده‌گیرێ، هه‌ندیک شو به‌هی نارێکن، که به‌ عه‌قل پووجییه‌که‌ی ده‌زانرێ، به‌لکو به‌عه‌قل ده‌زانرێ که پێچه‌وانه‌ی ئه‌و شو به‌یه‌، راسته‌، که له‌گه‌ل شه‌رعه‌دا ته‌بایه‌.

(۱) (عه‌قل) واته: هۆش، (نه‌قل) یش واته: ئه‌وه‌ی بۆ ئیمه‌ گواستراوه‌ته‌وه‌ له‌ زانیاریی له‌ پێغه‌مبه‌ره‌وه‌، واته: ده‌حیی.

(۲) ج ۲ ص ۱۴۷، ط ۱/ ۱۹۷۹م / ۱۳۹۹هـ، تحقیق الدكتور محمد رشاد سالم.



ههروه ها بینیم ئه وهی که به عه قلی ساغ ده زانری، هه رگیز وه حیی له گه لیدا نا کوک نیه، به لکو ئه وه نه قله ی ده گوتری: دژیه تی، یان فهرمووده یه کی هه له به ستراره، یان تیگه یشتنیکی لاوازه، بویه ناگونجی به به لگه له قه له م بدری و، ئه وه نه قله ئه گهر له گه ل عه قلیشدا تیک نه گیرابایه، {له بهر ئه وه ی له پرووی سه نه دوه راست نیه}، نه ده گونجا به به لگه دابنری، چ جای که له گه ل عه قلیشدا تیک ده گیر؟ ئنجا ئیمه ده زانین که: پیغه مبه ران سه لامی خویان لیبی، هه رگیز هه وال به شتیک نادهن که عه قل به مه حالی بزانی، به لام هه وال به شتانیک ددهن، که عه قل تییدا سه رسام بی، هه وال به شتیک نادهن که عه قل ده زانی هه له یه، به لام هه والیک ددهن که عه قل له ناسینی دا دهسته پاچه یه.

منیش ده ئیم: بۆ وینه:

(۱)- خوا له سه ر عه رشه، چۆن له سه ر عه رشه؟

(۲)- خوا فهرمایشتی کردوه، چۆنی فهرمایشت کردوه؟^(۱).

(۱) یه کیک پرسی گوتی: مامۆستا! ئهم قورئانه، ههر مانایه که ی هی خوی پهروردگار، یان بیژده کانیشی، گوتم: ئه وه پای به شیک له ئه شعهریه کان و، جه همیهیه کانه، که گوتووایانه: قورئان بهس مانایه که ی هی خوییه، بیژده کان هی جبریل و، جبریل دا پرشتوه، بۆ پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم)!! نه خیر، قورئان بیژده مانایه که ی هه مووی له خوا وه هاتوه، چۆن هاتوه، جبریل ئاوی دابه زاندوه، ئنجا ههر بۆ زانیاری! هه ندی له هه نه به لییه کان گوتووایانه: ئه وه مه رده که به ش که پیی دهنووسری و، کاغه زده کهش که له سه ری دهنووسری، یان چه ره که وه، قه له مه کهش که پیی دهنووسری، ئه وانه ش ههر دروستکراو (مخلوق) نین! که واته: هه ریه که میان به لایه کدا تییان په راندوه.

وهك گوتم: ئايا خوا قورئانی چۆن فەرموو؟ ئیمه كه قسه دهكهین، دیاره زمان له ددان و پووکه کان و ئەملاولای نیوه پراستی زارو مه لاشوو دەدات، بۆ ئەوهی پیتەکان دەریئنی، بەلام خواى پەرورەدگار بهو شیوهیه نیه، ئەدی چۆنی ئەو بیژەو وشانە بۆ جبریل دابه زاندوون؟ نازانین، عەقلى ئیمه ئەوهی بۆ ئیستیعاب ناکری، نهك هەر ئەوهنده، ئەو پەپوولهو هەنگ و میروولهو .. هتدانهی كه یهكدی دهوێتن و یهكدی حالى دهكهن، ئايا دوانى ئەوان، وهك هى ئیمهیه؟ نهخیر، مەرج نیه هەندیکیان هەر دەنگیان هەبێ، هەندیك لەو زیندەوهرانه، به بۆن لێك تێدهگەن، هەندیك به ئامارە لێك تێدهگەن، وهك خوا له سووردهتی (النمل) دا دهفەرموی:

﴿قَالَتْ نَمْلَةٌ يَكَايُهَا النَّملُ ادْخُلُوا مَسْكِنَكُمْ لَا يَحْطُمَنَّكُمْ سُلَيْمَنُ وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ (١٨) فَلَبَسَ ضَاكِحًا مِّنْ قَوْلِهَا ﴿١٩﴾

دیاره قسهیه کی بووه، بەلام چۆن؟ نازانین، یان بۆ وێنه: ئەو هەنگانهی کاری خویان دابهش دهکەن، هەندیکیان ئیشیان تهنیا بریتیه له ههواگۆریی (تهویه) واته: فێنك کردنهوه له هاویناندا و گهرم کردنهوه له زستاناندا، بۆ ئەوهی گهرایه کهیان نهمری و، هەندیك ئیشیان پاسهوانییهو، هەندیك ئیشیان ئەوهیه دهچن شيله دهمژن، دیاره سیستمیکیان ههیهو بۆ خویان لێك حالین، بهلام چۆنه؟ ئیمه نازانین.

کهواته: مەرج نیه هەر شتێك عەقل بۆی ئیستیعاب نهکرا، بلیین: پیچهوانهی عەقله.



جاریک له گهَل کابرایه کی نه صرانییدا وتووێژم بوو له سه ره مه سه له ی سیانیی (ئالوژ) که خوا ده فه رموی:

﴿لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَاثَةٍ﴾ المائدة: ٧٣

ئه وان ده لێن: ١- خوا، ٢- عیسا، ٣- (روح القدس) جیبریل، هه ندیکیش ده لێن: ١- خوا ٢- عیسا ٣- دایکی، سین.

ئنجا گوتم: خوا یه کیکه و ئه و سییه تان له کوێ هینان؟ گوتی: ئنجا ئیوه ش هه روا ده لێن، گوتم: چۆن؟ گوتی: پیغه مبه رتان ده لی: ﴿إِنَّ لِلَّهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْمًا، إِلَّا وَاحِدًا، مَنْ أَحْصَاهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ، إِنَّهُ وَثَرٌ يُحِبُّ الْوَثَرَ﴾ أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ بِرَقْم: (٧٤٩٣)، وَالْبُخَارِيُّ بِرَقْم: (٦٠٤٧)، وَمُسْلِمٌ بِرَقْم: (٢٦٧٧).

که واته: خوا به نه وه دو نو (٩٩) داده نین، گوتم: نه خیر، خوا یه کیکه، به لام سیفه ت و ناوه کانی زۆرن، که هه ره ئه وه نده ش نین و زیاتریشن، وه که له فه رمووده ی پیغه مبه ره (صلی الله علیه وسلم) دا هاتوه^(١)، به لام ئه وه زۆر جیا یه له گهَل ئه وه ی ئیوه، که ده لێن: ﴿الْأَب، الْإِبْن، الرُّوحُ الْقُدُسُ: بَاب، کور، گیانی پیروژ واته: خوا شتیکه، عیسا شتیکه، (روح القدس) شتیکه، (یان دایکی شتیکه)، ئه وه

(١) ئه مه ده قی فه رمووده که یه: ﴿اللَّهُمَّ إِنِّي سَأَلْتُ بِكُلِّ اسْمٍ هُوَ لَكَ، سَمَّيْتَ بِهِ نَفْسَكَ، أَوْ أُنْزَلَتْهُ فِي كِتَابِكَ، أَوْ عَلَّمْتَهُ أَحَدًا مِنْ خَلْقِكَ، أَوْ اسْتَأْذَنْتَ بِهِ فِي عِلْمِ الْغَيْبِ عِنْدَكَ، أَنْ تَجْعَلَ الْقُرْآنَ رِيعَ قَلْبِي، وَنُورَ صَدْرِي، وَجَلَاءَ حُزْنِي، وَدَهَابَ هَمِّي﴾ أَخْرَجَهُ أَحْمَدُ بِرَقْم (٤٣١٨)، قَالَ الْهَيْثَمِيُّ (١٣٦/١٠): رَجَالُهُ رَجَالُ الصَّحِيحِ غَيْرَ أَبِي سَلَمَةَ الْجَهَنِيِّ، وَقَدْ وَثَّقَهُ ابْنُ حَبَانَ، وَابْنُ أَبِي شَيْبَةَ بِرَقْم (٢٩٣١٨)، وَالطَّبْرَانِيُّ بِرَقْم (١٠٣٥٢)، وَالْحَاكِمُ بِرَقْم (١٨٧٧) وَقَالَ: صَحِيحٌ عَلَى شَرْطِ مُسْلِمٍ.

حیسانیکی دیکه یه، به لام ئیمه دهلین: خوی پهروه دگار یه ک زاته، به لام خاوه نی تهو سیفه تانه یه، گوتم: تهو دی ئیوه له گه ل عه قلدا تیکده گیرئ، به لام تهو دی ئیمه دژی عه قل نیه و، ته نیا رهنگه عه قل بوی ئیستیعب نه کری: زاتی خواو تهو سیفه تانه ی چۆن؟ که نه ک هه ره تهو: ئیمه زورجار سیفه تی دروستکراوه کانیشمان به تهوایی بۆ ئیستیعب ناکرئ، عه قلی ئیمه له وه بچوو کتره، به لام تهو دی ئیوه ریک دژی عه قله، ناگونجی شتیک یه ک بی و سیش بی! هه لبه ته تهوان هه ندی شوبهه و گومان دیننه وه له وباره وه، دهلین: تهو دتا ئاو یه ک شته، به لام حاله تی شلیی و به ستن و هه لمیشی هه یه! ئیمه ش دهلین: راسته، به لام ئاو هه ره سیفه ته دهره کییه کانی ده گورپن، ته گهرنا ته گهر ته ماشای پیکهاته ی به فرو ئاوو هه لم بکه ی، هه ره (H_2O) یه و، ته نیا رواله ته که ی ده گورپ.

خوا پشتیوان بی ئیمه له تهوهری پینجه مدا^(۱) به شیکی تهوواو ته رخان ده که ین بۆ توژینه وه ی بابه تی: چۆنیه تی په یوه ندیی نیوان عه قل و وه حیی، بۆیه لیږه به خیرایی به سه ریدا رپوشتین، له سۆنگه ی تهووه که وه ک یه کیک له بنه ما ئیمانیی و عه قیده یه کانی: {رپبازی جه ماوه ری مسولمانان} لیږه شدا بینوسین و ئه ژماری بکه ین.

(۱) مه به ست تهوهر و کتیی پینجه می: {مه وسووعه ی: بیرکردنه وه ی ئیسلامیی له نیوان وه حیی و واقع دا}.



تایبه تمه ندیی حه قده یم

موحه ممه د (صلی الله علیه وسلم)

پیغه مبه ری کو تایی خواو، گه وره ترین
ره وانه کراوی و رووناکیی هه رته واویه تی

The banner is divided into several sections with a central portrait of a woman. At the top, it says 'له زوره کوته پاره نه دهان له هه نهان' and 'بئێ ههه بهر موام نهوهان له نه نهان'. Below the portrait, it says 'Alibapir' and 'Alibapir'. On the left, there is a Facebook icon and the text 'Alibapir' and 'archive.org/details/@alibapir'. On the right, there is a Facebook icon and the text 'Alibapir' and 'Alibapir'. At the bottom, there are QR codes and the text 'Alibapir' and 'Alibapir'.

www.alibapir.com



به پیزان!

له م بنه مایه ی کۆتاییدا له {بنه ما ئیمانیی و عه قیده ییه کانی جه ماوهری مسوئلمانان} باسی ئه وه ده کهین که {جه ماوهری مسوئلمانان} چۆن چۆنی بر وایان به پیغه مبهری خاتهم (محمد) (صلی الله علیه وسلم) بووه، چۆن مامه له یان له گه ل کردوه، چۆن مامه له یان له گه ل ریبازی پیغه مبهری خاتهمدا کردوه؟ پیوسته بزانی که زانایان هیچ کام له و بنه میانیه یان نه هیناوه، مه گه ر بو بهر په رچدانه وهی به شیک له نه وانه ی که داهینانیان کردوه له دینداو، که م و زور لایانداوه به ملالوادا، ئیستاش با له حهوت خالانداو له بهر تیشکی چهند ئایه تیکدا، باسی پیغه مبهری کۆتایی (محمد) (صلی الله علیه وسلم) بکهین:

۱- موحه ممه د (صلی الله علیه وسلم) کۆتا پیغه مبهری خوا بووه:

خوا سبحانه و تعالی له سوورده تی (الأحزاب) ئایه تی (۴۰) دا، ده فهرموی: ﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا﴾ (۴۰).

واته: موحه ممه د بابی هیچ کام له پیاوه کانتان نیه، به لکو ره وانه کراوی خوا و کۆتایی پیغه مبه رانه و، خوا به هه موو شتیک زانایه.

که واته: له دوا ی پیغه مبهری خاتهم موحه ممه د (صلی الله علیه وسلم)، هیچ پیغه مبهری دیکه نایه، وهك: قادیانییه کان و نه حمه دییه کان و،... هتد، گومانیان بردوه.



۲- پیغه مبه ری خاتهم (صلی الله علیه وسلم) نه شارده زا به کتیبه ئاسمانییه کان و، نه خوینده واریش بووه:

وشه ی (أُمّی) به واتای نه خوینده وار هاتوه، شه که سه ی که خویندن و نووسین نازانج و، به مانای نه شارده زا له کتیبه ئاسمانییه کانیش هاتوه، خواش سبحانه و تعالی شه وشه یه ی بو پیغه مبه ری خاتهم (صلی الله علیه وسلم) به کارهیئاوه:

﴿وَرَحِمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَأَكْتُبُهَا لِلَّذِينَ يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِنَا يُؤْمِنُونَ﴾ (۱۵۶) ﴿الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْنُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ﴾ (۱۵۷) ﴿الْأَعْرَافِ﴾



۱۷۶



به لی پیغه مبه ری ئیمه (صلی الله علیه وسلم) (أُمّی) بووه، به هه دوو واتیه که ی، هه خویندن و نووسینی نه بووه، به ده قی ثایه ت که له سووره تی (العنکبوت) دا، خوا ده فهرموئ:

﴿وَمَا كُنْتَ تَتْلُوا مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكَ إِذَا لَأَزْتَابَ الْمُبْطِلُونَ﴾ (۴۸)

واته: تو پیش قورئان هیچ کتیبیکت نه خویندوتته ووه، به ده دهستی راستیش هیچت نه نووسیوه، شه گهر خویندن و نووسینت ببوویه، شه وانیه که له سه ر ناهه قن، ده که وتنه گومانه وه.

واته: بواری که وتنه گومانیان بو دروست ده بو، شه وهش حیکمه تی خویه، شه گهرنا پیغه مبه ری خاتهم (صلی الله علیه وسلم) له

بنه ماله یه کی ناسراو و خانه دان و نه جیب زاده ی (بنو هاشم) و نه وه ی (عبدال مطلب) بووه، به لام پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) ته و دهر فته ی بو نه ره خستندراوه، به پیی حکمه تی خوا، که خوینده واری، بخوینته وه نووسین بزانی.

ئنجا به واتایه که ی دیکه شی هه روایه، پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) شاره زای کتیبه پیشووه کان نه بووه.

﴿وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِّسَانُ يَهْدِيهِمُ الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجَبِيْ وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مُّبِينٌ﴾ (١٠٣)، النحل.

واته: ئیمه ده زانین که ده لئین: ته و به شه ری ک فی ری ده کا (غولامی کی نه صرانییه، ئاسنگه ری که) (١)، زمانی ته و که سه ی که ئامارده ی پیده دن ته عجه مییه {غه ی ری عه ره به} به لام ته م قور ئانه به زمانیکی عه ره بی زور روشن و روشنکه ره وه یه!

که واته: ئاگونجی له ویه وه فی ربووی، ته مه هه ر قسه یه که و کراوه، ئیستاش ته و قسانه هه ر ده کرین.

٣- پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) بو پرواداران، له خودی خو یان له پیشته:

له سوورته ی (الأحزاب) تایه تی (٦) دا، خوا سبحانه و تعالی ئاوا پیئاسه ی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) ده کات:

(١) بر وانه: الإستیعاب فی بیان الأسباب، ج ٢ ص ٤٢٢، أخرجه الطبري في (جامع البيان) (١٢٠/١٤) وغيره، وقال مؤلفا الإستیعاب: قلنا: وسنده صحيح.



﴿الَّتِي أُولَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ﴾.

واته: پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) بۆ پرواداران له خویان لییان له پیشتره و، هاوسه ره کانیشی دایکیانن {دایکانی پیاوانی پرواداران}.

هه ندیکی دیکه گوتوو یانه: دایکانی پیاوانیش و هی تافره تانیشن، به لام رای راستر ته ویه که: مبه ست پیی پیاوانه، له و پرووده که وه ک چۆن دایک به کوری ناشی، ته وانیش ئاوان بۆ پیاوان، به لام بۆ تافره تان پیویست ناکات، ته و سیفه ته بخریته سه ریان.

۴- پیغه مبه ری خوا (محمد) (صلی الله علیه وسلم) په حمه تی خوایه بۆ تیکرای جیهانیان:

وه ک له سوورده تی (الأنبياء) ئایه تی (۱۰۷) دا، خوا سبحانه و تعالی پیناسه ی پیغه مبه ری خاتمه ده کات ده فره موی:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾.

واته: تۆمان نه نار دوه، مه گه ر به به زه یی بۆ هه موو جیهانیان.

۵- به بنی ملکه چ بوونی ته و او بۆ حوکم و بریاری پیغه مبه ر (محمد) (صلی الله علیه وسلم) مسولمانان به پروادار دانان ری:

وه ک له سوورده تی (النساء) ئایه تی (۶۵) دا، خوا سبحانه و تعالی پیغه مبه ری خاتمه (صلی الله علیه وسلم) ده دویتی و ده فره موی:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾.



پیشی باسی به سه رهاتیک کراوه، دوا بی ده فهرموی: نه خیر، سویند به په روه رد گارت، ئیمان ناهینن تا کو له وه دا که تیدا که وتونه ته مشت و مر و کیشه وه، تو نه که نه دادور، دوا بی هه ست به هیچ سه غله تییه که نه که ن، له دلی خویاندا {به هوی بریاره که ی تو وه} و به ته واوی ملکه چ بن.

به لی ئاوا ده بی مامه له نه گه ل پیغه مبه رد (صلی الله علیه وسلم) بکری، هه رکاتیک شتیک له پیغه مبه ره وه (صلی الله علیه وسلم) پیگه یشت، به بر وادار له قه ل م نادری، ته گه به شوویه نه بی، ده بی بیکه ی به دادور، له و شته دا که جیگای نا کو کی و مشت و مر وه، هه ست به هیچ سه غله تییه که نه که ی له به ران به بریاره که یداو، به ته واویش ملکه چ بی.

گیرا وه ته وه: جاریک عه بدوللای کوری عه بباس خوا لیان رازی بی، باسی شتیک کرد، گوتی: پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) وای فهرمووه، یه کیک گوتی دها نه بوو به کر وای گوتوه، عومه ر وای گوتوه، ئه ویش گوتی: هه رچاکه به ردتان به سه رد نابران، من ده لیم: پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم)، ئیوه ش باسی نه بوو به کرو عومه ران^(۱) ده که ن، که دیاره زور زور پیریشی هه بووه بو نه بوو به کرو عومه ر خوا لیان رازی بی، به لام له به ران به ر قسه ی پیغه مبه رد (صلی الله علیه وسلم)، نابی قسه ی که سی دیکه بخریته پروو، له حالی تیک گیراندا.

(۱) که نه مه ده قی قسه که یه تی: (یوشک أن تنزل علیکم حجارة من السماء! أقول: قال رسول الله صلى الله علیه وسلم، وتقولون: قال أبو بکر وعمر). پروانه: (شرح ریاض الصالحین، لمحمد بن صالح العثیمین) ج ۱ ص ۵۴۷.



۶- پیغه مبه ری خوا (محمد) (صلی الله علیه وسلم) باشت ترین سه رمه شقی پروادارنه:

وهك له سوورپه تی (الأحزاب) تاییه تی (۲۱) دا، خوا ده فهرموی:

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾

واته: بیگومان له پیغه مبه ری خوا، باشت ترین سه رمه شق هه یه بو ئیوه.

واته: له هه موشتیکدا ده بی چاوی لی بکه ن و شوین پی هه لبگر.

۷- خوشویستنی مسولمانان بو پیغه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم)، به بی شوین پی هه لگرتنی، ناسه لمیتری:

وهك له سوورپه تی (آل عمران) تاییه ته کانی: (۳۱ و ۳۲) دا، خوا ده فهرموی:

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ (۳۱) قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ (۳۲)

خوا سبحانه و تعالی پیغه مبه ری خاتمه (صلی الله علیه وسلم) ده دوینی و ده فهرموی: بلی: ته گهر خواتان خوش دهوی، شوینم بکه ون، خواش خوشی دهوین و له گونا هه کانتان ده بووری و، بیگومان خوا لی بورده ی به به زه ییه، بلی: فه رمان به ری خوا پیغه مبه ر بکه ن، ئنجا ته گهر پشتیان هه لکرد، ته وه بیگومان خوا کافرانی خوش ناوین.

واته: هه رکه سیك پشت له پیغه مبهه (صلی الله علیه وسلم) بکات، ئه وه چۆته ریزی کافرانه وه!

برا و خوشکانی به پڕێز! به پیی ئهم ئایه تانه، زۆر جوان دیاره که پیغه مبهه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) هه رکه سی خۆی به ئیماندار بزانی، ده بی له خۆی خۆشتری بوئ، له خۆی له پیشتی دابنی و هاوسه ره کانی وه ک دایکی خۆی خۆش بوئن و، شوینکه وتوووه کانی پیغه مبهه ری (صلی الله علیه وسلم) خۆش بوئن و، له به رامبهه بریاری پیغه مبهه (صلی الله علیه وسلم) و ری و شوینی پیغه مبهه را (صلی الله علیه وسلم)، هیچ لام و جیمی نه بی و، ده بی وریابی له وهی که پشت له رپیازی پیغه مبهه (صلی الله علیه وسلم) بکات، چونکه خوا به دهقی قورئان ده فهرموئ: که سیك پشت له تو بکات، ئه وه خوا کافرانی خۆش ناوین، واته: ئه وه کافره، خواش بابای کافری خۆش ناوی.

The collage features a central portrait of a man in a turban. Surrounding it are various digital links and QR codes:

- Top left: Facebook link "AliBapir" with a QR code.
- Top right: Facebook link "AliBapir" with a QR code.
- Middle left: YouTube link "AliBapir" with a QR code.
- Middle right: YouTube link "AliBapir" with a QR code.
- Bottom left: QR code for "AliBapir" with a QR code.
- Bottom right: QR code for "AliBapir" with a QR code.



پینج مه سهله ی گزنگ

له بهر روئشانی ی ئه و ئایه تانه ی سه ره وه دا

مه سه له ی یه کهم: چۆن مامه له له گه ل ریبازی پیغه مبه رد (صلی الله علیه وسلم) بکه یین؟

پیشتیش باسمان کردوه لیره ش هه ر به کورتی ده لیم: ریبازی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) (سنة النبي): بریتیه له و شیوه دیندارییه ی که پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) کردویه تی، که واته: ریباز و سونه تی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) له گه ل قورئاندا به ارورد ناکرئ، واته: ناخرینه دوو تای ته رازوویه ک، به لکو ریبازی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) واته: چۆنیه تی دینداریی کردن و چۆنیه تی مسوئمانه تی، پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) که نیوه رۆک و جه وه ری مسوئمانه تییه که ی، بریتیه له قورئان، واته: سونه ت شتیکی جیا نیه له قورئان، وه ک زۆر جاری دیکه ش گوتوومه، به لام گزنگه بۆیه دووباره ی ده که مه وه، به لکو سونه ت واته: پراکتیزه کردنی قورئان له سه ر ئه رزی واقع، واته: جی به جی کردنی قورئان، مه به ستیشم نیه بلیم: که واته: پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) غهیری قورئان وه جیی دیکه ی بۆ نه هاتوه، چونکه ئه وه شتیکی هه له یه و بی جیه، به لکو پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) وه جیی دیکه شی بۆ هاتوه پیشتیش باسمان کردوه.

به لام ریبازی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) ده بی پۆلین بکرئ، ئیمه بۆ چۆنیه تی شوینکه وتنی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم)



وسلم) دهبی رپی بازه کی پۆلین بکهین، که وهك پیشتیر باسمان کردوه، به لای که مه وه بو شه ش جور دابه ش ده کری.

۱- ئه وه یان که په یوه ندیی به سروشتی به شه رییه وه هه یه، بو ئیمه پابه ندکه ر نیه.

۲- ئه وه یان که به سیفه تی سه روکی ده ولت فره موویه تی و کردوویه تی، ده بی ئیمه له حاله تی ده ولت دا بین، ئه و جار ده توانین جی به جیی بکهین.

۳- ئه وه یان که به سیفه تی قازی فره موویه تی و کردوویه تی، ده بی دادوهر جی به جیی بکات.

۴- ئه وه ی به سیفه تی موفتی فره موویه تی و کردوویه تی، تایبه ته به و بواره وه.

۵- ئه وه ی که وهك عاده ت و نه ری تی ئه و کو مه لگایه کردوویه تی، ده بی ئه و حاله ته له بهر چاو بگیری.

۶- ئه وه ش که وهك دین گه یان دوویه تی، له لایه ن خوی په روهر دگاره وه، دیاره ده بی وهك خوی مامه له ی له گه لدا بکری.

مه سه له ی دووهم: شوینکه وتنی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) و گرتنی رپیازی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) حوکی جیا جیا ی هه ن، به پیی جیاوازیی جوری سونه ت و رپی بازه کی، به پیی جیاوازیی ئه و به شه ی سونه ت، نه ک هه مووی یه ک حوکی هه بی، که بریتیه له کاری خو به خش (تَطَوُّع) و په سند (ذَّذْب)، چونکه به داخه وه، وشه ی سونه ت زیاتر مانا فیه هییه کی باوه. {سونه ت یانی: له به رامبه ر واجیبدا}.



به لام له لای زانایانی (أصول الفقه) سوننهت تهو حوكمه شه رعییانهن
كه بو پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) هاتون، جیا له قورپان.

كه چي له لای زانایانی فهرمووده ناس (محدثین) سوننهت واته:
هه رچی له پیغه مبه رده (صلی الله علیه وسلم) به ئیمه گه یشتوه،
غهیری قورپان له فهرمووده ی، له كرده دی، له دان پیداهینانی.

به لام تهو دی كه من تی گه یشتووم و پی گه یشتووم، له
ته نجامی خویندنه وه به دوا داچوونی زوردا، تهو یه كه سوننه تی
پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) هیچ كام له م سی پیناسه یه،
نه پیناسه ی شه رعزانان، نه هی ئوصوولیه کان، نه هی فهرمووده ناسان،
تهواو ماناو پیناسه كه ی به دهسته وه نادات، به لكو سوننه تی پیغه مبه ر
(صلی الله علیه وسلم) به بوچوونی من، قورپانیش ده گریته نیو
خوی، وه كه له شوینی دیکه دا، به وردی لهو بارده وداوین.

كه واته: به پی جوری سوننهت، حوكمی شوینكه وتنی سوننهت
دیاری ده کری.

یه كه م: ته گه ره به به ست له گرتنی رپیازی پیغه مبه ر (صلی الله
علیه وسلم) كوی رپیازه كه ی بی، به قورپانیش وه، تهوه هه ركه سی
پشتی تی بكات، كافر ده بی، بو یه خوا ده فهرمو ی:

﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ﴾ (۳۲)، آل عمران.

دووهم: به لام ته گه ره به به ست له سوننهت تهو شتانه بی، ته گه
بیانكه ی خیرت بگاتی و، ته گه نه یانكه ی، گونا هت نه گات، تهوه
دیاره تهو كاته حوكمه كه ی جیا یه، بو وینه: كه سینك سیواك ناكات،



ریش ناهیلتیه وه، نوژی سوننه ناکات، رۆژووی سوننه ناگری، ده گوتری: خیریکی له دهست چووه.

سییه: جۆریک له سوننه تیش هه ر له نیو بازنه ی سوننه تدا ههیه، به لام ده بی ته نجام بدری و ته گه ر که سیک ته نجامی نه دا، ته وه به ته نکید گونا حبار ده بی.

که واته: به پیی جۆری سوننه ت که پۆلینی ده که ی، حوکی شوینکه وتنی سوننه ت ده گۆری، ته وه تان لی تیک نه چی!

به لی مانای راسته قینه ی پابه ندیی به سوننه ته وه، گرته ی ری بازی پیغه مبه ره (صلی الله علیه وسلم) بویه ش پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) ده فهرموی: {عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ الْمَهْدِيِّينَ عَصُوا عَلَيْهَا بِالنَّوَاجِذِ}، أخرجه الترمذي برقم (۲۶۷۶)، وابن ماجه برقم (۴۲)، وأحمد برقم (۱۷۱۴۲)، وصححه الألباني في سلسلة الأحاديث الصحيحة برقم (۲۷۵۳).

واته: ری بازی من و ری بازی خه لیفه سه ر راسته هیدایه ت دراوه کان بگرن، ددانی له سه ر رۆ بگرن، واته: ته گه ر به ددانیش بیگرن، نه هیلن له دهستان دره بچی، که به ته نکید لی ره دا مه به ستی پی شیوه ی حوکمرانییه، ته گه ر نا ده یفه رموو: هاوه لان (أصحاب) بۆچی ده فهرموی: خه لیفه راشیده کان؟ چونکه ته و چواره، یان ته و پینجه به (حسن)یشه وه، خوا له هه موویان رازی بی، حوکمرانییان کردوه، دوا ی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم)، تنجا بۆچی ده فهرموی: ری بازی من بگرن و، ری بازی خه لیفه راشیده کان؟ واته: له شیوه ی حوکمرانییدا.

أ- حوکم به شه ریعه ت بکه ن.





ب- به راویژ.

ج- داد گهر بن.

د- زاهید بن و ته ماعتان له (بیت المال) دا نه بی، وهك دوایی (بنو أمیه) و (بنو عباس) کردیان یانی: شهو سیفه ته سهره کییانه ی حوکمرانیی که له پوژگاری من و له ری بازی مندا هه ن و، له هی خه لیفه راشیده کاندا هه ن، ئیوهش به و شیویه حوکمرانیی بکه ن.

که واته: شهو ده قانه ی شهو ده گیه نن، که مروث شه گهر له ری بازی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) لابات، کافر ده بی، مه به ست پی کوی ری باز ده گیه تی به قورثانی شه وه.

به لام شهو ده قانه ی شهو ده گیه نن که خیریکت له ده ست ده چی، مه به ست پی شهو مانا جوزئییه تی که شه ر عزانان هی ناویانه .

مه سه له ی سییه م: متمانه هه بوون به پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) له ئیمانه وه هه لده قولی، بویه ئینسان تا کو ئیمانی به هیترتی، متمانه ی زیاتری به پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) ده بی.

با وینه یه کتان بو بینمه وه:

له فه رمایشتی پیغه مبه ردا (صلی الله علیه وسلم) هاتوه، که شه گهر میس که وته نیو خواردن و خواردنه وه ی یه کیکتان، با نو قمی بکا و دوایی فریببات و شهو خواردنه بخوا، له بهر شه وه ی بالکیان ده ردی تی دایه ^(۱)، تنجا تو بیکه به پیور: ئایا ده توانی شهو سوننه ته ی پیغه مبه ر

(۱) له ته وری یه که مزا، ده قی شهو فه رموودیه و، قسه ی زانایانمان له باریه وه هی ناوه. بر وانه: کتییی یه که م له {مه و سو و عه ی: بیر کردنه وه ی ئیسلامی له نیوان وه حی و



(صلى الله عليه وسلم) جېبەجى بىكەي؟ مېش بىكەيىتە چايە كەت،
يان بىكەيىتە شىرىك كە لە پىشتە، شىلە مەنىيەك، دىتوانى نوقمى بىكەي
و دوايى بىخۇي؟ ناليم: ئەگەر بىلى: نا ئىمانە كەت ھەلۋە شاۋەتەۋە،
بەللام ھەتتا ئىمانت بەھىزتر بى، مەتمانەت بە پىغەمبەر زىاترە (صلى
الله عليه وسلم)، ئىنجا ھەر لەۋەرۈپا بىگەرە ھەتتا ھەر شىتىكى دىكە، ئەۋە
بىكەن بە تەرازوۋ بۇخۇتان، بۇ ئەۋەدى خۇتانى پى بناسن، چونكە ھى
ۋاھىيە دەلى: بەخۇا من بۇ پىغەمبەرى خۇا (صلى الله عليه وسلم)
سۇۋتاۋم، بەللام دوايى، دەلى: ئەۋە پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم)
فەرمۇۋىتەي، يان دەلى: پىغەمبەر (صلى الله عليه وسلم) ۋاى
پىخۇشە، كەچى تەماشىا دىكەي: لە قەلىبى خۇش نايەت! ئەۋە دەبى
بزانى كە بەھەلە داچوۋە ھەلۋىستەكەي كە دەلى: من ھىندە ھىندە
پىغەمبەرى خۇام خۇش دەۋى، شىتىكى عاتىفەيە!

ۋىنەيەكى دىكە: مەلای ۋاھىيە، شىخى ۋاھىيە: رېشى لوۋس
لوۋس دىتاشى، جەنابى مەلا! جەنابى شىخ! ئايا دەزانى كە پىغەمبەر
(صلى الله عليه وسلم) رېشى ھەبۋە، ئەۋە پىغەمبەردى (صلى الله
عليه وسلم) كە تۇ دەلى: خزمى ئەۋم و، جىگرەۋى ئەۋم، رېشى
ھەبۋە، دەلى: دەزانم بەللام!! بەللام چى كاكە! دىتۇش بىھىلەۋە،
لایەنى كەم خىرىكت دەست دىكەۋى و، زىاترە ۋەك پىغەمبەر (صلى
الله عليه وسلم) دىچى.

مەسەلەي چۈرەم: دەبى ئىمە لە رېز لىنگرتنى پىغەمبەرى خاتەمدا
(صلى الله عليه وسلم) رۇۋحمان بەقۇربانى بى و، خۇشويستنى و،



شوینکه وتنیدا، ئاگامان له تیپه راندن و کورتهینان بی، تیپه په ریئین به بیانوی ئه وهی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) مان زور خوش دهی، بیبهینه ریزی خوا! ههروه ها کورتیش نه هیئین، به بیانوی ئه وهی که ئیمه ئه هلی خوا به یه کگرتن (توحید) و خوا به یه کگر (مؤحد) ین، پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) به که م ته ماشا بکه ین! وریابن! جارێک سهردانی یه کێ لهو شیخانه ی هه ولیرم کرد، له ته که یه که یاندا به بۆنه ی چوونمانه وه، مه جلیسیکیان سازکردبوو، ئنجا هه ندی سروود و شیعیان گوتن و ده فیان لیدا، به لام له شیعه رکاندا زیده پوی و تیپه راندنی تیدا بوو له مه دحی پیغه مبه ردا (صلی الله علیه وسلم) وهک: نزیك خستنه وه له مه قامی خوا سبحانه و تعالی، منیش دوا یی ئاموژگارییم کردن و، هه ندی قسم بوکردن گوتم: ده بی ئاگامان له وه بی که پیغه مبه ری خاتهم (صلی الله علیه وسلم) ده فه رموی: {لَا تُطْرُونِي، كَمَا أَطَرْتُ النَّصَارَى ابْنَ مَرْيَمَ، فَإِنَّمَا أَنَا عَبْدُهُ، فَقُولُوا عَبْدُ اللَّهِ، وَرَسُولُهُ}، أخرجه البخاري برقم (۳۴۴۵)، والدارمي برقم (۲۸۲۶).



واته: پیم هه لامه لێن و له مه دحمدا تیپه په ریئین، وهک نه صرانییه کان له باره ی مه سیحی کوری مه رییه مه وه، تییان په راند، من ته نیا به نه دی خوا، که واته: بلێن: به نه دی خوا و ره وانه کراوی خوا.

هه ندیک ئاموژگارییم کردن، چونکه له نیو ئه و شیعرانه دا که خویندیانه وه، ئه وه شی تیدا بوو که شیعی (بوصیری) یه، ده لی: (وَمِنْ عِلْمِهِ عِلْمُ اللّٰوْحِ وَالْقَلَمِ)، واته: له زانیارییه کانی پیغه مبه ره (صلی الله علیه وسلم) عیلمی له وح و عیلمی قه له میش، واته: به شیک له زانیاریی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) ئه وه یه که خوا له (لوح

المحفوظ) دا نووسیویه تی و، به شیک له زانیاریی پیغمه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) نه وریه که خوا به قه لّم نووسیویه تی! چونکه له فهرموده دا هاتوه له (سنن أبي داود) دا^(۱)، که خوا فهرمانی به قه لّم کرد نه ندازی همه مو شته کانی نووسی، (اللوح المحفوظ) یش، به پای نهو زانیانه، دروستکراوینکی گه وریه همه مو زانیارییه کانی خوا له ویدا هه ن، تنجا به پیی نهو شیعه ری بوسیرپی بی، پیغمه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) له خوا زاناره! چونکه ده لی: هه رچی له له وح و قه لّم مدایه، له زانیارییه کانی پیغمه مبه ره (صلی الله علیه وسلم)!! نه وده دیاره که قسه یه کی بی جیه و هیچ نیه، چونکه پیغمه مبه ری خوا (صلی الله علیه وسلم) نه وری خوا پیی نه فهرمووی و فیری نه کرد بی، نه یزانیوه.

دوایی هه ندی له خه لکی ته کیه که، له لای دوستیکی من گوتبوویان: فلانکه سمان خو شده و، به لام هه یفی پیغمه مبه ری (صلی الله علیه وسلم) خو شناو، چونکه گوتویه تی: زوری پییه لّم لّین! نه ویش گوتبووی: نا ته سه ور ناکه م وابی، من بیستومه: فلانکه س چهند جار له خه وندا به خزمه ت پیغمه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) گه یشتوه، دوایی منی بینی و له و باره و لی پرسیم؟ گوتم: ته نیا گوتومه: پیغمه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) بوخوی فهرمانی کرده که نه بیه یه ناستی خوی په روه ر دگار، وه جاریک خه تیپیک وتاری دا، گوتی: (ما شاء الله وشئت)، فهرمووی: (بئس خطیب القوم أنت، أجعلتني لله ندًا، قل ما شاء الله وحده)^(۲)، یانی: خه تیبه که

(۱) سنن أبي داود: ۴۷۰۰، سنن البيهقي: ۲۰۶۶۴، مسند الشاميين للطبراني:

۵۹، قال الألباني صحيح.

(۲) أخرجه الطبراني برقم (۱۳۰۰۵)، وأخرجه أيضا: البخاري في الأدب المفرد



گوته: ئه وهی خوا بیه وی و ئه وهی تو بته وی، پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) فرموی: تو خه تیسیکی خرابی، ئایا منت هیئایه ئاستی خوا؟ بلێ: ئه وهی که ته نیا خوا بیه وی {واته: ویستی من له گه ل ویستی خوی په روه رد گاردا له ته رازودا دامه نی}.

مه سه له ی پینجهم: به نسبته دوی مه رگی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم)، دوی وه فاتی، ده بی چۆن مامه له ی له گه لدا بکه ین؟

یه که م: له فه رمایشتی پیغه مبه ردا (صلی الله علیه وسلم) هاتوه سه نه ده که یشی راست (صحیح) ده فه رموی: هه رکامیک له ئیوه سلاوم لی بکات، سلاوه که م پیده گات، خوا پرووچه که م ویده داته وه و سلاوه که ی لی وه رده گرمه وه^(۱)، ئه وهش ته عبیری که پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) به کاری هیئاوه، چونکه پرووچه که ناچیتته وه نیو جه سته، هه رچه نده حا لی جیهانی به رزه خی پیغه مبه ران سه لامی خویان لی بی، جیا یه له هی خه لکی دیکه.

دووهم: ئایا پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) دوی کوچی دوا یی و، ئیستا که له عاله می به رزه خدایه، وه که هه ندیک له ئیشکه {سه له فی ناوی نا حا لی ده لێن: هیچ په یوه ندیی نه ماوه به ئۆممته و به دنیا وه؟ بیگومان نه خیره ئه وه کورت هیئانه.

یان ئایا وه که هه ندیک صو فی ده لێن: پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم) وه که ئیستا له حا لی ژیا ن دا بی، که ده چی بو سه ر گو رده که ی

برقم (۷۸۳)، وأبو نعیم (۹۹/۴).

(۱) ئەمە دەقی فرموده که یه: {ما من أحد یسأل علی إلا رد الله علی روحی، حتی أُرَدُّ علیه السلام} أخرجه أبو داود برقم (۲۰۴۱)، والبیهقی برقم (۱۰۰۵۰).

له مه دینه، ده بی تاوا قسه ی له گه لدا بکه ی و ته کلیفی لیبکه ی و،
...هتد؟ که بیگومان ته مه شیان زیده پرۆیی و تیپه راندنه.

سییه م: هه لوئستی هاوسه نگ و راست له و باره وه: پیغه مبه ر خوا (صلی
الله علیه وسلم) له جیهانی به رزه خه وه، به ته نکید ئاگای له وه زعی
ئوممه تی هیه، ته وه ی که خوا ئاگاداری بکاته وه، که ته وه ش
شتیکی ته زمونکراوه ده زاندری، که پیغه مبه ر (صلی الله علیه
وسلم) ئاگای له ئوممه ته که ی هیه، وه که له فهرموددی سه حیحد
ده فهرموی: هه موو پرۆژانی دوو شه ممه و پینج شه ممه، کرده وه کانی
ئوممه تم پیشان ده درین^(۱)، بویه من ده لیم: {لیرده رای راست له نیوان
پرۆچوونی صوفیانه و، وشک و برینگیی و هه ابیانه دایه} {الرأي
الصحيح هنا: هو بين الغلو الضوفي، والجفاء الوهابي}، ئنجا من دلنیم
که: سه له فی صالح وا نه بوون، چونکه (ابن القيم) که کابرایه کی
شوینکه وتووی سه له فی صالحه و، قوتابی (ابن تیمیه) یه، کتیییکی
هیه به ناوی (الروح)، پیم خو شه بیخویننه وه، ته ماشای بکه ن، له
میانی ته وشتانه دا که باسیان ده کات، باسی رووح ده کات چۆنه و
چی لیدی؟ ئنجا چهند به سه رهاتیک له و کتیبه دا ده گیریتته وه.

یه کیك له وانه ده لی: کابرایه که هه بوو زۆر قسه ی به ته بوو به کر
و عومه ر خوا لییان رازی بی، ده گوت، ده لی: یه کیك ده گیریتته وه
ده لی: منیش زۆر خه فه تم پیخوارد، شه ویک له خه ونمدا بینیم پیغه مبه ر
(صلی الله علیه وسلم) فهرمووی: بوچی خه فه ت ده خو ی؟ گوتم:

(۱) که ته مه ده که یه تی (تُعَرَضُ الْأَعْمَالُ يَوْمَ الْإِثْنَيْنِ وَالْخَمِيسِ...) رواد سلم: ۲۵۶۵،
والترمذي: ۷۴۷.



ئەو کابرایه شیعهیه و دراوسیّمه، زۆر قسه به (أبو بکر) و (عمر) دهّلّی، ئەویش فەرموی: دەجا ئەو چەقۆیه هەلگرەو سەری بەپرەو سزای بدە، منیش وام کرد، بۆ بهیانی خەبەرمان بۆوه، لەو ماله داد و فیغان بوو، گوتمان: ئەو چیه؟ گوتیان: ئەمشەو ئەو کابرایه وەفاتی کردو، دوایی چووم بۆ شۆردنی جه نازەکە ی، تەماشام کرد: خەتیکێ به ملیدا هاتو، خەتیکێ سوور.^(۱)

بەسەر هاتیکی دیکه: کابرایه ک دهّلّی: یه کینک هەبوو قسه ی به عهلی خوا لیّی رازی بی ده گوت دهّلّی: خەونم به پیڤه مبه ره وه بینى (صلی الله علیه وسلم) عهلیی گوتی: ئە ی پیڤه مبه ری خوا! (صلی الله علیه وسلم) ئەو کابرایه قسه م پیدەّلّی، ناصیییه {ئەو ی دیکه یان دیاره رافیزیی بوو}، پیڤه مبه ری خواش (صلی الله علیه وسلم) فەرموی: زلله یه کی لیبدە، دوایی کابرا خەبەری بۆوه بۆ خۆی بۆی گیراينه وه گوتی: شتیکی وابوو وه لاروویه کی رەش بوو بوو.^(۲)



ئنجا خۆشم ئەو جۆره شتانەم هەندیک بینيون و، ئەوانە ی لیّم نیزیکترن، ئاگاداری زۆر شتن.

مەبەستم ئەو یه: گومانتان لەو هەدا نەبی که خوا پیڤه مبه ری خۆی (صلی الله علیه وسلم) ئاگادار دەکاتە وه له ورد و درشتی ژیا نی ئۆممە تی، بە تاییه تی بۆ هەند ی کەس، بەّلّی ئەو زاتە (صلی

(۱) الروح، ص ۲۳۹، ط ۲۰۰۳، که ئەویش له: (کتاب البستان ی) (القیروانی) وەرگیرتو.

(۲) الروح، ص ۲۳۹، که له (کتاب المنامات) ی (ابن أبي دنیا) وەرگیرتو.



الله علیه وسلم) ئاگاداری زۆر شتهو، خهفته دهخوات به شتی نارپک که پرووده‌دات و، دل خۆشه به شتی باش و، له خه‌وندان په‌یوه‌ندی دهکات به هه‌ندی که تاکه‌کانی ئۆمه‌تیه‌وه، ئنجا جاری وایه گه‌نجیکه، جاری وایه ئافره‌تیکه، کاسبیکه، مامۆستایه‌که، به‌رپرسیکه، یانی: پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) له جیهانی به‌رزه‌خه‌وه، په‌یوه‌ندی هه‌یه، به‌لام به‌و شیویه نا که هه‌ندی که له ئه‌هلی ته‌سه‌ووف {نه‌که هه‌موویان} ده‌لین: که پیغه‌مبه‌ری خوا (صلی الله علیه وسلم) وه‌ک زیندوو بی، ئاوا مامه‌له‌ی له‌گه‌لدا بکه‌ی، مه‌سه‌له‌ی لی پارانوه و داوا لی‌کردن، ئه‌وه شیرکه‌و هه‌ر نابی به‌ته‌ئکید، به‌للی ئه‌گه‌ر زیندوو بی، ده‌توانی بچی داوای لی بکه‌ی، یان ته‌کلیفی لی‌بکه‌ی، به‌لام له‌داوای وه‌فاتی، نابی وا مامه‌له‌ی له‌گه‌لدا بکه‌ی، که مامه‌له‌ی له‌گه‌ل زیندوودا ده‌کری.



له ئۆه کۆمه‌ڵه‌یه‌کی له‌کاتێکی
کاتێکدا، هه‌رێمه‌یه‌که‌ی ده‌که‌وێت

ئێم هه‌مگۆڕێکێکمان ئێمه‌مان

پاڤاپیری مەکتەبی مەسۆنە عەلی پاپیر

archive.org/details/alibapir

AliBapir

www.alibapir.net

English - عربي - کوردی

عەل پاپیر/ AliBapir

عەل پاپیر/ AliBapir

مەسۆنە

پاڤاپیری مەکتەبی مەسۆنە عەلی پاپیر



نیوه پروک

- پیشه کی و پئی خوشکردن..... ۹
- به رایسی..... ۱۲
- تایبه تمه ندی یه که م: پیناسه ی راست و دروستی ئیمان..... ۱۷
- سئ ته نجامگیری گرنگ له باره ی ئیمان وه:..... ۲۴
- تایبه تمه ندی دو وه م: خوا سبحانه و تعالی، ته نیا خوئی به دیهینه رو
په روهردگارو په رستراوه (الله هو الخالق، والرب، والاله الوحيد)..... ۲۹
- تایبه تمه ندی سییه م: ناو و سیفه ته کانی خوا: چه سپاندن و به پاکگرتن
(اثبات مع تنزیه)..... ۳۹
- تایبه تمه ندی چواره م: قورئان فه رمایشی خواجه و سیفه تی خواجه..... ۴۵
- تایبه تمه ندی پینجه م: بینینی خوی به رزو مه زن له به هشت دا..... ۵۳
- تایبه تمه ندی شه شه م: قوئاغی به رزه خ و پاش خرا نه نیو گوړ..... ۵۷
- په یوه ندییه کانی پرووح به جه سته وه..... ۶۶
- تایبه تمه ندی حه وه تم: قه دهر و قه زا (القدر والقضاء)..... ۷۱
- پله و پیکهینه ره کانی ئیمان به قه دهر و قه زا..... ۷۴
- تایبه تمه ندی هه شته م: ویکرا خوشویستی هاوه لان و خرمانی پیغه مبه ر
(صلی الله علیه وسلم) خوا لیان پازی بی..... ۸۱
- تایبه تمه ندی نویه م: هه لویستی {جه ماوه ری مسولمانان} دهر باره ی
خرمان و نزیکانی پیغه مبه ر (صلی الله علیه وسلم)..... ۹۷
- تایبه تمه ندی ده یه م: پیرز لیانی خوا بو دوستانی (کرامة الأولیاء)..... ۱۰۹
- تایبه تمه ندی یازده یه م: هاوسه نگیی له نیوان عه قل و نه قل دا..... ۱۱۵
- تایبه تمه ندی دوا زده یه م: وهرگرتنی هه والی جوړی (الاحاد) مادام



- ١٣٣..... ئۆممەت قبووڵی کردبێ، له‌بوارى عه‌قیده‌دا.....
- ١٣٠..... به‌لگه‌کانی پشت پێ به‌سترانی فه‌رمووده‌ی ئاحاد به‌گشتی.....
- تایبه‌تمه‌ندی سێزده‌یه‌م: قورئان هه‌مووی ڕوونه‌و، ده‌گونجی مڕۆف
- ١٣٣..... له‌هه‌مووی تییگات.....
- حیکمه‌ت چیه‌ خواى کاربه‌جی هه‌ندیک له‌ ئایه‌ته‌کانی به‌ (متشابه)
- ١٤٦..... ناردوون؟.....
- تایبه‌تمه‌ندی چوارده‌یه‌م: هۆکاره‌کان کاریگه‌ریان له‌ کارتی‌کراوه‌کانی‌ندا
- هه‌یه‌، به‌ مۆله‌تی خوا (الأسباب لها تأثير في مسبباتها، بإذن الله)..... ١٤٩.....
- تایبه‌تمه‌ندی پازده‌یه‌م: چاکیی و خراپیی له‌ کرده‌وه‌کاندا، هه‌م به‌
- عه‌قڵ ده‌رك ده‌کرین، هه‌م به‌ شه‌رع، به‌لام پاداشت و سزا، ته‌نیا له‌ پێی
- شه‌رعه‌وه‌ ده‌زانری..... ١٥٧.....
- تایبه‌تمه‌ندی شانزده‌یه‌م: وه‌حیی راست له‌گه‌ڵ عه‌قڵی ته‌واو، هه‌رده‌م
- ١٦٥..... پێکه‌وه‌ گونجاون.....
- تایبه‌تمه‌ندی هه‌ڤده‌یه‌م: موحه‌مه‌د (صلی الله علیه وسلم) پێغه‌مبه‌ری
- کو‌تایی خواو، گه‌وره‌ترین په‌وانه‌کراوی و ڕووناکیی هه‌ره‌ته‌واویه‌تی... ١٧٣.....
- پێنج مه‌سه‌له‌ی گ‌رنگ..... ١٧٢.....
- له‌به‌ر ڕۆشنایی ئه‌و ئایه‌تانه‌ی سه‌ره‌وه‌دا..... ١٧٢.....

له‌ ئۆمه‌د كۆمه‌ڵه‌یه‌یه‌كان له‌مه‌ڵاتێن

Today in touch on social media

ئێم ئێمه‌م بۆ عه‌لقه‌ ئه‌وه‌ڵه‌ ئه‌وه‌ڵه‌

علي بابير AliBapir

archive.org/details/@alibapir

علي بابير AliBapir

AliBapir

Google Play | App Store

www.alibapir.net

English - عربي - کوردی

کەتەبە

ئەگەر ئێمە ئێمە ئێمە ئێمە ئێمە ئێمە

ئەگەر ئێمە ئێمە ئێمە ئێمە ئێمە ئێمە

تایبه تمەندیە فیکری و ئیمانیەکانی جەمادەری سولمانان

شتێکی ڕوون و مشت و مێ هەلنەگرە، کە هەمیشە بنیاتنان و چاککردنەوە، قورس و زەحمەتە و، تێکدان و وێرانکردن ئاسان و کەم مەسەفە.

ئەم واقیعی شل و شیواو و، لە هەموو ڕوویکەوە: نەخۆش و ناخۆش و ناتەواوی، ئۆممەتی ئیسلام بە گشتیی و، هەر کام لە کۆمەڵگا و پێکھاتەکانیش بە تایبەت، تێیدا دەژین، کە هەتا بێنی لەگەڵ ئەوەدا کە ئیسلام فەرمانی بە سولمانان پێکردووە، پێچەوانە و ناکۆک، بە ڕۆژیک و دووان و بگرە بە چەندان سائیش لە کارکردنی بەردەوام، بۆ هێنانە کایە - چ راستەوخۆ: لەلایەن دوژمن و ناحەزانمەوە، چ ناراستەوخۆ: لەلایەن شوێنکەوتوووانی دواکەوتوو و دۆستانی نەزانمەوە - نەهاتۆتە دی، بەڵکو بەرھەمی کەڵەکەبووی چەندان سەدەییە، بۆیە نابێ خیاڵلاوی وا بکەین، کە بە سێتایی و بە سەبرێک و دوو فووان، چارەسەر دەبێ!

هۆکاریکی گەرم و کاریگەری چاککردنەوەی حال و بانی سولمانانیش، ئەوەیە کە وێرای بەبناغەگرتنی: (بەنا گشتییەکانی ڕێبازی جەماوەری سولمانان)، زۆر بە جیدیدی پەیرەویی لە: (تایبەتمەندیە ئیمانی و فیکرییەکانی جەماوەری سولمانان)یش بکەن و، ئەم کتێبەش بۆ ئەو مەبەستە تەرخانکراوە.



www.alibapir.net



/alibapir1



/alibapir



نوسینگەی تەفسیر

بۆ بڵاوکردنەوە

هەولێر - شەقامی ٣٠مەتری تەنیشێت منارە یۆلی

[f](https://www.facebook.com/TafseerOffice) [y](https://www.youtube.com/TafseerOffice) [i](https://www.instagram.com/TafseerOffice) /TafseerOffice

+964 750 818 08 66

www.al-tafseer.com

tafseeroffice@yahoo.com

www.alibapir.com